

Halden kommune

Budsjettforslag 2017

Vedtatt i kommunestyret 15.12.2016

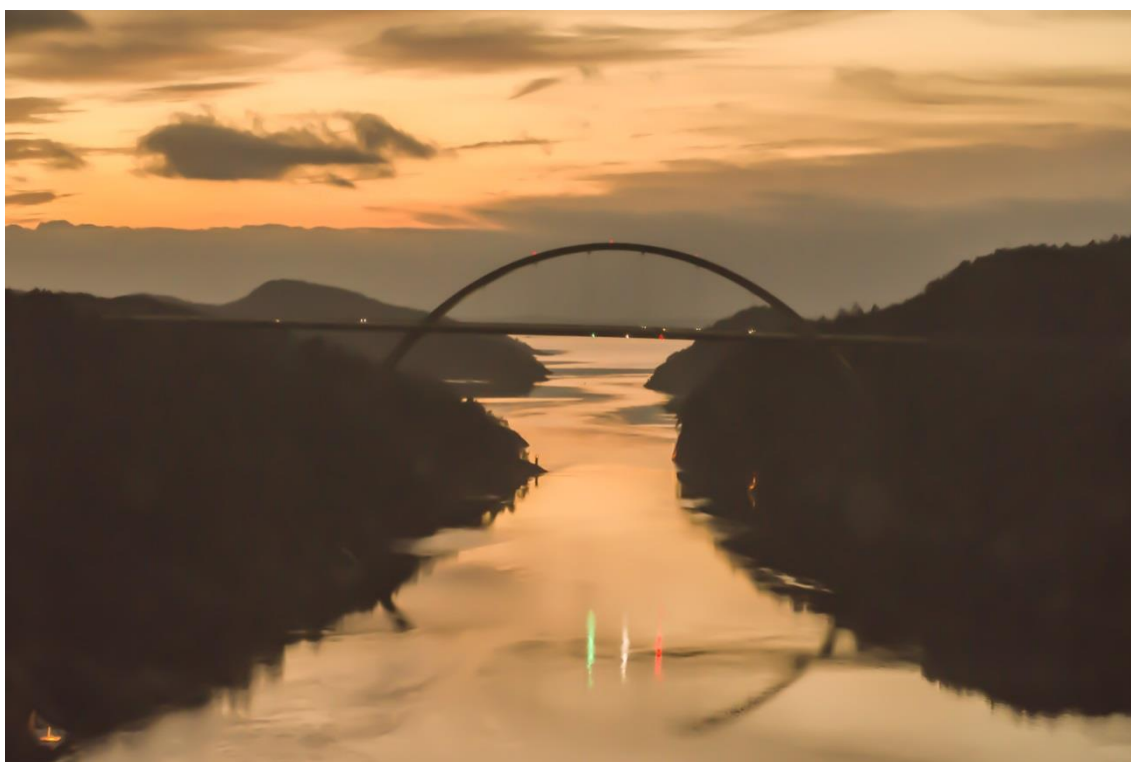
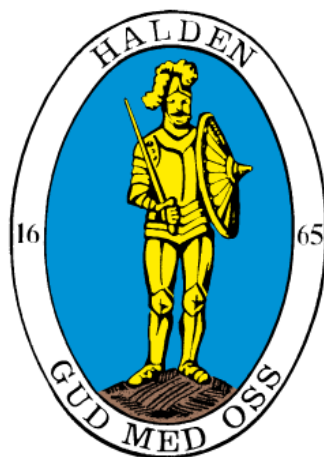

Foto: Merete Tangen

Budsjett for Halden Kommune 2017
Høyre, SP, Venstre og KrF budsjettforslag

Kommunestyrets innledning – Politiske føringer.

Året 2016 viser at snuoperasjonen som pågår i Halden er i rute. For tredje året på rad ser det ut til at regnskapet går i balanse og at resultatet av ekstraordinære inntekter og utgifter gir kommunen driftsmessig overskudd. Selv om driften nå er under kontroll og i balanse vil Halden kommune fortsatt være gjenstand for kontinuerlig omstilling. Budsjetten 2017 bærer preg av stadig tøffere rammer og at 2017 blir mer utfordrende enn 2016.

Kommunestyret er opptatt av å sikre så gode tjenester som overhodet mulig. Lovpålagte tjenester skal leveres. Det er ønskelig å levere bedre. Vi presiserer viktigheten av rapportering av avvik i alle kommunens virksomheter.

Rådmannen har vist at administrasjonen klarer å omstille seg, og overholde avtalen med departementet om inndekning av tidligere merforbruk. Rådmannens plan for driftsbudsjettet 2017 støttes derfor i all vesentlighet av samarbeidspartiene.

Eiendomsskatt.

Kommunestyret følger rådmannen i sitt forslag om å opprettholde de investeringene som er iverksatt. Fremdriften på Idd skole, Demenssenter på Bergheim og ny skole med hall i sentrum må gjennomføres i henhold til planen. Dette vil føre til at kommunen øker sin gjeldsgrad. For å sikre en positiv utvikling på en forsvarlig økonomisk grunn maner vi til en kommunal dugnad for å redusere kommunens gjeld. Målet er å komme raskere ut av ROBEK slik at kommunens driftsmessige overskudd kan disponeres fritt. Dette er ikke en permanent ordning, men en midlertidig løsning for å gjenvinne kommunens økonomiske handlefrihet tidligere enn dagens plan. Dette er i utgangspunktet tenkt med to års varighet.

Tjenestegjennomgang og alternative driftsformer.

Rådmannen har varslet en ekstern gjennomgang av kommunens tjenesteproduksjon i 2017. Dette vil kartlegge kommunens virksomhet og gjøre oss i stand til å vurdere både omfang og kvalitet. Som et ledd i en slik gjennomgang, er det Kommunestyret sitt syn at det må vurderes om kommunen selv skal stå for den samme tjenesteproduksjonen i fremtiden. Konkurransetsetting av kommunale tjenester kan være hensiktsmessig og det skal gjøres en grundig vurdering om hva Halden kommune selv skal stå for av tjenesteproduksjon. Rådmannen skal legge en plan for en slik oppfølging i løpet av våren 2017, etter at gjennomgangen av tjenesteproduksjonen er utført.

Sentraladministrasjonen.

Områdets rammer reduseres med 2,5 millioner kr i forhold til rådmannens forslag. Det pekes her spesielt på at postene 11215 "Andre driftsutgifter/forbruksmateriell" og 11218 «Diverse administrasjonsutgifter ser ut til å øke uforholdsmessig mye relativt tidligere års budsjetter.

Undervisning og oppvekst.

Administrasjonen arbeider etter et sett måleindikatorer for hver sektor, også skole. Et av kommunens uttalte mål innen undervisning og oppvekst, er at alle elever skal kunne lese innen utgangen av 2. Klasse. Dette står ikke som en indikator og dette innføres fra 2017.

Halden kommune har utfordringer innen barnevern, både hva gjelder budsjettoverskridelser og rapporterte manglende måloppnåelser. På bakgrunn av den pågående forvaltningsrevisjonen av barnevernet, må derfor Halden kommunes barnevernsmodell gjennomgås med sikte på å sikre forsvarlige tjenester og budsjettkontroll.

Forsterket avdeling for skolen i Halden skal gjennomgås med sikte på en kostnadseffektiv drift og lavest mulig investering. Eventuelle forslag til endringer av dagens tilbud skal legges frem for politisk behandling.

Skolemiljøsenderet (SMS) opprettholdes som et tilbud for elever på ungdomstrinnet. Ambulerende team med en tilsvarende funksjon for barnetrinnet opprettes som parallell forsøksordning. Ordningen finansieres innenfor rammen.

Rådmannens budsjettforslag legger ikke opp til avsetning av midler til etter- og videreutdanning av lærere i Halden kommune. For å sikre elevene faglig oppdaterte og motiverte lærere, ber vi om at det legges inn 1 million til dette formålet. Midlene omdisponeres fra felles administrasjonskostnader.

Helse og omsorg.

Refusjonsposten for ressurskrevende brukere på 3 millioner opprettholdes. Samtidig økes satsingen på rekruttering av personal med nødvendig kompetanse. Posten ”rekrutteringstiltak” økes med 0,4 millioner. Dette er planlagt å gi en nettogevinst som følge av lavere vikarbruk. Den totale økningen innenfor helse blir da 3,4 millioner.

Dette salderes ved en gevinst på lavere vikarkostnader i størrelsesordenen 1,5 millioner. Samtidig budsjetterer vi noe mer optimistisk mtp. lavere sykefravær. Dette mener vi er realistisk, slik utviklingen har vært gjennom 2016. Dette vil gi en gevinst på 0,4 millioner. *Videre ønsker vi å omfordele 1 million fra sentraladministrasjonen til dette formålet.* Dette må sees på et sektoroverskridende nivå. Dette gir en inndekning på 2,9 millioner.

I tiden fremover vil demensomsorgen bli en betydelig utfordring for Halden kommune. Det er derfor viktig at det planlagte demenssenteret på Bergheim nå blir bygget. Kommunen har ansatt en demenskoordinator. Kommunestyret ønsker at Halden skal utvikles videre til å bli et demensvennlig samfunn. Til hjelp for dette har Nasjonalforeningen for folkehelse utarbeidet forslag til en samarbeidsavtale. Her kan kommunen få hjelp til videre informasjonsarbeid rettet mot ulike etater, foreninger og virksomheter for å få et mer demensvennlig samfunn. Mange kommuner har allerede undertegnet en slik samarbeidsavtale. Halden kommune bør inngå en samarbeidsavtale med Nasjonalforeningen for folkehelse for å få et mer demensvennlig samfunn.

Samfunnsutvikling, kultur og frivillighet.

Kommunestyret ønsker å øke trykket på salg av kommunale tomter og eiendommer. Det er gjort et arbeid gjennom 2016 for å skaffe oversikt over bruk og kostnader knyttet til alle kommunens eiendommer. Halden kommune må være fremoverlent, og ha en plan for salg av overflødige skolebygninger så snart nye skoler åpnes.. Her kan eksempelvis nevnes Fredriksten Kro og Frilufta.

Rådmannen har budsjettert med en inntekt på 10 millioner som følge av eiendomssalg. Kommunestyret mener det er realistisk å øke denne til 15 millioner.

Som mål for kulturarbeidet skriver rådmannen at festivaler og arrangementer skal gi publikum opplevelser av høy kulturell standard. Dette er Kommunestyret enig i. Samtidig vil vi

understreke viktigheten av også å bygge kulturlivet nedenfra. Gode kulturopplevelser er ikke bare det et publikum mottar, men

også selve aktiviteten de opptredende er med på. Foruten mange konserter og festivaler som tiltrekker mange tilhørere og tilskuere, skjer det en mengde kulturaktiviteter rundt omkring i ulike lag og foreninger, kirker og menigheter, drevet av frivillige. Mye av dette skjer med et stort antall deltakere og uten at det koster det offentlige kulturbudsjettet så mye penger.

Kommunestyret vil peke på betydningen frivillig sektor har i utvikling av lokalmiljøet, både på kultursektoren og andre områder. Vi anser det som viktig at kommunen og alt frivillig arbeid i enda større grad har et aktivt samspill. Et godt utgangspunkt for dette er den plattformen Kommunenes Sentralforbund og Frivillighet Norge har inngått om samspill og samarbeid. Ut fra denne bør også Halden kommune utvikle en frivillighetspolitikk i dialog med bredden av frivillighet lokalt. Her kan Frivillighet Norge bidra med sin kompetanse.

Med utgangspunkt i den plattformen som er inngått mellom KS og Frivillighet Norge om samspill og samarbeid mellom frivillig og kommunal sektor, tas kontakt med Frivillighet Norge for å utvikle Halden kommunes egen, lokale frivillighetspolitikk.

Investeringer.

Rådmannens budsjettforslag legger opp til en ekspansiv investering. Kommunestyret understreker at det er tre prioriterte investeringsprosjekter i Halden kommune, i prioritert rekkefølge

1. Nye Idd skole
2. Demenssenter på Bergheim
3. Ny sentrumsskole.

Videre er det viktig å påpeke at låneopptak skal tas foretas når prosjekter iverksettes. Kommunestyret mener derfor at flere millioner i investeringsbudsjettet kan forskyves, og sees i sammenheng med økonomiplanen. Det er ikke realistisk at alle de budsjetterte investeringsmidlene for 2017 skal brukes kommende budsjettår. Kommunestyret ønsker å ha realistiske investeringskostnader for hvert budsjettår, heller enn å rebevilde vedtatte investeringsmidler fra år til år.

Teknisk, plan, landbruk og miljø.

Kommunestyret ønsker å opprettholde den aggressive oppgraderingen innenfor vann, avløp og renovasjon i henhold til planen. Vi mener også det er viktig å opprettholde den forsterkede planen for vedlikehold av eiendom.

Det er viktig at gebyrsatsene for innbyggerne er reelle i forhold til hva man faktisk får for satsene. Selvkostprinsippet skal ligge til grunn. Vi mener derfor det er viktig med en forvaltningsrevisjon av selvkostprinsippet i Halden kommune med fokus på VAR-området.

Kommunestyret mener det er viktig å sørge for en god plan for byens havn. Vi ønsker å igangsette et arbeid for å få vurdert havnens tilstand og totale kostnadsbilde for eventuelle utbedringer. Dette er viktig for å vurdere Halden Havns fremtid.

Som et ledd i å øke aktiviteten i sentrum ønsker Kommunestyret å utrede kostnadene ved å innføre én times gratis parkering i Sentrum. Dette for å se på om det er mulig å sørge for inndekning av dette på annet vis slik at hele byen blir enda mer tilgjengelig.

Alternative investeringsformer og OPS

Halden kommune skal aktivt søke å opparbeide seg kompetanse på Offentlig-Privat Samarbeid (OPS) som en investerings- og driftsform. Vi understreker at OPS skal vurderes som et seriøst alternativ ved nye investeringsprosjekter.

Planarbeid

Kommunestyret ber rådmannen å sørge for framdrift i oppdateringene i kommunens planverk i henhold til planstrategi vedtatt 2/11-2016. Kommunestyret vil spesielt påpeke viktigheten av arbeidet med Kommuneplanen, klimaplanen og jernbaneplanen.

Forslag til endringer.

Refusjon, ressurskrevende brukere:	+ 3 mill
Økt rekrutteringsinnsats (helse):	+ 0,4 mill
<u>Kompetanseheving lærere:</u>	<u>+ 1 mill</u>
Totale økninger:	+ 4,4 mill

Reduksjon vikarbruk (helse):	- 1,5 mill
Omfordeling fra sentraladminstrasjonen	- 2,5 mill
<u>Redusert sykefravær:</u>	<u>- 0,4 mill</u>
Totale reduksjoner:	- 4,4 mill

Forslag til vedtak:

1. Kommunestyrets endringer og tillegg til rådmannens budsjett vedtas i henhold til Budsjettskjema 1A, 1B, 2A og 2B samt vedlagte budsjettdokument.
2. Rådmannen gis fullmakt til å disponere ressursene innenfor hvert område i budsjettskjema 1B. Forslag til budsjettjusteringer skal forelegges politisk behandling.
3. Rådmannen skal påse at rammer og vedtak følges opp og rapporterer månedlig sektorenes økonomi til formannskap og kommunestyre. Rådmannen pålegges videre en forsterket rapportering hvert tertial i hht. rapporteringsrutiner.
4. Formannskapet disponerer investeringsbudsjettet, innenfor tildelt ramme, i henhold til budsjettskjema 2B.
5. Rådmannen gis fullmakt til å ta opp lån på til sammen 664,2 millioner kr. VAR-lån utgjør 265,7 millioner kr av den totale lånesummen. Lånene avdras med en vektet avdragstid sett opp mot objektenes levetid. Startlån utgjør 40 millioner kr av den totale lånesummen og tas opp i henhold til Husbankens retningslinjer, primært med en avdragstid på 20 år.
6. Trekkrettighet i bank på inntil 450 millioner kr videreføres i 2017.
7. Halden kommune skriver ut eiendomsskatt på faste eiendommer, inkludert tomter, i hele Halden kommune for skatteåret 2017 jf. eiendomsskattelovens §§2 og 3 bokstav a. Før øvrig gjelder (jf. eiendomsskattelovens § 10) følgende for utskrivningen av eiendomsskatt for året 2017:
 - a) Med de unntak som er nevnt under skal skattesatsen etter eskl. § 11 være 7 promille av den fastsatte takstverdien.
 - b) Med hjemmel i eskl. § 12, bokstav a, skal skattesatsen for «bustadelen i eignedomar med sjølvstendige bustaddelar» og fritidseiendommer være 5,75 promille av takstverdien. Ubebygde tomter beskattes med 5,75 promille av takstverdien jf. eskl. § 12, bokstav b.
 - c) I tillegg gis etter eskl. § 11, annet ledd, et bunnfradrag på 250 000 kr for hver selvstendig boenhet i boliger (herunder fritidseiendommer).
 - d) Etter eskl. § 7 kan som tidligere, etter nærmere søknad og vedtak for den enkelte eiendom, fritas eiendommer etter dennes bokstav a) «eigedom åt stiftingar eller institusjonar som tek sikte på å gagne ein kommune, eit fylke eller staten» og dennes bokstav b) «bygning som har historisk verdi».

- . e) Etter eskl. § 5, bokstav a, fritas eiendom som Staten eier så langt eiendommen har historiske bygg eller anlegg gjennom fredningsvedtak jf. Lov om kulturminner.
 - . f) Etter eskl. § 5, bokstav h, skal fritas «eigedom som vert driven som gardsbruk eller skogbruk». For slike eiendommer gjelder dog at det skal svares eiendomsskatt for våningshus, kårbolig, med garasjer og uthus, og passende tomt. Eiendomsskatten for dette svares etter samme satser og regler som for boligeiendommer.
 - . g) Kommunens skattetakstvedtekter.
8. De gebyrsatser som fremkommer i gebyrregulativet vedlagt dette dokument vedtas.
 9. Kommunale avgifter skrives ut i 4 terminer i 2017, med forfall 20. mars, 20. mai, 20. september og 20.november.
 10. Eiendomsskatten skrives ut samtidig med kommunale avgifter.
 11. Forskrift for kommunale vann- og avløpsgebyrer vedtas.

Budsjettskjemaer

Budsjettskjema 2A

	Budsjett 2017	Budsjett 2016	Regnskap 2015
Investeringer i anleggsmidler	751 310	403 755	136 350
Utlån og forskutteringer	40 000	40 000	30 001
Kjøp av aksjer og andeler	0	0	773
Avdrag på lån	20 000	15 000	14 765
Dekning av tidligere års udekket	0	0	6 339
Avsetninger	10 000	5 000	25 889
Årets finansieringsbehov	821 310	463 755	214 117
Finansiert slik:			
Bruk av lånemidler	689 556	423 862	158 459
Inntekter fra salg av anleggsmidler	5 000	5 000	9 818
Tilskudd til investeringer	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	95 804	4 893	4 837
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	16 500	15 000	27 733
Andre inntekter			1 012
Sum ekstern finansiering	806 860	448 755	201 858
Overført fra driftsbudsjettet	0	0	2 518
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0
Bruk av avsetninger	14 450	15 000	5 900
Sum finansiering	14 450	15 000	8 418
Udekket/udisponert	0	0	3 840

Budsjettskjema 2B

	Budsjett 2017	Budsjett 2016	Regnskap 2015
Fellesfunksjoner			
Sentraladministrasjon	27 982	110 288	23 853
Kultur	2 000	563	574
Undervisning og oppvekst	219 500	9 831	302
Helse og omsorg	159 800	8 375	4 343
Teknisk inkl. kirken	76 288	31 309	19 823
VAR	265 740	243 390	87 456
Sum	751 310	403 755	136 350

Budsjettskjema 1A - drift**Budsjett 2017 Budsjett 2016 Regnskap 2015**

Skatt på inntekt og formue	685 051	652 117	622 874
Ordinært rammetilskudd	897 362	862 564	830 619
Skatt på eiendom	100 600	78 600	81 729
Andre direkte eller indirekte skatter			
Andre generelle statstilskudd	6 900	7 100	8 028
Sum frie disponible inntekter	1 689 913	1 600 381	1 543 250
Renteinntekter og utbytte	6 000	4 789	14 318
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)			
Renteutg.,provisjoner og andre fin.utg.	68 350	62 637	55 067
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)			
Avdrag på lån	62 271	56 000	53 611
Motpost avskrivning VAR			20 222
Netto finansinnt./utg.	-124 621	-113 847	-94 360
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk	35 000	20 000	10 000
Til ubundne avsetninger	22 000	3 000	4 658
Til bundne avsetninger	0	0	13
Bruk av tidligere regnks.m. mindreforbruk			
Bruk av ubundne avsetninger			
Bruk av bundne avsetninger			
Netto avsetninger	-57 000	-23 000	-14 658
Overført til investeringsbudsjettet			
Til fordeling drift	1 508 292	1 463 534	1 434 233
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	1 508 292	1 463 534	1 434 233
Mer/mindreforbruk	0	0	0

Budsjettskjema 1 B - drift**Budsjett 2017 Budsjett 2016 Regnskap 2015**

Fellesfunksjoner	11 473	3 580	38 214
Sentraladministrasjon	109 684	95 915	89 804
NAV	57 349	57 296	51 744
Undervisning og oppvekst	618 252	611 303	597 031
Kultur og idrett	41 832	41 374	41 220
Helse og omsorg	599 164	586 811	569 991
Teknisk	70 538	67 255	66 438
Totalt	1 508 292	1 463 534	1 454 442

Oversikt over vedtatte investeringer

Kom. avd	Område/	Type	Investering	Rebevilgnir	Nye	BUD 2017	Nytt beløp	reduksjon
VAR og havn	Havn	Selvkost	Kaifront Dalsland	-	500	500		
VAR og havn	Havn	Selvkost	Havnebåt	-	1 500	1 500		
VAR og havn	Renovasjon	Selvkost	Miljøstasjoner	-	1 000	1 000		
VAR og havn	Renovasjon	Selvkost	Nye innsamlingsløsninger i bo- områder (eksm.Karrestad)	-	500	500		
VAR og havn	Renovasjon	Selvkost	Innsamlingsløsninger tett trehusbebyggelse (Banken/Damhaugen)	600	1 000	1 600		
VAR og havn	Renovasjon	Selvkost	Overgang til større bunntømte avfallsbeholdere	-	1 000	1 000		
VAR og havn	Renovasjon	Selvkost	Ny programvare, IKT løsninger	650	-	650		
VAR og havn	Renovasjon	Selvkost	En ny avfallsbeholder til papir (alle abonnementer)	-	2 000	2 000		
VAR og havn	V/A	Selvkost	Avløp Legangersgate-Bjerkeveien	1 420	-	1 420		
VAR og havn	V/A	Selvkost	Refne	476	-	476		
VAR og havn	V/A	Selvkost	Driftskontroll/Ledningskontroll	1 000	-	1 000		
VAR og havn	V/A	Selvkost	Opparbeidelse av Grinda	200	-	200		
VAR og havn	V/A	Selvkost	BRaveien (Brødløs-Blokkveien)	-	-	-		
VAR og havn	V/A	Selvkost	Avløp Os Hageby	3 500	-	3 500		
VAR og havn	V/A	Selvkost	Sentrum fornying	13 000	-	13 000		
VAR og havn	V/A	Selvkost	Vannledning Leieren	500	-	500		
VAR og havn	V/A	Selvkost	Grønnerød/Tolvhaugen VA (2015)	4 700	-	4 700		
VAR og havn	V/A	Selvkost	Gimle/Tosterudberget/Næringsrød	7 600	-	7 600		
VAR og havn	V/A	Selvkost	Holvannet - Ny råvannskilde	500	-	500		
VAR og havn	V/A	Selvkost	Vannmålere	1 000	-	1 000		
VAR og havn	V/A	Selvkost	Knardal separering	9 020	-	9 020		
VAR og havn	V/A	Selvkost	Hofgårdløkka/Svalsrød	7 850	-	7 850		
VAR og havn	V/A	Selvkost	Kirkebakken, Borgegt, Sentrumsplan (2015)	1 500	-	1 500		
VAR og havn	V/A	Selvkost	UV anlegg Lille Erte	2 500	-	2 500		
VAR og havn	V/A	Selvkost	Sammenkobling Rokke	7 500	-	7 500		
VAR og havn	V/A	Selvkost	Saneringsplaner/spyleplaner	500	-	500		
VAR og havn	V/A	Selvkost	Vannledning brattås	-	2 500	2 500		
VAR og havn	V/A	Selvkost	P6274 Utvidelse avløpsrenseanlegg Remmen	31 670	60 000	91 670		
VAR og havn	V/A	Selvkost	Trykkavløp	3 000	-	3 000		
VAR og havn	V/A	Selvkost	Formye avløpsanlegg på Bakke, Kornsjø, Prestebakke og Brekke.	-	2 300	2 300		
VAR og havn	V/A	Selvkost	Glenné - separering avløp	9 154	5 000	14 154		
VAR og havn	V/A	Selvkost	Høydebasseng Lille Erte	-	-	-		
VAR og havn	V/A og Anlegg	Selvkost	2 stk lastebiler	-	-	-		
VAR og havn	V/A	Selvkost	Omlagging av ledningsnett Marcus Thranesgt.	-	-	-		
VAR og havn	V/A	Selvkost	Oppgradering av pumpestasjoner	-	1 000	1 000		
VAR og havn	V/A	Selvkost	Overvannstiltak	3 500	3 000	6 500		
VAR og havn	V/A	Selvkost	Ringledning vann	6 000	5 000	11 000		
VAR og havn	V/A	Selvkost	Separering Damhaugen/Oskleiva del 1 og 2	4 100	8 000	12 100		
VAR og havn	V/A	Selvkost	Hovedplan VA	-	50 000	50 000		
Sentral/Felles	Adm.	Bed.øko	ERP/HRM	50	-	50		
Sentral/Felles	SvarUT - digitalisering	Bed.øko	SvarUT - digitalisering - skyves til 2018	-	-	-		
Sentral/Felles	IT	Bed.øko	Telefonsystem, Softklient/Softphone	-	600	600		
Sentral/Felles	IT	Bed.øko	Kommunal fiber	-	750	750		
Sentral/Felles	IT	Bed.øko	Ny IT leverandør/Etablering	-	2 732	2 732		

Kultur	Kultur	Bed.øko	Lyd- og lysutstyr Brygga Kultursal	-	2 000	2 000		
U&O	Grunnskole	Bed.øko	Forprosjekt nye ldd skole	500	-	500		
U&O	Grunnskole	Bed.øko	Prosjekt nye ldd skole	64 000	153 500	217 500		
H&O	Helse og omsorg	Bed.øko	Veifordsteknologi	-	3 800	3 800		
H&O	Helse og omsorg	Bed.øko	Dagsenter Karrestad	3 200	-	3 200		
H&O	Helse og omsorg	Bed.øko	Tilpasning Berghheim	1 600	-	1 600		
H&O	Helse og omsorg	Bed.øko	Bolig til eldre utviklingshemmede - reduseres	-	2 000	2 000		
H&O	Helse og omsorg	Bed.øko	Bolig til unge utviklingshemmede	-	18 600	18 600		
H&O	Helse og omsorg	Bed.øko	Forprosjekt demenstilbud på Berghheim	2 000	-	2 000		
H&O	Helse og omsorg	Bed.øko	Etablering of bygging av demenstilbud på Berghheim	31 600	57 000	88 600		
H&O	Helse og omsorg	Bed.øko	Halden Helsehus	-	12 000	12 000		
H&O	Helse og omsorg	Bed.øko	Samlokalisere dagsenteritilbud for funksjonshemmede	-	17 000	17 000		
H&O	Helse og omsorg	Bed.øko	Tilbakeføring av avlastning	-	5 000	5 000		
H&O	Helse og omsorg	Bed.øko	Rus- og psykiatrisenter	-	6 000	6 000		
Kommunalavd				investerin				
Kom. avd	eling	Type	Investering	Rebevilgnir	ger	BUD 2017		
Teknisk	Rokke	Pålegg	Sigevannsledning fra Rokke avfallsanlegg	-	3 500	3 500		
Teknisk	Kirke	Pålegg	Regulering og utvidelse av Os kirkegård	-	1 000	1 000		
Teknisk	Kirke	Pålegg	Regulering og utvidelse av ldd kirkegård	2 000	4 300	6 300		
Kirken	Kirke	Pålegg	Pålegg om oppgradering av avløpsanlegg Rokke kirke	-	220	220		
Kirken	Kirke	Pålegg	Oppgradering av Asak kirke	-	3 100	3 100		
Kirken	Kirke	Pålegg	Overvannsdrenering Asak kirkegård	-	-	-		
Kirken	Kirke	Pålegg	Nytt tak på ldd kapell	-	-	-		
Teknisk	Gate og vei	Pålegg	Anskaffelse av strømstyringsprogram - gatelys	2 500	4 000	6 500		
Teknisk	Eiendom	Pålegg	Energimerking av offentlige bygninger	-	150	150		
Teknisk	Eiendom	Pålegg	Vant til Halden ishall	-	1 500	1 500		
Teknisk	Eiendom	Pålegg	Utfasing av oljefyringsanlegg i offentlige bygninger	-	5 000	5 000		
Teknisk	Brann	Pålegg	Ny brannstasjon	-	50 000	50 000		
Sentral/Felles	IT	Annet	PC	-	7 900	7 900		
Teknisk	Gate og vei	Annet	Ladestasjon for el-biler	-	100	100		
Teknisk	Parkering	Annet	Nye automater for avgiftsparkering	-	-	-		
Teknisk	Havn	Annet	Flytebrygger	-	6 400	6 400		
Teknisk	Brann	Annet	Tankbil Halden brannvesen	-	1 500	1 500		
Teknisk	Brann	Annet	Brannbil (bestilt 2016)	2 500	500	3 000		
Sentral/Felles	Adm.	Annet	Kjøp av eiendommer	13 500	1 500	15 000		
Sentral/Felles	Adm.	Annet	Egenkapitaltilskudd KLP	-	950	950		
Teknisk	Grunnskole	Annet	Idrettsshall Os senter	-	50 000	50 000		
U&O	Barnehage og grunnskole	Annet	Digitale verktøy i barnehage/grunnskole	-	1 500	1 500		
Teknisk	Kirke	Annet	Bevaring av Høyden Os kirkegård	-	500	500		
Teknisk	Gate og vei	Annet	Gang- og sykkelvei Asakåsen	200	-	200		
Teknisk	Gate og vei	Annet	Sikringstiltak/Gjerder	200	-	200		
Teknisk	Gate og vei	Annet	Bru sauepøya	450	-	450		
Teknisk	Gate og vei	Annet	Autovern Fosseveien	30	-	30		
Teknisk	Gate og vei	Annet	Asfaltering av grusveier	-	1 500	1 500		

Teknisk	Gate og vei	Annet	Asfalteringsprogram	-	5 000	5 000		
Teknisk	Gate og vei	Annet	Feiemaskin	-	3 125	3 125	0	3 125
Teknisk	Park og anlegg	Annet	Spillemiddeleanlegg	-	2 000	2 000		
Teknisk	Eiendom	Annet	Tistedal Stadion - Støyskjerm 2014	2 200	-	2 200		
Teknisk	Eiendom	Annet	Makø - universell utforming/vann og avløp	3 500	-	3 500		
Teknisk	Eiendom	Annet	Remmen svømmehall - yttervegg og fasade	-	500	500		
Teknisk	Eiendom	Annet	Remmen svømmehall - himling/tekniske anlegg	-	-	-		
Teknisk	Eiendom	Annet	Remmen svømmehall - teknisk anlegg/garderober	-	-	-		
Teknisk	Eiendom	Annet	Fjernvarme	-	3 000	3 000	0	3 000
Teknisk	Eiendom	Annet	Omlagging av tak og utskifting av vinduer Halden bibliotek	-	-	-		
Teknisk	Eiendom	Annet	Universell utforming av offentlige bygninger	-	500	500		
				-	-	-		
Sum rebevilgning				251 470				
Sum VAR				121 440	144 300	265 740		
Sum investeringer 2017 inkl. VAR				251 470	584 527	835 997		
								88 125

Innholdsfortegnelse

Høyre, SP, Venstre og KrF budsjettforslag	2
Kommunestyrets innledning – Politiske føringer.....	3
Eiendomsskatt.	3
Tjenestegjennomgang og alternative driftsformer.	3
Sentraladministrasjonen.	4
Undervisning og oppvekst.....	4
Helse og omsorg.....	4
Samfunnsutvikling, kultur og frivillighet.	5
Investeringer.....	6
Teknisk, plan, landbruk og miljø.	7
Alternative investeringsformer og OPS	7
Planarbeid.....	7
Forslag til endringer.	8
Forslag til vedtak:.....	9
Budsjettskjemaer	11
Oversikt over vedtatte investeringer.....	13
Rådmannens innledning	19
Hovedpunkter i budsjettforslaget	21
Overordnet.....	21
Rådmannens omstilling og formannskapetets konto.....	22
Strategiske grep	22
Inndekning av merforbruk.....	22
Eiendomsskatt	23
Omstilling og effektivisering	23
Innovasjonspris.....	23
Viktige prioriteringer for Haldens velferdstjenester	23
Investeringsbudsjettet.....	24
Investeringer.....	24
Investeringer dersom eiendomsskatten ikke økes	25
Budsjettprosess 2017	27
De største forskjellene mellom budsjett 2017 og økonomiplan 2017-2020.....	27
Ny IT leverandør	28
Organisasjon.....	29

Helhetlig og utfordrende leder- og medarbeiderskap	30
Kommunens samfunnsplan	31
Strategisk nærings- og eiendomsutvikling	32
Helhetlig styring	33
Styringsindikatorer – samlet oversikt	35
Folkehelse	41
Fellesinntekter	44
Rammetilskudd og skatteinntekter	44
Eiendomsskatt	45
Finansposter	45
Endringer	46
Sentraladministrasjon	48
Organisering	48
Driftsramme	48
Mål og hovedoppgaver	48
Styringsindikatorer	50
Fellesfunksjoner	51
Organisering	51
Fellesfunksjoner Driftsramme	51
NAV Halden	52
Partnerskap	52
Organisering	52
Driftsramme	52
Mål og hovedoppgaver	53
PULS <i>Ledelsesprogram for utvikling og samhandling</i>	53
Markedsarbeid	54
Viktige områder 2017	54
Andre tiltak:	55
Status tiltak Økonomiplan 2017-2020	55
Styringsindikatorer	55
Kommentarer til styringsindikatorene	57
Undervisning, oppvekst og kultur	58
Overordnet	58

Driftsramme	59
Status tiltak etter økonomiplan 2016.....	59
Område undervisning og oppvekst.....	59
Mål og hovedoppgaver.....	60
Status tiltak økonomiplanen 2017-2020.....	66
Tiltak budsjett som ikke er med i økonomiplan 2017-2020.....	66
Styringsindikatorer	67
Kultur og idrett	69
Organisering	69
Hovedoppgaver	69
Styringsindikatorer	71
Kommunalavdeling Helse og omsorg	73
Organisering	73
Driftsrammer	75
Status tiltak/ og styrkninger økonomiplan 2016-2019 (2017-2020)	75
Tiltak/ styrkninger budsjett som ikke er med i økonomiplan:	76
Mål, hovedoppgaver og satsingsområder – for hele kommunalavdelingen:.....	76
Styringsindikatorer	87
Kommunalavdeling Teknisk	88
Overordnet.....	88
Driftsramme	88
Organisering	88
Halden havnevesen.....	90
Styringsindikatorer	92
Investeringsbudsjett.....	96
Investeringsoversikt	97
Kommentarer til nye prosjekt.....	99
Oversikt over endring mellom Økonomiplan 2017-2020 og Budsjett 2017	107
Oversikt over tiltak.....	108
Tiltak – fådelt skole Prestebakke	109
Tiltak Reduserte utgifter aktivitetssenteret for rus – psykiatri:	111
Tiltak Deling av ambulerende miljøarbeidertjeneste	113
Tiltak Transport Båstadlund.....	115

Økte inntekter ved å øke gebyrer på tjenester	117
Tiltak Reduksjon årsverk – sykehjemsenheten	118
Gebyrregulativ.....	119
Forskrift om takster for kommunale vann- og avløpsgebyr	129
Forskrift bygg, plan, utslipp, deling, eiendomsregistrering og seksjonering	134
Forskrift om feiing og tilsyn i Halden kommune 2017	163
Forskrift om anløpsavgift	165
REGLEMENT FOR UTLÅN/UTLEIE AV KIRKELIGE BYGG I HALDEN OG OMVISNINGER VED KIRKE/KIRKEGÅRD	174

Rådmannens innledning

Til grunn for rådmannens budsjettforslag for 2017 ligger økonomiplan 2017-2020. Dette igjen bygger på de tiltak som ble utledet av tjenestegjennomgangen Agende Kaupang gjorde i 2013-2014. Her ble kommunens tjenester, organisering og ressursforbruk sammenlignet systematisk med andre kommuner. Flere tiltak ble utledet av dette arbeidet, spesielt innenfor helse & omsorg og undervisning & oppvekst. Rådmannen viderefører dette grunnlaget inn i budsjett 2017, og mener det er viktig å holde fast ved dette sporet i forhold til å nå målsetting om økt handlefrihet frem i tid.

Halden kommune har i forslag til statsbudsjett for 2017 fått en økning i de frie inntektene (Skatt og rammetilskudd) på 3,2 %. Dette er en god vekst når man ser det i forhold til andre Østfold kommuner og også landet forøvrig. Veksten i frie inntekter er beregnet til 20,5 mkr for 2017. Korrigert for forventet kostnadsøkning som følge av demografiske forhold gjenstår det om lag 8 mill. Kr. til å dekke nye satsninger, økte finanskostnader og ikke minst økt inndekning av akkumulert underskudd. I dette skal underskudds inndekningen økes med 15 mill.kr. sett i forhold til 2016. Gitt disse rammebetingelsene gis det ikke rom for en utøkning av kommunale tjenester i 2017. Økt behov som følge av flere brukere av ulike kommunale tjenester må møtes med endring og omlegging andre steder. Tjenestene i respektive områder er i det lengste forsøkt videreført på dagen nivå.

De fleste av de aktiviteter vi gjør i kommunen har innvirkning på folkehelse. Forbedret folkehelse er viktig for oss i Halden. Vi skårer dårlig på landsstatistikker i forhold til dette. Utdanningsløpet, Folk i arbeid og nærings- og samfunnsutvikling er meget viktig i så måte.

Med beskjedne ressurser kan satsninger være vanskelig, men ofte er det en kjensgjerning at det også hjelper å være bevisst, se mulighet for kontinuerlig forbedring – hver dag.

I tilknytning til utdanningsløpet vil det i 2017 pågå mye pedagogisk utviklingsarbeid i vår grunnskole. Arbeidet med «overganger» vil bli intensivert gjennom resultatoverføring mellom videregående skole og ungdomsskole, nettverksmøter mellom barneskoler og ungdomskoler hvor resultater nasjonale prøver i 8.klasse gis fokus og videreføring av nedfelt samarbeidsrutine mellom barnehager og skoler.

Ungt entreprenørskap er satt fokus på i siste halvdel av 2016, og vil være ytterligere i utvikling i 2017. Dette bygger opp under det å skape innovative miljøer og gründervirksomheter i et tidlig stadie. Vi skal få en flyt gjennom barne- og ungdomsskole, videregående skole, høgskole, med forsknings- og klyngemiljø og ikke minst bedrifter.

NAV arbeider bredt og på mange områder. NAV sin tilstedeværelse i samfunnet, både overfor enkeltpersoner og bedrifter er av stor betydning, og med rette kan vi si at deres arbeid gir mennesker muligheter. Gjennom ulike program og satsningsområder, som gjennom året stadig utvikles, utvikles også arbeid med å redusere sosiale forskjeller i Haldensamfunnet. Dette viktige arbeidet videreføres i 2017.

På nåværende tidspunkt vites ikke om Halden kommune har fått omsøkte midler knyttet til næringslivsutviklingsprosjekt. Her er omsøkt 4 mill. kr. årlig i en 6 års periode. Arbeid knyttet til å møte målsettinger i Strategisk næringsplan vil fortsette. Gjennom 2016 har ulike arenaer blitt utviklet og dialogen med næringslivet er blitt bedre, både gjennom NAV-Marked og avdeling for Samfunnsutvikling. Halden kommune skal fortsette med innovativt arbeid i samarbeid med andre, der dette er hensiktsmessig for innbyggere, næringsliv og egen tjenesteproduksjon. Det legges opp til en videre utvikling av dette.

Rådmannen finner det igjen nødvendig å foreslå en økning av eiendomsskatten på boliger, fra 3,75 o/oo til 5,75 o/oo. Det er flere forhold til dette. Driftsbudsjettene frem mot 2023 vil være preget av nøkternhet, og det skal få uforutsette hendelser til før store omprioriteringer mellom kommunalavdelinger må gjøres. I 2016 antas det å komme en betydelig merinntekt på skatt, som kommuner får beholde. Kommer det skattesvikt eller renteøkninger, vil antakelig dette ikke bli kompensert og vil utfordre budsjettbalanse frem i tid. Videre har rådmannen registrert at det i høringsforslaget til ny kommunelov tas til orde for å fjerne den såkalte regnearkmodellen som beregningsmåte av minimumsavdrag. Dette vil øke avdragskostnadene i Halden kommune med om lag 20 mill. kr. Av den grunn bør inndekning av underskudd forseres for å unngå å få en slik kostnadsøkning oppe på de 45 mill. kr som ligger i inndekningsplanen. Videre, rådmannen har blitt bedt om å redusere investeringsnivå fra økonomiplan 2017-2020. Det meste av disse investeringene var innenfor selvkostområdet, gjennom pålegg fra lovverk og direktorat eller bedriftsøkonomisk lønnsomme. Rådmannen ser det derfor som meget vanskelig øvelse å redusere dette. Økt gjeld vil medføre økt eksponering mot rentemarked. Denne eksponeringen må møtes med å ha en sikkerhet. En sikkerhet kan raskes mulig være å ha et driftsoverskudd på 45 mill. kr. Det vil vi først ha når underskudd er dekt. Rådmannen mener derfor at økt eiendomsskatt må sees i sammenheng med gjennomføringen av investeringsprogrammet som ligger i økonomiplan 2017-2020, som nå påbegynnes gjennom rådmannens budsjettforslag for 2017.

Utfordringene i 2017 er store, og de vil øke i de kommende årene. Dette må vi forberede oss selv og samfunnet for øvrig på. Et godt samarbeid på ulike nivåer og mellom ulike aktører må videreutvikles med basis i faktum og være bygd på våre nedfelte verdier; Tillit, Åpenhet, Respekt og Redelighet.

Roar Vevelstad
Rådmann

Hovedpunkter i budsjettforslaget

Rådmannens forslag til budsjett for 2017 er utarbeidet med bakgrunn i budsjett 2016, økonomiplanen for 2017-2020 og utviklingen i 2016.

Overordnet

Driftsbudsjettets frigjorte midler til tjenesteproduksjon øker med 3,2 % fra 2016 til 2017. Veksten i frie inntekter er beregnet til 20,5 mill. kr. for 2017. Korrigert for forventet kostnadsøkning som følge av demografiske forhold gjenstår det om lag 8 mill. kr. til å dekke nye satsninger, økte finanskostnader og ikke minst økt inndekning av akkumulert underskudd.

Totalt sett utgjør budsjetterte bruttodriftsutgifter i tjenesteproduksjonen for 2017 2,159 mill. kroner. I så store beløp ligger det alltid et handlingsrom i forhold til å kunne foreta prioriteringer. Imidlertid, det ligger «en plan» bak hver krone, og slik sett får en omprioritering alltid konsekvenser..

Resultatutviklingen har vært god de siste 3 årene. Selv om regnskapet for 2016 ikke er gjort opp, viser prognosen per september at inndekningen av underskudd kan per nå gjøres i tråd med forpliktende plan. De økonomiske utfordringene er imidlertid fremdeles meget store. Budsjett 2017 og de nærmeste årene blir dermed enda strammere enn de to foregående årene, som følge av at inndekningen av underskudd skal økes til 45 mill. kroner fra og med 2018. Dette medfører at de ulike satsninger og styrkninger som stortinget legger opp til i statsbudsjetter må vurderes nøye og finnes plass til gjennom omprioriteringer i vårt tjenestetilbud. Vi vil ikke greie fullt ut å tilføre de enkelte tjenesteområder midler til slik satsning.

I forslag til statsbudsjettet for 2017 legges det opp til «mindre styrkninger» til blant annet habilitering/rehabilitering, rus/psykiatri, helsestasjon og skolehelsetjeneste, aktivitetsplikt for mottakere av økonomisk stønad under 30 år og tidlig innsats i skole med en forventet kostnadsramme for Halden kommune på 3,7 mill.kr. I motsatt ende ligger en økning av inndekningen av underskudd med 35 mill. kroner.

Ved rullering av økonomiplan 2017-2020 foreslo rådmannen en opptrapping av eiendomsskatten. Dette for å forsere planlagt inndekning av underskudd, for å raskere gjenvinne økonomisk handlefrihet. Dette ble ikke vedtatt. Rådmannen foreslår imidlertid økt eiendomsskatt igjen. Dette med samme begrunnelse, men også i forhold til det investeringsnivået som rådmannen foreslår, samt sannsynligheten for en lovendring i kommuneloven knyttet til avdragsberegning på langsiktig gjeld. Rådmannen mener at et slikt investeringsnivå ikke kan gjennomføres uten å ha en mer robust driftsbalanse. Risikoen i forhold til rentesvingninger må kunne dekkes, det samme må en sannsynlig lovendring i forhold til beregning av minimumsavdrag. I dag er renter rekordlave – og etter rådmannens syn er risikoen ensidig negativ på dette området.

Rådmannens omstilling og formannskapetets konto

Budsjett 2017 er et krevende budsjett. Risikoen knyttet til gjennomføring av vedtak er alltid tilstede i en stor driftsorganisasjon med kompleks oppgavesammensetning. Som i 2016 har rådmannen derfor funnet det nødvendig å foreta en liten avsetning for å kunne dekke uforutsette hendelser knyttet til gjennomføring av tiltak. Dette kan være tidsforskyving av effekttidspunkt så vel som innkjøp av prosessbistand i enkelte gjennomføringsfaser av tiltak. Posten «rådmannens omstilling» utgjør 1,65 mill. kroner. Videre har rådmannen avsatt 1,5 mill. kroner til formannskapetets disposisjon. Rådmannen anser ovennevnte poster som beskjedene, men nødvendige budsjettsummer.

Strategiske grep

Halden kommune sin plan over inndekning av underskudd strekker seg frem til 2023. Inndekningen er, som kjent betydelig de siste årene, og det økonomiske handlingsrommet er svært begrenset i perioden. Denne situasjonen utsetter flere ønskede utviklingsprosjekter i Haldensamfunnet og tjenestene innbyggerne skal motta.

Fra rådmannens ståsted er det fire viktige overordnede målsettinger som er viktig å fokusere på;

- Inndekning av underskudd og økt økonomisk handlefrihet
- Forbedret folkehelseprofil
 - Forebyggende arbeid
 - Bekjempelse av fattigdom
 - Utdanningsløpet
 - Mangfold og inkludering
 - Boligsosialt program
- Strategisk næringsplan
- Et godt sentrum

Inndekning av merforbruk

Økonomiplanen for 2017-2020 inneholder en forpliktende plan for inndekning av tidligere års merforbruk. Rådmannen anser det som en forutsetning at denne planen følges og har derfor lagt opp til en inndekning på 35 millioner kr i 2017, godkjent av Kommunal- og moderniseringsdepartementet i brev datert 29.10.2014.

Eiendomsskatt

Rådmannen har tidligere foreslått en økning av eiendomsskatten for å kunne forsvare et høyt investeringsnivå i en tid med inndekning av tidligere års merforbruk. Rådmannen vil også i budsjett 2017 foreslå en økning av eiendomsskatten med 2 o/oo. I dette ligger samtidig en plan på ytterligere økning i planperioden slik at eiendomsskattepotensialet utnyttes maksimalt i 2019.

Det er særlig to forhold som gjør at rådmannen mener en økning av eiendomsskatten er viktig. Et ekspansivt investeringsnivå medfører en økt gjeldsgrad som det er knyttet en viss renterisiko til. I tillegg har det i høringsutkastet til ny kommunelov blitt fremmet et forslag om ny beregningsmodell for minimumsavdrag. Forslaget som her stilles kan bety en kostnadsøkning knyttet til avdrag på om lag 20 mill.kr årlig fra 01.01.2020, voksende til opp mot 30 mkr med den investeringstakten det her legges opp til.

Rådmannen anser det som svært krevende å skulle finne inndekning for ytterligere 20 – 30 mkr i tillegg til de 45 mkr som allerede ligger i inndekningsplanen i 2020. Ved full utnyttelse av eiendomsskatten vil denne merinntekten, sammen med det som allerede er avsatt til underskuddsinndekning, gjøre at kommunene kan betale siste del av det akkumulerte merforbruket i løpet av 2019. Dermed vil kommunen kunne møte en kostnadsøkning i form av avdrag med det gjenvunnede handlingsrommet.

Omstilling og effektivisering

Gjennom 2017 vil det i kommunalavdelingene være løpende prosesser knyttet til de tiltak som må gjennomføres for å sikre 2017-resultat og ikke minst komme i posisjon til 2018. NAV har i løpet av 2016 kommet godt i gang med sitt program «kontinuerlig forbedring». Dette er på sett og vis mye av det samme som ulike LEAN-prosesser. Endringskulturen som skapes gjennom slike prosesser, der alle medarbeidere er aktive og fremme tanker og ideer om forbedring vil være viktig for å greie å holde kostnadsnivået nede og tjenestekvaliteten oppe over tid. Rådmannen vil i 2017 påbegynne en slik prosess. I forhold til organisatoriske endringer vil disse være til kontinuerlig vurdering.

Innovasjonspris

Halden kommune har som mål å bli Norges mest innovative kommune. Rådmannen skal i 2017 sette arbeidet med kontinuerlig forbedring i system. I den sammenheng er det en intensjon om å involvere alle ansatte i prosessen. Formålet er å få frem gode forbedringsforslag for organisasjonen. De forslagene som blir valgt ut og som det vil jobbes videre med vil motta Innovasjonsprisen for 2017.

Viktige prioriteringer for Haldens velferdstjenester

Gode oppvekstsvilkår for barn og unge er et sentralt mål. Tjenester til utsatte barn og unge med tidlig innsats er særskilt viktig og barneverntjenesten er særskilt utfordret til å rette stor oppmerksomhet mot endringstiltak og forebyggende tiltak fremfor plasseringer utenfor hjemmet. Rådmannen har derfor forsøkt å skjerme dette området for kutt. Helhet og sammenheng i tjenestene som er rettet mot barn og unge gir et godt grunnlag for det helhetlige utdanningsløpet, og et godt læringsutbytte med gode grunnleggende ferdigheter. Rådmannen satser på tjenester og tilrettelegging som skal bidra til at kommunens barn

gjennomfører det 13 årige opplæringsløpet. Utdanning er en viktig faktor for å påvirke folkehelseprofilen til kommunen. Fremover vil det være vesentlig å rette oppmerksomheten mot digitale hjelpemidler i barnehage og skole. Digitale læremidler bør vurderes å erstatte deler av de tradisjonelle lærebøkene. Opplæringen skal sette barn/unge i stand til å møte en ukjent fremtid, og en fremtid som vektlegger digitale ferdigheter og økt automatisering av tjenester

Helse – og omsorgstjenestene i Halden kommune skal legge til rette for at det er mulig å bo i eget hjem til tross for sykdom, alderdom eller utviklingshemming. Det satses derfor på å kunne gi nødvendig og forsvarlig bistand i hjemmet til den enkelte ved eksempelvis hjemmesykepleie, praktisk bistand, bruk av velferdsteknologi eller ved å kunne tilby aktiviteter og avlastning på dagtid. Prosjekt virtuell korttidsavdeling og prosjekt hverdagsrehabilitering, samt etablering og drift av dagaktivitetstilbud, blir derfor viktige satsningsområder i 2017. I tillegg blir det videre fokus og satsing på kompetanseutvikling for å møte dagens og fremtidens behov for helse – og omsorgstjenester.

Satsingen på «arbeid først» i NAV-Halden fortsetter også i 2017. Denne har som mål å redusere antall mottakere av økonomisk sosialhjelp og andre passive ytelser. NAV-Halden skal bidra til sosial og økonomisk trygghet og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltagelse i samfunnet.

Investeringsbudsjettet

Investeringer

Investeringsbudsjettet på 836 mill. kr er ekspansivt. Likevel er det foretatt en vurdering av hvert enkelt prosjekt opp mot lønnsomhet og lovverk. Av disse er det 584,5 mill.kr som er nye investeringer for 2017 og 251,5 mill.kr som er rebevilgninger fra 2016. Det er totalt 381,4 mill.kr av prosjektene som er bedriftsøkonomisk lønnsomme. I 2017 ligger det oppstart av to store prosjekter, Idd skole og Demensboliger på Bergheim som begge vil gi positive økonomiske driftseffekter. I lønnsomhetskalkylen til Bergheim er det beregnet tilskudd fra Husbanken. Rådmannen forutsetter at tilskuddet blir tildelt etter dagens ordning. I forslag til nytt statsbudsjett er det foreslått en endring i tildelingen av tilskuddet, der det etter ny ordning kun vil bli gitt tilskudd til nye plasser. Det vil være en overgangsordning fra og med 2017 med en opptrapping mot 2020. Husbanken jobber fremdeles med kriteriene etter nye ordning og lønnsomhetskalkylen for prosjektet vil bli oppdatert så snart ny informasjon kommer. VA-sektoren er budsjettet med en investering på 265,7 mill. kroner, i henhold til vedtatt hovedplan og er selvfinansierende. Investeringer som må utføres på grunn av pålegg eller tilsyn utgjør 77,3 mill.kr. Andre investeringer som ikke er selvkost, bedriftsøkonomiske eller pålagte utgjør 109,1 mill.kr.

Sum Investeringer	Nye	Rebevilgning	BUD 2017
Selvkost	144 300,0	121 440,0	265 740,0
Bedriftøkonomiske	280 982,0	102 950,0	383 932,0
Pålegg (lovpålagt/tilsyn etc.)	72 770,0	4 500,0	77 270,0
Annet	86 475,0	22 580,0	109 055,0
Totale investeringer	584 527,0	251 470,0	835 997,0

Tall i tusen nok

Rådmannen legger opp til at en salgsinntekt på 10 mill. kroner avsettes til fond for senere anskaffelse av strategisk viktig eiendommer eller bygg. Tanken er at dette kan benyttes til oppkjøp av strategiske tomter og bygg senere år. I så måte foreslås også en investeringsbevilgning på 15 mill. kroner til kjøp av tomter/boliger/bygg finansiert av tidligere års tilsvarende avsetning til fond.

Investeringene er klassifisert i følgende områder:

Selvkostområder:

Investeringer der renter og avdrag betjenes gjennom gebyrer fra innbyggere / brukere

.

Pålagte investeringer:

Investeringstiltak som kommunen gjennom lov/ forskrift eller pålegg er pliktet til å gjøre.

Bedriftøkonomisk lønnsomme:

Investeringer som bidrar til en lavere kostand for tjenesteproduksjonen, inkludert renter og avdrag.

Andre investeringer

Disse er ikke heftet opp i noe lov eller forskrift, og har heller ingen inntjening i sin form.

Investeringer dersom eiendomsskatten ikke økes

Som nevnt innledningsvis er rådmannen bekymret for investeringsnivået, sett i forhold til størrelsen på netto driftsresultat de kommende årene. Det er et lavt rentenivå, og med en stadig økende gjeld vil renterisikoen øke betydelig. Rentene er lave, og slikt sett er det nærmest en ensidig nedsiderisiko på dette området. Dette kan løses på to måter, enten økes netto driftsinntekter gjennom ytterligere driftsreduksjoner/ økte driftsinntekter eller så reduseres investeringsnivå. Økte driftsreduksjoner vil rådmannen på nåværende tidspunkt ikke foreslå. Ny tjenestegjennomgang i 2017, med bakgrunn i 2016 data, vil kunne endre dette.

I kommunestyrets vedtak i «Økonomiplan 2017-2020» vedtas gjennom budsjettskjemaene en brutto investering (*brutto = totale investeringer uten mva.komp og låneavdrag*) på totalt kr

1,27 mrd kr, hvorav nær 600 mill.kr i 2017. Videre sier kommunestyret i den vedtatte økonomiplanen at «Vi erkjenner at å holde eiendomsskatten på dagens nivå må medføre en lavere investeringstakt. Som en konsekvens av dette må rådmannen ved neste rullering gjøre en ny vurdering av investeringsbudsjettet».

Rådmannen har gjort en gjennomgang av investeringer og konklusjonen er at de investeringene som nå foreslås må gjennomføres – før eller senere. Idd skole og demenssenteret på Bergheim er eksempler på investeringer som er bedriftsøkonomiske og vil dermed gi besparelser i drift. Rådmannen mener derfor at et er riktig å foreta disse investeringene nå – selv om det må bety økt eiendomsskatt.

I tillegg har det i høringsutkastet til ny kommunelov blitt fremmet et forslag om ny beregningsmodell for minimumsavdrag. Forslaget som her stilles betyr at avdragskostnadene for Halden kommune sin del vil øke betydelig. Dersom forslaget for eksempel skulle gjelde fra 1.1.2017 ville dette gitt en kostnadsøkning knyttet til avdrag på om lag 20 mill.kr årlig. Med en investeringstakt som rådmannen legger opp til i sitt forslag vil økningen i avdragene (med ny kommunelov) øke til i underkant av 30 mill.kr sammenlignet med dagens nivå. Det vurderes som meget sannsynlig at modellen som beskrives i høringsnotatet vil bli gjeldende i ny kommunelov.

Dersom eiendomsskatt ikke økes mener rådmannen, med bakgrunn i kommunestyrets vedtak, at følgende tilnærming bør legges til grunn:

a) Gjeldsgrad

Som utgangspunkt opprettholdes gjeldsgrad fra 2016 til 2017. Dette betyr at det kan foretas netto investeringer (*netto= investeringer etter mva.komp og årets låneavdrag*) som lånefinansieres for 149,7 mill.kr.

b) Nødvendige gebyrjusteringer. Det legges opp til at kommunestyret kontinuerlig gjør nødvendig vedtak knyttet til gebyrer innenfor selvkostområder, i takt med renteøkninger. Eventuelt må det legges inn en rentebuffer i gebyrer, som eventuelt avsettes til driftsfond VA. Dette gir forutsigbarhet og man slipper kanskje å endre gebyrer i løpet av året.

c) Alle investeringer som skyldes pålegg eller lov/forskrift må gjennomføres. Det er foretatt en konsekvensvurdering av tidsforskyvninger. Nivået, sett i forhold til rådmannens forslag kan med bakgrunn i dette forskyves noe.

d) Av samfunnsmessige investeringer, mener rådmannen at det å bidra til en styrket vgs i sentrum av Halden vil være fremtidsrettet og riktig. Rådmannen vil avvente utfallet av mulighetsstudien knyttet til Os-området med tanke på allbrukshall.

e) Idd skole og Bergheim demenssenter gjennomføres under forutsetning av at låneopptakene knyttet til disse investeringene sikres til en lavere langsiktig rente enn det som ligger til grunn i lønnsomhetsberegningene. P.t er indikativ rente med 10 års sikring om lag 1,6 %.

Øvrige investeringer, om lag 180 mill. kr. må da sees opp mot begrensningen i gjeldsgrad nevnt under punkt a i dette avsnittet.

Ovennevnte vil medføre et brutto investeringsnivå i 2017 på 701,6 mill.kr.

Totale investeringer	BUD 2017
Selvkost	265 740,0
Pålegg (lovpålagt/tilsyn etc.)	77 270,0
Forprosjekt Idd skole og demenstilbud Bergheim	2 500,0
Idd skole og demenstilbud Bergheim	306 100,0
Idrettshall Os senter	50 000,0
Totale investeringer	701 610,0

Tall i tusen kroner

Budsjettprosess 2017

Rådmannens budsjettforslag for 2017 legges frem den 3. november 2016. Formannskapetets behandling vil være 1. desember. Årsbudsjettet skal i henhold til kommunelovens § 45-3 vedtas av kommunestyret. Kommunestyrets behandling vil være den 15. desember 2016. Formannskapetets innstilling vil være til offentlig ettersyn i perioden mellom formannskapetets og kommunestyrets behandling. Kommunestyrets vedtak vil oversendes Fylkesmannen for lovlighetskontroll som følge av at kommunen er registrert i ROBEK.

De største forskjellene mellom budsjett 2017 og økonomiplan 2017-2020

Økonomiplanen for 2017-2020 ble vedtatt 22. juni 2016. Dette dokumentet har dannet grunnlaget for utarbeidelsen av budsjettet for 2017. Rådmannens hovedfokus har vært å legge et forutsigbart budsjett som muliggjør en inndekning av tidligere års merforbruk på 35 millioner kr slik den forpliktende planen forutsetter. I Økonomiplanen 2017-2020 ble det estimert fellesinntekter på 1,505 mill.kr. Dette er justert mot nye tall i forslag til statsbudsjett samt justering av realvekst og renteutgifter. For budsjett 2017 er den nye rammen 1,508 mill. kr.

Vedtatte rammer for kommunalavdelingene fra økonomiplan 2017 – 2020 ligger fast, med følgende endringer av teknisk karakter:

1. Internfakturerings IT;

Til og med årsregnskapet for 2016 blir det foretatt internfakturerings av IT kostnadene for Halden kommune. Fra og med regnskapsåret 2017 vil denne internfakturerings opphøre. Det er avdeling IT som er mottar og betaler av alle IT fakturaer. Dette gjelder for det meste lisenser og linjeleie. Budsjettposter som tidligere har ligget på de andre kommunalavdelingene er nå trukket inn. IT er organisert under Sentral/felles og av den grunn har Sentral/Felles fått økt sin ramme, og de andre fått redusert sin. Det har til sammen blitt overført 7,687 mill.kr fra kommunalområdene til Sentral/Felles for å dekke dette.

2. Brannkurs;

Til og med årsregnskapet 2016 blir det foretatt internfakturerings av kostnader for brannkurs. Fra og med regnskapsåret 2017 vil denne internfakturerings opphøre. Det har blitt overført 200.000,- fra Sentral/felles sin ramme til Teknisk for å dekke kostnader for brannkurs for ansatte i Halden kommune.

3. Husleie Kirke;

Husleiekostnad for kirken belastes teknisk. Husleie på 790.000 overført fra Kultur & Idrett til Teknisk.

4. Husleie avdeling Samfunnsutvikling;

Husleiekostnad for avdeling Samfunnsutvikling belastes teknisk. Husleie på 30.000 overført fra Sentraladministrasjonen til Teknisk.

5. Flytting av SLT koordinator

Flytting av midler for SLT* koordinator (50 % stilling) på 301.444 fra Kultur & Idrett til Undervisning & oppvekst. Kostnaden tilsvarer en halv årsinntekt inkludert sosiale kostnader. *(SLT: Samordning av Lokale kriminalitetsforebyggende Tiltak).

De foreslåtte tiltakene er drøftet med tillitsvalgte i felles drøftingsmøte, samt i sektor HTV-møte.

Rådmannen vil i forbindelse med kommunestyremøte i desember legge frem en sak med forslag til rutiner og innhold i rapporteringen til politiske organer i 2017.

Ny IT leverandør

Halden kommune gjennomførte anbud på anskaffelse av IT-drift i 2016 og ny driftsleverandør ble valgt. Ny Leverandør ble 99x og de overtar driften 1. februar 2017. Det økonomisk mest fordelaktige tilbudet har blitt valgt ut fra forhåndsbestemte tildelingskriterier i konkurransegrunnlaget. Kostnaden knyttet til etablering og migrering er ivaretatt i budsjett 2017.

Etablering av ny IT-plattform vil gi oss:

- En mer framtidsrettet plattform som har i seg innovasjon.
- Flere muligheter til å selv håndtere AD (adgangskontrollsystem).
- Nyere og mer moderne brannvegg- og sikkerhetsløsning.
- Åpner for flere integrasjoner inn i plattformene som kan gi en mer fleksibel løsning med tanke på verdikjeden ut mot innbyggeren og næringslivet.

Organisasjon

Halden kommunes organisasjon er inndelt i rådmannens stab og tre kommunalavdelinger samt NAV.

Rådmannens ledergruppe (RLG) består høsten 2016 av rådmann, kommunalsjef undervisning, oppvekst og kultur, kommunalsjef helse og omsorg, kommunalsjef teknisk, personalsjef, leder økonomi, NAV- leder og leder for informasjon og service.

Kommunalavdeling helse og omsorg er nå organisert i 6 enheter som ledes av enhetsledere.

- Enhet hjemmesykepleie
- Enhet omsorgsboliger
- Enhet samlokaliserte boliger
- Enhet sykehjem
- Enhet basistjenester
- Enhet koordinerende fellestjeneste

Området undervisning og oppvekst består av:

- 12 grunnskoler (9 barneskoler og 3 ungdomsskoler)
- 6 kommunale barnehager
- Voksenopplæring
- Familiens Hus som tilbyr tjenester innen; PPT, spesialpedagogisk team barnehage, barnevern og forebyggende helsearbeid; helsesøster, skolehelsetjeneste, svangerskapsoppfølging og åpen barnehage
- Botilbud for enslige mindreårige asylsøkere
- Skole- og miljøsenter

Området kultur består av:

- Kulturadministrasjon med ansvar for oppfølging av lag, foreninger, kultur- og idrettsaktører og tilskuddsordninger
- Bibliotek
- Kulturskolen
- Ungdomsklubbene – Domino & Rockehuset
- Brygga kultursal
- Remmen svømmehall

I tillegg har kultur ansvaret for oppfølging av Frivillighetssentral og Kirken. Dette er i hovedsak knyttet til driftsmidler. Begge virksomhetene er selvstendige og Halden kommune har således ikke samme oppfølging som egne kommunale virksomheter. Kultur er bindeleddet mellom disse og kommunen.

Kommunalavdelingen teknisk har følgende enheter som ledes av enhetsledere:

- Plan og miljø
Byggesak, plan, geodata, miljø og landbruk

- Kommunalteknikk
VA, vei, idrett, park, nyanlegg, renseanlegg og parkering
- Brann og feiervesen
Beredskap, forebyggende, opplæring
- Eiendom, Rokke avfallsanlegg og havn

NAV er organisert direkte under rådmannen. Rådmannen har i tillegg sin stab som består av:

- Juridisk
- Informasjon og service
- Politisk sekretariat
- Økonomi
- IT og post/arkiv
- Avdeling for Samfunnsutvikling
- Personal og organisasjon

Organisasjonsstrukturen er under kontinuerlig vurdering om hvorvidt den er hensiktsmessig i forhold til oppgaver og utfordringer.

Det skal til enhver tid være samhandling på tvers av organisasjonen i oppgaver som gjelder hele kommunen. Eksempler på oppgaver som har prioritet, krever samhandling og involverer ulike avdelinger er; samfunnsutvikling, kompetanseutvikling, lederutvikling, integrering og mangfold.

Helhetlig og utfordrende leder- og medarbeiderskap

For å kunne gjennomføre ønsket omstilling og utvikling av Halden kommune i årene fremover, er det avgjørende og nå fastsatte mål og oppnå resultater. I 2016 har det vært fokus på rutiner, sykefravær, tilsettingsrutiner, kurs i etiske retningslinjer og kurs i hovedavtalen. Mye kunnskap har blitt tilført organisasjonen, og i det kommende året vil det fra rådmannens ståsted være viktig å videreføre og etablere nye arenaer for refleksjon og kompetanseoverføring internt mellom ledere både i og mellom kommunalavdelinger. Ledelsesfokuset skal få en enda større plass i hverdagen.

Rådmannen er i prosess vurdering av en ny omgang med lederutviklingsprogram. Hovedelementer som er trukket opp i evalueringsfasen så langt er hvilket innhold i programmet som har gitt mest nytte, hvordan programmet har påvirket ledernes arbeid, hvilke områder lederne har arbeidet videre med i egen avdeling/enhet, i hvilken grad programmet har bidratt til større fokus på resultater i ledelsesarbeidet samt hvilke områder lederne fortsatt har behov for ledelsesutvikling og hvordan denne bør organiseres. Nytt program og omfanget av dette vil være utarbeidet 1. kvartal 2017.

Lederne i Halden kommune er avhengig av å ha kompetente medarbeidere for å nå målene og løse oppgavene. Medarbeiderskap må derfor ses i sammenheng med lederskap og lederne må være tydelige på hvilke krav og forventninger som ligger i rollen til den enkelte medarbeider. Medarbeiderne ønsker, og må ta, et større ansvar for egen kompetanseutvikling og eget arbeidsmiljø. Den vedtatte arbeidsgiverstrategiens punkt 4 – kompetente og selvstendige medarbeidere peker nettopp på dette;

Den enkelte medarbeider er myndiggjort i lys av egne erfaringer, kunnskap, fag, holdninger, delegert ansvar og myndighet. Arbeidsgiver skal legge til rette for vekst gjennom forventninger og krav, og det skal gis støtte innenfor trygge rammer. En god og hyppig relasjon mellom leder og medarbeider er viktig, at medarbeideren blir sett, lyttet til og får bekreftelse på sin arbeidsutførelse.

Den kompetente medarbeideren er effektiv og fleksibel fordi hun/han har innflytelse over egen arbeidssituasjon og ikke har behov for å settes i gang og veiledes i detalj. Det er avgjørende at medarbeiderne på eget initiativ kan samarbeide og samhandle med andre. Gode møteplasser og arbeid i team og nettverk er viktig for faglig og individuell utvikling, og det bør legges til rette for dette. Våre medarbeidere har forventninger om at jobben gir mening og mulighet for selvrealisering.

Det er dyktige medarbeidere i Halden kommune som deler kunnskap med andre, men det er fortsatt et potensiale i å benytte interne lærekrefter til kompetanseheving i organisasjonen.

Et åpent og konstruktivt samarbeid mellom arbeidsgiver, tillitsvalgte og vernetjenesten er avgjørende i arbeidet med å oppnå økonomisk handlingsrom og gode tjenester. Dette må følges opp ved å legge til rette for både formelle og uformelle møteplasser.

Det skal jobbes målrettet for å øke nærværet. Det akkumulerte fraværet var per september 2016 på ca. 8.7 %. Langtidsfraværet er hovedutfordringen og vil følges spesielt i 2017 som del av nysatsingen på IA-arbeid (inkluderende arbeidsliv).

Arbeidspresset er stort og det er viktig å ha oppmerksomhet på arbeidsmiljøet, spesielt innenfor områder som vil bli berørt av nedbemanning.

Kommunens samfunnsplan

Kommunen er gjennom plan- og bygningsloven pålagt å ha en kommuneplan som består av både en samfunnsdel og en arealdel. Halden kommune vedtok i 2010 kommuneplanens samfunnsdel. Samfunnsdelen legger føringer for arealdelen. Kommuneplanens samfunnsdel er under rullering og vil være ferdig til behandling tidlig i budsjettåret.

Planstrategien for perioden 2016 – 2019 legger opp til at kommuneplanens arealdel skal rulleres fortløpende etter at samfunnsdelen foreligger. Arealdelen vil foreligge til politisk behandling i løpet av første halvår 2018.

Begge planprosessene gjøres i egen organisasjon med innkjøp av tjenester som organisasjonen ikke selv besitter.

Kommunens planstrategi legger opp til at Helse- og omsorgsplan og Klima- og energiplan skal rulleres i 2017. I tillegg skal det startes arbeid med utarbeidelse av Oppvekstplan samt Nærings- og sysselsettingsplan i 2017. Dette er nye planer.

Planprosessene for alle disse planene vil bli gjennomført som fullstendige kommuneplanprosesser. Rådmannen ønsker å gjennomføre planprosessene i egen regi med deltakelse fra alle kommunalområder med bred innbyggermedvirkning og involvering. Dette vil gjøre den enkelte prosess mer tidkrevende, og det vil være begrensede muligheter til å løse ad-hoc oppgaver i slike perioder.

Strategisk nærings- og eiendomsutvikling

Halden kommune har i dag en betydelig eiendomsmasse bestående av kommunale institusjoner, kommunale leiligheter, andelsleiligheter og mindre tomteparseller. Det er få større tomtereserver i kommunalt eie.

De siste årene er det startet et arbeid med salg av kommunal eiendomsmasse for å frigjøre kapital og for å kunne reinvestere i nyere, mer hensiktsmessige «arenaer». Dette arbeidet vil videreføres og intensiveres. Utarbeidelse av eiendomsstrategi og klare handlingsplaner vil være sentralt i dette arbeidet.

Det er viktig å starte arbeidet med å vurdere nye utbyggingsområder til boligutbygging i et lengre perspektiv (20-50 år). Det kan bli aktuelt å fremskynde dette, avhengig av hvordan de avsatte områdene i kommuneplanens arealdel faktisk blir frigjort for utbygging. Dette blir vurdert ved rullering av arealdelen i 2017. Gode attraktive tomteprosjekter vil være viktig for vekst. Dette, kombinert med en stadig bedre infrastruktur mot Oslo, vil gjøre Halden enda mer attraktiv. Halden kommune skal bidra aktivt i markedsføringen av Halden og spesielt av næringstomter.

Halden kommune har eierandeler i flere selskaper og «sammenslutninger». Rådmannen mener det er viktig at Halden kommune, som eier, er tydelig i alle sine eierposisjoner. For å få til dette var det viktig å få en vedtatt eierstrategi, der det for hvert eierskap klart fremkommer formålet med eierskapet. Dette arbeidet skal følges ytterligere opp gjennom 2017.

Helhetlig styring

Helhetlig styring ble, i Halden kommune, introdusert som begrep i 2013 og er en betegnelse på de ulike elementene som inngår i det totale styringsgrunnlaget for kommunen.

Element	Utarbeidelse/gjennomføring/vedtak
Årshjul	Utarbeidet i 2015
Reglement for politiske organer og delegering i Halden kommune	Vedtatt i kommunestyret 15.10.15
Nytt administrativt delegeringsreglement	Vedtatt i august 2015
Samsvar myndighet/ansvar – justering av organisasjonen	2014 - 2016
Budsjett og økonomiplan med styringsindikatorer	Justeringer/endringer vurderes ved utarbeiding av nye budsjetter
Brukerundersøkelser	Gjennomføres etter egen plan
Medarbeiderundersøkelser	Gjennomføres årlig
Rådmannens internkontroll/avviksrapportering	Risk Manager tatt i bruk som dokumenthåndteringssystem. Elektronisk avviksmelding skal innføres.
Vedtaksoppfølging	Tertialrapportene
Lederutvikling	Eget program i 2013-2015. Fulgt opp i egenregi i 2016. Videreføres.
Ny overordnet arbeidsgiverstrategi	Vedtatt i kommunestyret 03.09.15
Lederavtaler	Foreløpig ikke innført.
Eierstrategi	Vedtatt i kommunestyret 18.06.15
Kommunikasjonsstrategi	Vedtatt i 2014
Nye etiske retningslinjer for ansatte	Vedtatt i kommunestyret 08.09.16

Det arbeides kontinuerlig med de ulike områdene. I 2016 er etiske retningslinjer blitt ferdigstilt og implementert. Videre forventes også å slutføre arbeidet med kommunikasjonsstrategi.

Elementer i det helhetlige styringssystemet følges opp jevnlig med blant annet fokus på bruker- og medarbeiderundersøkelser. Årshjulet er også et element som følges opp kontinuerlig.

Gjennom 2016 har det blitt arbeidet løpende med innføringen av RiskManager, et elektroniske system som bl.a inneholder dokumentstyring, risikovurdering, avvikshåndtering, analyse og rapportering i forhold til dette. Innføringen har tatt noe lengre tid enn først antatt. Imidlertid er nå alle ansatte tilknyttet dette systemet, og det vi i løpet av årets to siste mnd bli gjennomført en intensivert og målrettet opplæringsprosess.

Rådmannen har tidligere pekt på viktigheten av avviksmeldinger samt vurdering og behandling av disse, i forhold til det å ha kontroll på at tjenesteproduksjonen skjer i tråd med lover og regler. Det er spesielt viktig også ut i fra at kommunen har mindre administrative ressurser enn sammenlignbare kommuner. En god internkontroll styrker kommunens omdømme og legitimitet gjennom å sikre at utviklingen skjer i tråd med vedtatte mål. Et godt

system for styring og kontroll er også viktig for å sikre etterlevelse av lover og regler, utøvelse av riktig tjenestekvalitet og forebygge uønskede hendelser. Helhetlig styring og målstyring skal bidra til bedre og tydeligere beslutningsgrunnlag for folkevalgte organer.

Målstyring er en del av kommunens helhetlige styring og skal bidra til å prioritere, fremme fokus og interesse for hvilke resultater som oppnås i de ulike kommunalavdelingene. Målstyring er en naturlig del av ledernes oppfølging. For å opprettholde og utvikle ledernes kompetanse er videreføring av lederutviklingen et viktig virkemiddel.

Den første utgaven av målekartet ble innført i forbindelse med budsjettet for 2014. Det skal også i 2017 rapporteres på oppnådde resultater i forbindelse med tertialrapporteringen.

Tabellen under viser en samlet oversikt over kommunens styringsindikatorer i 2017.

Styringsindikatorer – samlet oversikt

Sentraladministrasjon	Styringsindikator	Status 2016	Mål 2017
Politisk sekretariat	Andel saker sendt til politiske utvalg senest 8 dager før møtedato	69,0 %	95,0 %
Sentralbord	Andel besvarte anrop av totalt innkomne	94,6 %	95,0 %
Personal	Andel oppfølgingsmøter med ansatte som har vært ute av arbeid i 2 år gjennomført i hht. Kommunens sykefraværsoppfølgingsrutiner	100,0 %	100,0 %
NAV	Styringsindikator	Status 2016	Mål 2017
Arbeidssøkere	Andel arbeidssøkere / brukere med nedsatt arbeidsevne med oppfølging siste 3 mnd.	Ny 2017	70 %
Sykmeldte	Andel graderte på 12 ukers tidspunkt	41 %	45 %
Arbeidssøkere	Andel arbeidssøkere med overgang til arbeid	Ny 2017	45 %
Arbeidssøkere	Andel personer med nedsatt arbeidsevne med overgang til arbeid	36 %	36 %
Markedsarbeid	Andel virksomheter som har fått arbeidsmarkedsbistand fra NAV	Ny 2017	20 %
Markedsarbeid	Antall formidlinger	Ny 2017	14 %
Kommunikasjonsverktøy med brukere.	Andel "Kontakt bruker" behandlet innen fristen	Ny 2017	85 %
Oppfølging av sykmeldte	Andel gjennomførte dialogmøte 2 innen 26 uker (kun sykmeldte uten fritak)	Ny 2017	80 %

NAV	Styringsindikator	Status 2016	Mål 2017
Bruk av tiltaksbudsjett.	Akkumulert avvik mellom planlagte tiltaksplasser og faktisk bruk av tiltaksplasser (standardog situasjonsbestemt innsatsbehov)	Ny 2017	-4 %
Bruk av tiltaksbudsjett	Akkumulert avvik mellom planlagte tiltaksplasser og faktisk bruk av tiltaksplasser (tilpasset innsatsbehov)	Ny 2017	-4 %
Brukere av økonomisk sosialhjelp	Antall langtidsmottakere med økonomisk sosialhjelp som hovedinntektskilde, og som har forsørgerplikt for barn under 18 år	140	120
Brukere av økonomisk sosialhjelp	Antall langtidsmottakere av økonomisk sosialhjelp under 25 år, og med sosialhjelp som hovedinntektskilde	Ny 2017	50
Brukere av økonomisk sosialhjelp	Antall langtidsmottakere av økonomisk sosialhjelp	Ny 2017	300
Brukere av økonomisk sosialhjelp	Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp	473	490
Brukere av økonomisk sosialhjelp	Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp under 25 år	96	90
Tiltak for brukere som er langtidsmottagere av øk.sos.hjelp	Antall deltakere i kvalifiseringsprogram	27	30
U&O	Styringsindikator	Status 2016	Mål 2017
Barnehage	Andel barn i barnehage (private og kommunale) som har spesielle behov	2 %	2 %
	Andel pedagogisk personell med godkjent utdanning	99 %	100 %
	Foreldrenes tilfredshet med barnehagetilbudet	0 %	100 %

U&O	Styringsindikator	Status 2016	Mål 2017
Grunnskole *Hver skole skal i 2017 bedre resultatene med 6%	Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	8 %	7 %
	Mobbing i skolen 7.trinn	1 %	0 %
	Mobbing i skolen 10.trinn	1 %	0 %
	Lesing på 5.trinn. Andel elever på nivå 2 og 3	72 %	95 %
	Lesing på 8.trinn. Andel elever på nivå 3,4 og 5	64 %	95 %
	Lesing på 9.trinn. Andel elever på nivå 3,4 og 5	84 %	95 %
	Regning på 5.trinn. Andel elever på nivå 2 og 3	73 %	95 %
	Regning på 8.trinn. Andel elever på nivå 3, 4 og 5	71 %	95 %
	Regning på 9.trinn. Andel elever på nivå 3,4 og 5	77 %	95 %
	Overgang fra grunnskole til videregående skole	98 %	99 %
Helsesøstertjenesten	Andel hjemmebesøk før barnet er 2 uker	79 %	95 %
	Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 8 uker	98 %	100 %

U&O	Styringsindikator	Status 2016	Mål 2017
	Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 2, 2 år	69 %	80 %
	Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 4,2 år	88 %	95 %
	Andel 6 åringer til skolestartundersøkelser hos lege før skolestart	25 %	80 %
Barnevern	Andel bekymringsmeldinger avklart innen tidsfristen	100 %	100 %
	Andel undersøkelsessaker innenfor tidsfristen	82 %	100 %
	Andel barn med tiltaksplan	86 %	100 %
	Andel barn med omsorgsplan	95 %	100 %
	Andel barn i fosterhjem med fire tilsynsbesøk	54 %	100 %
	Andel barn i fosterhjem med fire besøk av barneverntjenesten	85 %	100 %
Kultur & idrett	Styringsindikator	Status 2016	Mål 2017
Bibliotek	Antall utlån på bibliotek	79 874	82 000
Barn & unge	Besøkstall i vårt ungdomstilbud	2 520	6 000

Kultur & idrett	Styringsindikator	Status 2016	Mål 2017
Kultursalen	Antall arrangement	40	80
Kulturskolen	Antall elever i kulturskolen	202	250
H&O	Styringsindikator	Status 2016	Mål 2017
Koordinerende fellestjenester	Andel søknader med foreløpig svar innen tre uker	99 %	100 %
	Antall bedre boforhold – bistand til å skaffe nytt bosted/utbedret eksisterende	33/20	25
	Antall forhindret utkastelse/bistått mht. økonomi	11	10
	Antall fremskaffede nye kommunalt disponerte leiligheter	4	12
Hjemmebaserte tjenester	ATA- tid («Ansikt til ansikt tid»)	52 %	54 %
	Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	50/40/10%	44/46/10 %
Omsorgsboliger	Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	12,5/64/23,5 %	20/60/20 %
Samlokaliserte	Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	25/45/30 %	35/45/20 %
Sykehjem	Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	19/45/36 %	38/40/17 %
	Andel pårørende med planlagt årlig samtale med leder langtidsplasser	70 %	70 %
	Antall overliggerdøgn på sykehus	147	130

H&O	Styringsindikator	Status 2016	Mål 2017
	Beleggsprosent Korttid/langtid	73/77 %	85/99 %
Teknisk	Styringsindikator	Status 2016	Mål 2017
Vann	Prosent produsert vann til forbruk basert på idealvannproduksjon (11000 m3/d) Avvik fra idealproduksjon = > 100	143 %	100 %
	Andel prøver som oppfyller forskriftenes krav til kvalitet	100 %	100 %
	Andel ledningsbrudd reparert innen 8- timer	67 %	100 %
	Andel vannprøver med pH-verdi innenfor mål.	100 %	100 %
Avløp	Andel tilkn. etter utsending av henstilling/pålegg /år	45 %	100 %
	Andel slam minimum kvalitetsklasse 2	100 %	100 %
	Prosentavvik rensed avløpsvann i forhold til idealavløpvmengde 11 000 m3/døgn pr 1.t.	136 %	100 %
	Rensegrad i prosent av målt mengde fosfor i vannprøver inn og ut av renseanlegg	Negativ verdi etter tillatelse fra Fm	90 %
VVA-anlegg	Ingen arbeidsulykker	0	0
Vei	Opprettholde veikapital	83 %	82,5 %
Byggesak	Saksbehandlingstid disp.søknader (Tidligere innen 6 mnd)	1,6 mnd	< 3 mnd.
	Andel omgjøringer i % av antall klager sendt FM pr 1. tert.	33 %	< 10 %
	Andel saker behandlet innen 3 ukersfristen	75 %	100 %

Teknisk	Styringsindikator	Status 2016	Mål 2017
	Andel saker behandlet innen 12 ukersfristen	96 %	100 %
Geodata	Andel oppmålingssaker behandlet innenfor frist - 16 uker.	100 %	100 %
	Andel megleroppgaver behandlet innenfor frist - 5 dager.	94 %	100 %
	Andel ferdigstilte saker i matrikkel innenfor frist - 5 dager.	95 %	100 %
Plan	Andel plansaker gjennomført innen frist - 12 uker.	100 %	100 %
Miljø	Andel oppgraderte renseanlegg i kommunen.	78 %	85 %
	Tilsyn - andel oppgarderte renseanlegg som fungerer.	Pr år	90 %
Brann	Utrykningstid i hht krav – Dimensjoneringsforskrift.	100 %	100 %
	Gjennomførte tilsyn særskilte brannobjekter etter standardkrav DSB pr 2.tertial	21 %	100 %
	Gjennomførte tilsyn særskilte brannobjekt etter standardkrav DSB	21 %	100 %

Folkehelse

Kommunene er gjennom Lov om folkehelse (folkehelseloven) med forskrift pålagt å ha oversikt over innbyggernes helsetilstand.

Oversikten skal identifisere folkehelseutfordringene i kommunen, herunder vurdere konsekvenser og årsaksforhold. Kommunen skal særlig være oppmerksom på trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale eller helsemessige problemer eller sosiale helseforskjeller. Halden utarbeidet den første helseoversikten i 2013, og versjon nr. 2 i 2015.

En analyse av oversiktsdokumenter for Halden kommune, viser at de største utfordringene er knyttet opp mot

- Utjevning av sosiale forskjeller
- Livsstilsrelaterte sykdommer som kols, lungekreft, hjerte-kar, overvekt og diabetes.
- Økt gjennomføring/reduksjon av frafallet i videregående skole
- Boligsosialt arbeid
- Mer enn 800 fattige barn. Mange av disse er innvandrere og flyktninger.

- Reduksjon av antallet unge sosialhjelpsmottakere og unge arbeidsledige
- Omstilling i arbeidslivet – kravet til kompetanse øker mens Halden har mange innbyggere med grunnskole som høyeste utdanningsnivå.

En rekke faktorer påvirker helsa direkte eller indirekte. Dette innebærer at kommunen må bruke alle sine virksomheter/enheter til å fremme helse og forebygge «uhelse». Det er ikke én sektor alene som har ansvar. Alt fra kultur, utdanning, bolig, vann, samferdsel og areal- og byutvikling til næringsliv og arbeid har stor betydning for befolkningens helse. Vi må tenke helse når vi utformer politikk og tiltak i alle disse sektorene, både i plan- og tjenestearbeid.

Det har vært en utbredt oppfatning at helsetjenesten har den viktigste rollen i folkehelsearbeidet. Men dreiningen i folkehelsearbeidet fra et sykdomsperspektiv til et påvirkningsperspektiv medfører at folkehelsehensyn må inngå i den generelle samfunnsplanleggingen og dermed være tverrsektoriell.

Rådmannen har i sitt forslag til økonomiplan 2017-2020 følgende fokusområder når det gjelder faktorer som påvirker folkehelsen:

Forbedret folkehelseprofil

- a) Forebyggende arbeid
- b) Bekjempelse av fattigdom
- c) Utdanningsløpet
- d) Mangfold og inkludering
- e) Boligsosialt program

Halden kommune vil i 2017 jobber videre med et prosjekt for helsefremmende barnehager og skoler. Kommunen har vært med i dette prosjektet siden 2014. Sunne valg i hverdagen påvirker læring. I 2016 ble prosjektet utvidet til å arbeide for at alle skoler og barnehager i kommunal sektor blir helsefremmende. Private barnehager var også invitert til å være med.

En god barndom varer livet ut. På den andre siden vil barn som vokser opp i utsatte familier møter flere og større belastninger som øker risiko for psykisk og fysisk sykdom. Tidlig innsats er gjennomgående perspektiv på alle områder. Tidlig innsats innebærer å forebygge framfor å reparere. Det er bedre samfunnsøkonomi å bygge barn enn å reparere voksne.

Det har i 2016 vært satt i gang tiltak på alle områdene som er listet opp som særlige utfordringer i punktene over.

Universell tilnærming

Det er godt dokumentert at universelle tiltak mot hele eller store deler av befolkningen, uavhengig av risiko er mer effektive enn individrettede tiltak. Grunnen til dette er at befolkningsrettede tiltak når et stort antall mennesker med middels risiko, og fordi det i denne gruppen totalt sett oppstår flere sykdomstilfeller enn i gruppen med høy risiko. Befolkningsrettede tiltak tar sikte på «små endringer hos de mange» slik at hele befolkningen flyttes i retning av lavere risiko. Flere av tiltakene som er igangsatt er universelle tiltak.

Halden kommune inngikk i 2014 en intensjonsavtale med «Skadeforebyggende Forum» om å jobbe for å bli et trygt lokalsamfunn. 3 Satsingsområder ble plukket ut.

- Fallforebygging
- Brannforebygging
- Trafikksikkerhet.

Det er satt i gang tiltak på alle områder. Disse forsetter i 2017.

Rådmannen vil i perioden følge opp kommunestyrets vedtak om at all saksbehandling, alle vedtak som fattes og kommunens planer skal bidra til å forbedre folkehelseprofilen for Halden. Saksfremlegg skal ha en egen vurdering av forhold som kan påvirke folkehelsen. Kommuneplanens samfunnsdel og sektorenes egne kommunedelplaner skal ha tiltak som bidrar til forbedring av folkehelseprofilen. Handlingsplanene skal vurderes i forhold til økonomiplanen.

Rådmannen vil rette fokuset mot det systematiske folkehelsearbeidet som skal inngå i alt vi gjør.

Fellesinntekter

	Budsjett	Prognose	Budsjett (endr)	Regnskap
	2017	2016	2016	2015
Fellesinntekter				
Rammetilskudd	-897 362	-862 564	-862 564	-830 619
Skatt inntekt/ formue	-685 051	-652 117	-652 117	-622 874
Skjønnstilskudd	0	0	0	0
Kompensasjonstilskudd	-6 900	-7 100	-7 100	-8 028
Sum statstilskudd	-1 589 313	-1 521 781	-1 521 781	-1 461 521
Eiendomsskatt - verk og bruk	-37 000	-37 000	-37 000	-40 820
Eiendomsskatt - annen fast eiendom	-63 600	-41 600	-41 600	-40 909
Sum eiendomsskatt	-100 600	-78 600	-78 600	-81 729
Renter løpende lån	56 500	48 547	49 547	44 016
Renter driftskonto	5 500	6 800	6 039	4 565
Renter formidlingslån	6 100	5 500	6 800	6 217
Bankomkostninger	250	250	250	248
Avdrag lån	62 271	56 000	56 000	53 611
Sum finansutgifter	130 621	117 097	118 637	108 657
Renter - bankinnskudd og fond	0	-64	0	-123
Renter - utlån	-6 000	-4 150	-4 150	-5 165
Utbytte fra selskaper	0	-639	-639	-8 958
Sum finansinntekter	-6 000	-4 853	-4 789	-14 245
Motpost avskrivninger	0	0	0	-20 222
Andre inntekter	0	0	0	0
Sum motpost avskrivninger/ andre inntekte	0	0	0	-20 222
Inndekning av tidligere års merforbruk	35 000	20 000	20 000	10 000
Avsetning til/ bruk av bundne fond	0	0	0	13
Avsetning til/ bruk av disposisjonsfond	22 000	3 000	3 000	4 658
Sum disposisjoner	57 000	23 000	23 000	14 670
	0	0	0	0
Sum fellesinntekter	-1 508 292	-1 465 137	-1 463 534	-1 454 391

Tall i tusen kr

Fellesinntektene i budsjett 2016 har dannet grunnlaget for fellesinntektene i budsjettet for 2017.

Det er gjort følgende endringer i forhold til budsjett 2016:

Rammetilskudd og skatteinntekter

Rammetilskudd og skatteinntekter er justert opp til nivået som regjeringen har anslått i forbindelse med fremleggelsen av forslaget til statsbudsjett for 2017. Veksten på landsbasis til kommunene er beregnet å gi om lag 3,6 mrd kroner i tilføringer. Av dette er følgende prioriteringer lagt til grunn:

Demografiske kostnader.	- 2,00 mrd
Økte pensjonskostnader	- 0,80 mrd

Tidlig innsats i skolen.	- 0,15 mrd
Økning i rusomsorgen.	- 0,30 mrd
Rehab /habilitering	- 0,10 mrd
Helsestasjon/skolehelsetj.	- 0,05 mrd
Økt handlingsrom	+ 0,20 mrd

Halden kommune regnes som litt over ½ % av landet, hvilket betyr at kommunens frie inntekter øker med om lag 20,5 mill. kroner i 2017. Av denne økningen går 14 mill. kroner med til dekning av økte pensjonskostnader og økt demografisk vekst. Rådmannen har videre funnet rom for å kunne prioritere 500.000,- til habilitering/rehabilitering, samt 450.000,- til ordningen med øyeblikkelig hjelp til psykiske og rusrelaterte tjenester. Dette på nivå med føringene i statsbudsjettet. Videre er om lag halvparten av føringene tilført satsingsområdene tidlig innsats i skolene (350.000,-), Helsestasjon og skolehelsetjenesten (125.000,-), Tilskudd til frivillighetssentraler (350.000,-), og boligsosiale tilskudd (75.000,-). Resterende økning i midler skal blant annet gå til å nedbetale underskudd, økning i renter og avdrag ect. Økningen i underskuddsinndekningen fra 2016-2017 utgjør alene 15 mill. kroner.

Eiendomsskatt

Rådmannen foreslår å øke eiendomsskatten med 2 o/oo fra og med 2017. Det er beregnet at denne økningen vil utgjøre om lag 22 mill. kr. Samtidig foreslår rådmannen å sette av hele denne økningen til fond for nedbetaling av det akkumulerte underskuddet. Det betyr at andelen av eiendomsskatt som tilføres driftsbudsjettet vil være stabilt i hele perioden, og videreføres på samme nivå som den har vært det siste året – ca. 79 mill. kroner.

For å kunne gjennomføre et relativt høyt investeringsnivå de neste årene er det essensielt at eiendomsskatten økes slik at kommunen kommer ut av ROBEK, og dermed har et kostnadsnivå i størrelsesorden 45 mill. kroner lavere enn inntektsnivået.

Det gjenvunnede handlingsrommet skal i dette perspektivet sees på som en sikkerhet mot en eventuell renteøkning. Dersom eiendomsskatten ikke økes vil det etter rådmannens syn ikke være forenlig med et høyt investeringsnivå.

Finansposter

Det er beregnet lave rentekostnader i 2017. Gjennomsnittlig rente er beregnet å være 3,0 % og inkluderer fastrenter, swaprenter og flytende renter. Økningen i de budsjetterte rentekostnadene henger sammen med de låneopptak rådmannen foreslår i budsjettet. Avdrag er beregnet ut i fra minimumsmodellen i budsjett 2017. Rådmannen er klar over at det i høringsutkastet til ny kommunelov foreslås å fjerne den såkalte «regnearkmodellen», og at «forenklet metode» skal være den eneste tillatte metoden for beregning av minimumsavdrag. Dette vil først kunne få virkning fra 01.01.2020, men rådmannen vil vurdere en gradvis innføring av denne modellen i forbindelse med økonomiplanarbeidet til våren. Foreløpige beregninger viser at dette kan beløpe seg til om lag 20 mill. kr. årlig fra og med 2020.

Startlånsordningen videreføres på nivå 40 mill. kroner i 2017.

Også her kan det forekomme variasjoner i rentekostnadene som følge av bruk av sikringsinstrumenter.

Rentefølsomheten på 1 % endring vil kunne medføre økte rentekostnader på 15,9 mill.kr på låneforpliktelser uten VAR og startlån gitt at porteføljen ikke har noen rentesikringer. Per september 2016 er andelen av gjeldsportefølje med bundet rente mer enn et år frem i tid på 42,6%. Gjennomsnittlig rentebindingstid for porteføljen er 4,1 år. Dagens portefølje har en moderat sikringsgrad, noe som innebærer at risikoen for en økt rentekostnad i nærmeste fremtid er mindre sammenlignet med portefølje med lavere sikringsgrad. Rådmannen vil også i 2017 gjøre vurderinger av rentesikringer innenfor handlingsrommet i finansreglementet.

Rentefølsomhet, ved 1% økning, mill.kr	B -2017	P -2018	P -2019	P -2020
VAR lån	10,4	11,3	12,0	12,3
Andre lån	16,0	17,4	17,1	16,7
Totale låneforpliktelser eksl. startlån	26,4	28,7	29,1	29,0

Gjennomføringen av investeringsplanen vil gi kommunen en høy gjeldsgrad, men rådmannen mener at i den økonomiske situasjonen kommunen befinner seg i har vi ikke råd ti lå la være. Det som er viktig å ha fokus på er at gjelda knyttet til øvrige investeringer (som ikke er å anse som selvbetalende eller totalt sett lønnsomme) ikke øker i nevneverdig grad. Gjeldsgraden for investeringer som ikke er selvfinansierende eller bedriftsøkonomiske vil være 57,7% for 2017. Totalgjeldsgrad inkludert selvfinansierende og bedriftsøkonomiske vil være 117,6 %.

Gjeldsgrad eksl. startlån	B -2017	P -2018	P -2019	P -2020
Gjeldsgrad	117,6 %	122,9 %	120,1 %	116,3 %
Gjeldsgrad uten VAR	71,3 %	74,6 %	70,6 %	67,0 %
Gjeldsgrad uten VAR og bedriftsøkonomiske investeringer	57,7 %	52,6 %	49,3 %	46,4 %

Låneforpliktelser, mill.kr	B -2017	P -2018	P -2019	P -2020
VAR lån	1 041	1 127	1 200	1 230
Andre lån	1 604	1 744	1 711	1 673
Totale låneforpliktelser eksl. startlån	2 645	2 871	2 911	2 903
Gjeldsgrad eksl. startlån	117,6 %	122,9 %	120,1 %	116,3 %
Driftsinntekter	2 249	2 336	2 423	2 495

Det er ikke lagt inn utbytte fra Østfold energi i budsjett 2017. Selskapet innførte ny utbyttestrategi for 2015 som garanterer et minimumsutbytte med en mulighet til å avvike fra dette om utbytte vil påvirke selskapet negativt. I 2016 har det blitt varslet kr 0,- i utbytte, noe som er tatt inn i prognosen og økonomirapporten per september. Etter kontakt med Østfold Energi kommer det frem en fortsatt anbefaling på kr 0,- i utbytte for budsjettåret 2017. Rådmannen legger forsiktighetsprinsippet til grunn og velger å følge anbefalingen fra selskapet

Endringer

Det er ingen vesentlige endringer i fellesinntektene i budsjett 2017 i forhold til budsjett 2016. Det betyr at rådmannen fortsatt forventer lave renter i 2017. Rådmannen vil gjøre bruk av de sikringsinstrumenter som finansreglementet tillater slik at forsvarlig sikringsgrad opprettholdes. Dette, sammen med økt låneopptak, øker rentekostnadene selv om det ikke forventes økning i rentenivået i 2017.

Sentraladministrasjon

Organisering

Sentraladministrasjon inneholder ulike stabsfunksjoner som betjener alle kommunalavdelinger og enheter i Halden kommune.

Sentraladministrasjon er delt inn i følgende underområder:

- Rådmann
- Politisk – inkluderer ordfører, politiske råd og utvalg, kontrollutvalg og revisjon
- Politisk sekretariat
- Kommunikasjon og service
- Juridisk
- Personal og organisasjon – inkluderer lærlinger
- Økonomi inkluderer kemner og sentralkjøkken
- IT og post/arkiv
- Avdeling for Samfunnsutvikling

Driftsramme

Driftsramme	Budsjett 2017	Budsjett 2016	Regnskap 2015
Sentraladministrasjon	112 184	95 654	89 804
<i>Tall i tusen kr</i>			

Av endringen i driftsrammen til sentraladministrasjon på totalt 16,2 mill.kr fra budsjett 2016 til budsjett 2017 utgjør den tekniske flyttingen av Internfakturering IT størsteparten av endringen. De resterende endringer er i tillegg til framskriving av kostnader og inntekter, styrkninger varslet via Økonomiplan 2017-2020 som blant annet kostander ifbm. valg, Leder og kompetanseutvikling, Omdømmebygging og rekrutteringsstrategi og Allsang på Grensen mm.

Mål og hovedoppgaver

Rådmann m/stabsfunksjoner og politisk aktivitet

Rådmannens (administrasjonssjefens) oppgave fremgår av kommunelovens § 23.

Rådmannen og rådmannens ledergruppe (RLG) har ansvaret for å fremme forslag til overordnet strategi og planverk til politisk behandling, gjennomføre politiske vedtak, utvikle og gjennomføre handlingsplaner, tilrettelegge for lokal samfunnsutvikling, samt utøve det overordnede lederskapet av kommunens virksomhet.

De ulike fagområdene som i dag rapporterer til rådmannen har som hovedoppgave å bistå politisk myndighet og legge til rette for kommunalavdelingenes virksomhet, yte juridisk bistand samt å ivareta kontakten mot myndighetene vedrørende forhold som berører kommunen som helhet.

Stabsfunksjonene personal og organisasjon og økonomi og samfunnsutvikling har som hovedoppgaver å gi kommunalavdelingene og enhetene bistand, råd, veiledning og oppfølging, slik at disse selv kan øke sin tid til tjenesteproduksjon. En av hovedoppgavene er

å utvikle systemer og rutiner innenfor ulike områder, slik at lover og forskrifter ivaretas, samtidig som ressursene disponeres effektivt. Stabsfunksjonene skal gjennom gode systemer sørge for å ivareta rettsikkerhet, likebehandling og effektivitet i forvaltningen.

Avdelingen for økonomi har en rådgivingsfunksjon ovenfor de andre kommunalavdelingene.

Avdeling for samfunnsutvikling oppgaver i forhold til utviklingen av Halden som samfunn. Inkludert i dette ligger den helhetlige samfunnsplanleggingen som en paraply, hvor strategiske eiendomsvurderinger, arealdisponeringer, næringsarbeid og folkehelse ligger inkludert. Gjennom sin kompetanse og erfaring skal avdelingen bidra til å utvikle Halden som en enda mer attraktiv bosteds- og næringslivskommune.

Stabsfunksjonene har også flere løpende driftsoppgaver som for eksempel føring av regnskap, skatteoppkreverfunksjon, innfordring, matproduksjon, lønnsutbetalinger, oppfølging av lærlingeordningen, med mer.

HMS/Sykefravær

Rådmannen holder fast ved målsetningen om et sykefravær på 5 % fravær og 95 % nærvær i stab.

Kommunen har et godt system for oppfølging av sykemeldte, og ledere på alle nivåer oppdateres jevnlig innenfor feltet nærvær og oppfølging. HMS-avdelingen jobber aktivt ut mot enkeltansatte, ledere og arbeidssteder som har særlige utfordringer knyttet til sykefravær/arbeidsmiljøet

Forebyggende tiltak har høy prioritet, og HMS-prisen deles ut for syvende gang i 2017.

Nysatsing innenfor inkluderende arbeidsliv

Rådmannen har som en konkretisering av den overordnede arbeidsgiverstrategien vedtatt i 2015 satt nysatsing av nærværarbeidet på agendaen. Dette arbeidet vil bli videreført og trolig kobles sammen med et nytt prosjekt i regi av KS og NAV som starter høsten 2016. Halden kommune er invitert til å delta sammen med mange andre kommuner. Prosjektet har fokus på helse og omsorg og barnehager der fraværet er størst innenfor kommunal sektor.

Reviderte oppfølgingsrutiner ble innført i 2016 og videre implementering og opplæring fortsetter i 2017.

Interne IA-ressurspersoner som besøker ledernetverk på tvers av sektorer har vært et bra tiltak som vurderes videreført. Det gir erfaringsutveksling på tvers i organisasjonen og bedre forståelse av de ulike utfordringene som finnes i ulike kommunalavdelinger.

Forebyggende tiltak

- Gratis treningstilbud 2 dager/uke på treningssenter
- Aktiv på dagtid kort
- Tur-O-kart
- Planlegges nakke/skulder skole til grupper av ansatte
- Fysioterapivurdering
- Psykolog/støttesamtaler

Annet

Rådmannen vil i 2017 fortsette å videreutvikle den helhetlige styringen og ha et særskilt fokus på oppfølging av rådmannens internkontroll.

Det er lagt inn midler til «Allsang på Grensen» i budsjettet. Samtidig har rådmannen tro på at dette prosjektet, via andre samarbeidspartnere, kan løse sine forpliktelser uten særlig kommunalt bidrag i tiden som kommer.

Det er viktig for Halden kommune å følge med på utviklingen når det gjelder informasjon og kommunikasjon og har styrket dette området med en kommunikasjonsrådgiver.

I tillegg har vi inngått ny avtale med ny IT-driftsleverandør i samarbeid med Aremark. I ny avtale ligger det store funksjonsforbedringer for å sikre god oppetid og robust løsning med blant annet en felles IT-plattform for både Aremark og Halden kommune, ny serverpark med fleksibel og moderne plattform samt selvbetjeningsløsninger. Løsningen vil gi økt datasikkerhet for kommunen, raskere linjer, utvidet åpningstid på Servicedesk samt at brukere får et større lagringsvolum til lavere pris.

Styringsindikatorer

Område	Styringsindikatorer	Status 2016	Mål 2017
Politisk sekretariat	Andel saker sendt til politiske utvalg senest 8 dager før møtedato	69 %	95 %
Sentralbord	Andel besvarte anrop av totalt innkomne	94,60 %	95 %
Personal	Andel oppfølgingsmøter med ansatte som har vært ute av arbeid i 2 år gjennomført i hht. Kommunens sykefraværsoppfølgingsrutiner	100 %	100 %

Fellesfunksjoner

Organisering

Fellesfunksjoner inneholder blant annet AFP ordninger, forsikringer og konto til formannskapetets disposisjon. Således er all aktivitet under fellesfunksjoner noe som går på tvers av alle kommunalavdelinger.

Til og med regnskapsåret 2016 ligger fellesfunksjoner under Sentraladministrasjonen. Fra og med budsjett 2017 er dette tatt ut som en egen enhet med egen ramme. Årsaken til dette er at hendelser under fellesfunksjoner gjelder alle kommunalavdelinger og ikke bare Sentraladministrasjonen.

Fellesfunksjoner Driftsramme

Driftsramme	Budsjett 2017	Budsjett 2016	Regnskap 2015
Fellesfunksjoner	11 473	3 580	38 214
<i>Tall i tusen kr</i>			

NAV Halden

Partnerskap

Partnerskapet er NAV kontorets øverste ledelse og består av NAV-direktør, rådmann i Halden kommune og NAV leder. NAV kontoret driftes med både kommunalt og statlige ansatte. NAV-leder er kommunalt ansatt, og forholder seg til partnerskapsavtalen mellom stat og kommune. I tillegg er det kommunale og statlige styringssystemer og budsjett som er gjeldende. Partnerskapet skal bidra til at det jobbes mot et NAV og et myndig NAV-kontor. En ledelsesfilosofi som er basert på forpliktelse og langsiktig endring gjennom kontinuerlig forbedrings arbeid.

Det er inngått avtale mellom fylkeskommunen og Halden kommune v/NAV- kontoret om en sosialfaglig rådgiver i videregående skole. Dette som et bidrag for å forhindre at elever dropper ut av videregående skole. I tillegg har enheten en NAV rådgiver i Halden fengsel.

Organisering

Enheten er inndelt i tre avdelinger, samt et flyktningeprojekt og stab som er direkte plassert under nav-leder. NAV-Halden har, som tidligere nevnt, en veileder ansatt ved Halden Fengsel. Det er en samarbeidsavtale mellom kriminalomsorgen og Arbeids- og velferdsetaten.

De tre avdelingene har avdelingsledere som har det daglige ansvaret for hver sin avdeling. Høst 2016 ble det etablert et KF prosjekt(kontinuerlig forbedringsprosjekt). Hele enheten vil bli involvert i disse endringsprosesser som har til hensikt å finne smartere måter å jobbe på. Det er engasjert prosessdriver og organisasjonsutvikler som hver bidrar med 20 %. Utgifter til KF dekkes av statlig del i NAV. Staben som er knyttet til navleder, skal arbeide med overgripende arbeidsoppgaver. De har spesialkompetanse på området HR og økonomi.

Organisasjonsmodellen ved NAV Halden har fokus på helhetlig arbeid med den enkelte bruker. Enheten har som mål «Arbeid først» i alle ledd.

I tillegg til Sosiale tjenester i NAV, er også bosetting av flyktninger en viktig oppgave som er tillagt NAV Halden. Med bakgrunn i kommunestyrevedtak skal Halden kommune bosette 55 flyktninger i 2016 og anmodningstall for 2017 er 47. Det blir fremlagt sak for kommunestyre senhøst 2016. Det er opprettet et prosjekt for «Raskere bosetting». Det er innvilget prosjektmidler fra fylkesmannen til ansettelse av prosjektleder. I tillegg er det ansatt to programveiledere og boligoppfølger. Dette prosjektet skal bidra til økt kvalitet i bosetting og introduksjonsprogram, og styrke mangfoldsarbeidet i kommunen.

NAV Halden har to styringslinjer. Oppdraget og organisasjonsmodellen er tilpasset overordnet mål og disponeringsbrev fra staten, økonomiplan for kommunen og føringer fra Fylkesmannen.

Driftsramme

Driftsramme	Budsjett 2017	Budsjett 2016	Regnskap 2015
NAV	57 349	57 556	51 744
<i>Tall i tusen kr</i>			

Mål og hovedoppgaver

- Flere i arbeid
- Bedre brukermøter
- Et myndig og løsningsdyktig NAV-kontor
- Økt kompetanse for de ansatte
- Mulighet for meningsfull aktivitet for mennesker med spesielle behov
- Mulighet for inntektssikring i henhold til rettigheter etablert i lovgivningen
- Tydeligere arbeidsretting av NAV-kontoret

Bekjempelse av fattigdom

NAV-Halden skal bidra til sosial og økonomisk trygghet og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltagelse i samfunnet. Både kommunal og statlig styringslinje ved NAV Halden skal bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud. Arbeid er både et sentralt mål og tiltak mot fattigdom

- Å gi alle mulighet til å komme i arbeid
- Å gi barn og unge mulighet til å delta og utvikle seg
- Å bedre levekårene for de vanskeligst stilte

Både Mål- og Disponeringsbrevet og Nasjonale mål og hovedprioriteringer, legger føringer for hva NAV Halden skal ha fokus på i 2017.

Kanalstrategi

Brukerne henvender seg til NAV på forskjellige måter: personlig, telefonisk, skriftlig eller digitalt. I sum er det om lag 127 millioner brukerhenvendelser til NAV i året på landsbasis. En stor del av henvendelsene utløses av relativt enkle og ytelsesrelaterte spørsmål, som for eksempel gjelder søknadsskjema, status i sak eller informasjon om rettigheter og plikter. Dette gjenspeiles også i bruken av NAV-kontoret, der flertallet av henvendelsene er ad hoc, og ofte handler om ytelser. Tiden det tar å besvare disse henvendelsene går på bekostning av det planlagte oppfølgingsarbeidet, der bruker har dialog med sin veileder om jobb. Derfor er det svært viktig for NAV-Halden å få kanalisert hvor det er mulig å effektivisere.

Kontinuerlig forbedring (KF)

Litt bedre hver dag! Et utviklingsprogram som vil ha stort fokus videre inn i 2017. Kontinuerlig forbedring dreier seg om å skape en endringskultur der alle medarbeidere aktivt fremmer ideer og tanker om hvordan ting kan gjøres bedre for bruker. Kulturen preges av trygghet, ambisjoner, vilje til å dele kunnskap, åpenhet for at ting kan forbedres og at medarbeiderne har muligheter og verktøy til å gjennomføre løpende forbedringer. Både statlige og kommunalt ansatte involveres i forbedringsprosesser. Proddressdrivere og ledergruppen skal sikre at alle ansatte er med.

PULS

Ledelsesprogram for utvikling og samhandling

Arbeids- og velferdsdirektøren har iverksatt et ledelsesprogram for utvikling og samhandling (PULS) i NAV. PULS skal bidra til at lederne i NAV dreier organisasjonen i ønsket retning og kan omsette mål og strategier til hensiktsmessige handlinger og resultater i egen enhet. De skal:

- Stimulere til nyteknning og kunnskapsdeling både horisontalt og vertikalt i organisasjonen
- Være kultur byggende og forsterke opplevelsen av å være Et NAV til det beste for brukeren
- Gi lederne kraft til å dreie NAV i ønsket retning

Program for utvikling av ledelse og samhandling i NAV, PULS, omfatter alle personal lederne i NAV, inkludert kommunalt ansatte ledere i NAV-kontor. Ledelsesprogrammet fortsetter i 2017.

Markedsarbeid

Det er 2 markedsconsulenter som har i hovedoppgave å være kontaktpersoner og pådrivere i markedsarbeidet. Alle ansatte skal være bevisste på verdien av kontakten med næringslivet i Halden.

Det er en forventning om at vi skal ha:

- Et velfungerende arbeidsmarked
- Flere i arbeid og aktivitet
- Rekruttere og hindre utstøting
- Tilpasset service ut fra arbeidsgivers behov

Markedsarbeid og samhandling med arbeidslivet er en kjerneoppgave for NAV Halden. God kontakt med virksomheter/bedrifter er helt nødvendig dersom vi skal lykkes med å få flere i arbeid og aktivitet, samt redusere og forebygge sykefravær og utstøtning fra arbeidslivet. Markeds- og arbeidslivskunnskap benyttes som grunnlag for etatens planlegging av tiltak og tjenester som skal lette brukeres overgang til arbeid, forebygge sykefravær, hindre utstøtning eller dekke virksomheters behov for å rekruttere ny arbeidskraft, herunder tiltak som gjennomføres i samarbeid med bedrifter/virksomheter.

Viktige områder 2017

Gjennom følgende arbeid og prosjekter, vil NAV Halden bidra til å bekjempe fattigdom og gi mennesker muligheter:

Prosjektet Helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier er et nytt prosjekt og tiltak ved NAV-Halden. Forskningsprosjektet vil foregå i perioden 2016 - 2018. Målet for prosjektet er å forhindre sosial arv, og forebygge at barn i familier med lav inntekt forblir fattige på grunn av manglende utdanning, arbeidsmuligheter og manglende sosial integrering. Den kortsiktige målsettingen er å utvikle og prøve ut en oppfølgingsmodell som kan gi bedre resultater av innsatsen for familiene i målgruppen.

Målet for arbeidet med familiene er

- at foreldrene blir i stand til å forsørge barna og seg selv gjennom arbeid/inntekt
- å sikre en stabil og tilfredsstillende bosituasjon for familien
- å bidra til at foreldrene kan håndtere egen økonomi
- å øke barnas deltagelse og sosiale inkludering gjennom deltagelse i barnehage, skole, SFO og fritidsaktiviteter

Andre tiltak:

- Fokus på arbeid og aktivitet i alt vi gjør
- Tiltaksprosjekt «Mestring gjennom jobben» unge i arbeid gjennom tildelte fattigdomsmidler fra arbeids- og velferdsdirektoratet.
- «Arbeid først», aktivitet fremfor passive ytelser. Et samarbeidsprosjekt mellom NAV Halden og HAV (Halden, Arbeid og Vekst) hvor personer rekrutteres fra NAV Halden.
- Boligoppfølger ansatt ved NAV Halden, samarbeid med øvrig boligteam i Halden kommune.
- Prosjekt «Raskere bosetting», et prosjekt som har til hensikt å øke kvaliteten i bosettingsarbeidet med flyktninger.
- Kirkens bymisjon satser i Halden. Arbeidsavklaring og diverse tiltak for brukerne ved NAV Halden. Pedalen, kafe og Skattkammeret.
- Kompetanseutvikling på veiledningsområdet ved NAV Halden med bl.a HPMT(helhetlig- prinsippstyrt-metodisk tilnærming i oppfølging).
- Frivillig forvaltning
- Kvalifiseringsprogrammet som skal bidra til avklaring mot arbeid eller annen inntektssikring
- Lavinntekstprosjekt et samarbeid hvor NAV-Halden i samarbeid med Arbeids- og velferdsdirektoratet deltar i et prosjekt for helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier.
- Prosjekt «Raskere bosetting».
- Frivillig arbeid gjennom frivilligkoordinator
- Rett ytelse

Status tiltak Økonomiplan 2017-2020

Tiltak:	Status:	Økonomisk konsekvens drift 2017 – i mill.kr:	Investering 2017 – i mill. kr:
Arbeid først	Iverksatt	-0,25	0
Mestring gjennom jobben	Iverksatt	-0,20	0
Rett ytelse	Iverksatt	-0,25	0
Helhetlig arbeid med lavinntektsfamilier	Iverksatt	-0,20	0
Sum tiltak NAV		-0,90	0

Styringsindikatorer

NAV	Styringsindikator	Status 2016	Mål 2017
Arbeidssøkere	Andel arbeidssøkere / brukere med nedsatt arbeidsevne med oppfølging siste 3 mnd.	Ny 2017	70 %
Sykmeldte	Andel graderte på 12 ukers tidspunkt	41 %	45 %

Arbeidssøkere	Andel arbeidssøkere med overgang til arbeid	Ny 2017	45 %
Arbeidssøkere	Andel personer med nedsatt arbeidsevne med overgang til arbeid	36 %	36 %
Markedsarbeid	Andel virksomheter som har fått arbeidsmarkedsbistand fra NAV	Ny 2017	20 %
Markedsarbeid	Antall formidlinger	Ny 2017	14 %
Kommunikasjonsverktøy med brukere.	Andel "Kontakt bruker" behandlet innen fristen	Ny 2017	85 %
Oppfølging av sykmeldte	Andel gjennomførte dialogmøte 2 innen 26 uker (kun sykmeldte uten fritak)	Ny 2017	80 %
Bruk av tiltaksbudsjett.	Akkumulert avvik mellom planlagte tiltaksplasser og faktisk bruk av tiltaksplasser(standardog situasjonsbestemt innsatsbehov)	Ny 2017	-4 %
Bruk av tiltaksbudsjett	Akkumulert avvik mellom planlagte tiltaksplasser og faktisk bruk av tiltaksplasser (tilpasset innsatsbehov)	Ny 2017	-4 %
Brukere av økonomisk sosialhjelp	Antall langtidsmottakere med økonomisk sosialhjelp som hovedinntektskilde, og som har forsørgerplikt for barn under 18 år	140	120
Brukere av økonomisk sosialhjelp	Antall langtidsmottakere av økonomisk sosialhjelp under 25 år, og med sosialhjelp som hovedinntektskilde	Ny 2017	50
Brukere av økonomisk sosialhjelp	Antall langtidsmottakere av økonomisk sosialhjelp	Ny 2017	300
Brukere av økonomisk sosialhjelp	Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp	473	490
Brukere av økonomisk sosialhjelp	Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp under 25 år	96	90

Tiltak for brukere som er langtidsmottagere av øk.sos.hjelp	Antall deltakere i kvalifiseringsprogram	27	30
---	--	----	----

Kommentarer til styringsindikatorene

For å nå resultatkravene for 2017-2020 satt i målekortet som er NAV sitt styringssystem, jobbes det systematisk og målrettet for å finne smarte måter å jobbe på. Både kommunale og statlige midler brukes for å få flere brukere i aktivitet fremfor passive ytelser. Målet er å bli litt bedre hver dag.

Situasjonen på arbeidsmarkedet gjør at utviklingen følges tett, og det skal sikres nødvendig bistand til både arbeidssøkere og arbeidsgivere.

Disse indikatorene skal følges opp hver måned og justeres dersom avvik. Dersom ikke ønsket effekt er oppnådd, settes det i verk nye tiltak.

Undervisning, oppvekst og kultur

Overordnet

Kommunalavdelingens tjenester retter seg mot barn og unge i alderen 0-18 år, voksne med opplæringsbehov etter fylte 18 år og tjenester/tiltak innen kultur. Kommunalavdelingen har ansvar for å påse at barn og unge bosatt i kommunen sikres likeverdige tilbud.

Fokus for arbeidet er tidlig og helhetlig innsats og oppmerksomheten er rettet mot å ivareta et godt oppvekstmiljø for barn og unge i Halden kommune. Oppvekstplan ferdigstilles i 2017.

Administrasjonen i kommunalavdelingen består av kommunalsjef, SLT koordinator og en faglig stab på fire medarbeidere. Stabsmedarbeiderne arbeider i team til kommunalsjefen og er medansvarlige for det overordnede strategi- og analysearbeidet i kommunalavdelingen. Stabsmedarbeiderne er ansvarlig for å utrede saker til administrativ og politisk behandling etter prinsippet om fullført saksbehandling og skal bidra til å fatte best mulig vedtak innenfor fagområdet. Staben skal bidra til at det skjer en positiv utvikling innen fagområdet og skal veilede/bistå enhetslederne slik at de kan fullføre eget arbeid.

Kommunalavdelingen rapporterer på to områder;

- undervisning og oppvekst
- kultur og idrett

Driftsramme

Driftsramme	Budsjett 2017	Budsjett 2016	Regnskap 2015
Undervisning & oppvekst	617 452	610 743	597 031
Kultur & idrett	41 832	41 374	41 220
<i>Tall i tusen kr</i>			

Status tiltak etter økonomiplan 2016

Vedtatte tiltak	Status	Merknader
Prosjektering Idd skole	Under arbeid	Oppstart ny skole, skolestart høsten 2018
Tilpasse barnehagedrift til etterspørsel	Kontinuerlig arbeid, videreføres i 2017	Nedleggelse av Tistedal barnehage, helårs virkning fra 2017
Generell innsparing	Gjelder alle enheter i U&O	Restriktiv holdning til alle utgifter innen kommunal enheten
Prestebakke skole	Under arbeid	Videreutvikle fådelte klasser

Område undervisning og oppvekst

Organisering

Enhet/ tjenester	Oppgaver
Grunnskole	Barneskoler: - Tistedal - Berg - Folkvang - Gimle - Hjortsberg - Låby - Os - Prestebakke - Idd Ungdomsskoler: - Risum - Rødsberg - Strupe
Kommunale barnehager	- Bergknatten - Bjørklund - Karrestad - Stangeløkka - Brekkerød - Isebakke
Familiens hus	- Familiens hus adm - Barneverntjenesten - Boliger mindreårige flyktninger - Helsesøstertjenesten - Halden kommunale kompetansesenter (HKK) - Pedagogisk Psykologisk tjeneste (PPT)
Stab	- Kommunalsjef - SLT koordinator - 4 Stabsmedarbeidere

I tillegg har kommunalavdelingen som barnehagemyndighet ansvar for samordning, tilsyn og veiledning av for tiden 33 private barnehager. Kommunen er i tillegg forpliktet til å fatte

vedtak med hensyn til tildeling av driftstilskudd jfr. forskrift om likeverdig behandling, behandle og godkjenne årsmeldinger og årsregnskap til ikke kommunale barnehager. Vedtak om spesialpedagogiske tiltak i førskolealderen og vedtak om gratis kjernetid for 3-5 åringer og redusert foreldrebetaling for lavinntektsfamilier gjøres av staben. De private barnehagene mottar refusjon fra kommunen ved redusert foreldrebetaling. Statlig tilskudd til endret refusjonsordning er gitt direkte i ramma. Dette er ikke synliggjort spesifikt i kommunalavdelings ramme.

Mål og hovedoppgaver

Området har et særlig fokus på det helhetlige utdanningsløpet, og dette gjenspeiler seg i planer, rutiner, organisering og samarbeid mellom enhetene. Tidlig, helhetlig og samordnet tjenestetilbud er vesentlig for å bidra til en god oppvekst.

Helsesøstertjenesten med helsesøster og jordmor gir god oppfølging fra før barnet er født og gjennom hele oppveksten. Foreldreveiledning og oppfølging av den enkelte barn gis stort fokus.

Det legges vekt på tidlig innsats og gode overganger fra barnehage til skole og mellom de ulike skoleslagene. Fokus på organisering, læringsmiljø, klasseledelse og tilpasset opplæring skal bidra til økt trivsel, bedre læringsresultater og redusert behov for spesialundervisning i skolen. Skolen skal legge til rette for at elevene avslutter grunnskolen med godt læringsutbytte og gode grunnleggende ferdigheter slik at de mestrer overgangen til videregående skole og senere arbeidsliv.

Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) er kommunens rådgivende og sakkyndige instans i spørsmål som omhandler barn, ungdom og voksne med behov for spesialpedagogisk hjelp/spesialundervisning i barnehage, skole og voksenopplæring.

Barnevernets hovedoppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. I tillegg skal barnevernet bidra til at barn og unge får trygge oppvekstkår. Ansvar og arbeidsoppgavene er regulert i barnevernloven med forskrifter, og barnet skal fortrinnsvis få hjelp i familien/nettverket.

Drift i enhetene baseres på gjeldene lov- og avtaleverk.

Familiens Hus; Forebygging, svangerskaps-, helsestasjons- og skolehelsetjeneste

Helsesøstertjenesten skal sikre at kommunens befolkning har et tilbud som fremmer fysisk, psykisk og sosial helse, samt forebygger sykdom og skade. Tjenestetilbudet er fastsatt i retningslinjer og veileder.

Helsesøstertjenesten organiserer tjenesten slik at de som har behov for ekstra oppfølging får dette. Helsestasjonen, inklusive Åpen barnehage er lavterskeltiltak som gir bistand til barn og familier med ekstra utfordringer. Gjennom å avdekke mangler ved barnets grunnleggende omsorgsbehov tidlig, og sette inn tiltak, reduseres behov for tyngre kostnadskrevende tiltak på sikt.

Det er et stort press på skolehelsetjenesten. Barn og unge tar selv kontakt med helsesøster for samtale og råd.

Ungdommens helsestasjon legger stor vekt på å fange opp ungdommer med behov for prevensjonsveiledning, for å hindre uønskede svangerskap og abort. Helsestasjonen gir også prevensjonsveiledning og tilbyr gratis prevensjon til kvinner som misbruker rus eller som har det vanskelig på andre måter.

Jordmortjenesten i Halden er sårbar, med en relativ lav bemanning i forhold til folketallet. I følge vedtatte retningslinjer har gravide anledning til selv å velge om de ønsker oppfølging av jordmor eller lege i svangerskapet, videre er det presisert en oppfølging med hjemmebesøk av jordmor 1-3 dager etter fødsel. Grunnet lav bemanning er det ikke rom for å prioritere dette arbeidet. Økt fokus på dette arbeidet kan gi mulighet til å fange opp de med behov for ekstra støtte og hjelp før barnet er født, og aktuelle tjenester kan kobles på og gi hjelp så tidlig som mulig før alvorlig skjevutvikling.

Det er i statsbudsjettet lagt inn midler til styrking av helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Midler til kommuner gis etter søknad og som følge av økt satsning på bemanning.

	Ant. årsverk	Ant. ca. Barn oppfølging	Oppfølging/pr. årsverk	Nasjonal norm
Spedbarnskontroll 0-5 år	4,2	300 ny-fødsler	71 Nyfødte/år	65 Nyfødte/år
Barneskoler	3,6	2450	680	290
Ungdomsskoler	1,6	1100	688	550

I forhold til nasjonal norm, viser overnevnte oversikt at Halden mangler 4-5 årsverk. Det er ikke rom for å følge opp oppgaver som ikke er lovpålagt. Økt fokus på helsefremmede og forebyggende arbeid er et viktig satsningsområde, og ville bidratt til raskere og mer helhetlig hjelp. Det er i budsjettet for 2017 lagt inn økning av 1 årsverk i enheten.

Samarbeidstiltak med HIØ – om helsesøster for studenter avsluttes, idet statlige midler er redusert i 2016, og avsluttes helt i 2017. Tjenesten er ikke lovpålagt og det er ikke funnet midler til å videreføre driften i kommunal regi.

Utfordringer – helsesøstertjenesten

- Tilstrekkelig kapasitet til å utøve oppgaver i tråd med statlige retningslinjer
- Opprettholde og videreutvikle helsefremmede og forebyggende arbeid

Familiens hus: Barneverntjenesten og tiltak i og utenfor familien

Barneverntjenesten har i første halvår i 2016 mottatt en større andel med meldinger enn tidligere. En stor andel av undersøkelsene har blitt gjennomført i henhold til fristen på tre måneder. Antall barn som mottar barneverntiltak øker ikke i samme takt da et relativt høyt antall meldinger og undersøkelser ikke fører til tiltak. Antall barn plassert utenfor hjemmet viser større omfang enn tidligere. Den nasjonale trenden viser at det er stadig flere barn som mottar tiltak av barneverntjenesten, men at antall plasseringer utenfor hjemmet er redusert. Barneverntjenesten viser i sin halvårsrapport at det er mangler relatert til oppfølging av barn

som mottar forebyggende hjelpetiltak, barn under omsorg, og barn som Halden kommune har tilsynsansvar for. Det jobbes med å lukke avvik.

Tjenesten mottar øremerkede midler fra staten til 4,5 stillinger som en del av den nasjonale satsingen på kommunalt barnevern. Denne videreføres i 2017.

Egenandel for kommunen har de siste årene vært jevnt økende, det antas at dette også vil bli noe forhøyet i 2017. Økningen i egenandelen skal i følge statlige signaler kompenseres i økt rammetilskudd.

Satsene for 2016 er;

Barneverninstitusjoner/ Senter for foreldre og barn med full forpleiing	66900
Barneverninstitusjoner – enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger	33450
Fosterhjem/statlige beredskaps- og familiehjem	31500
Multisystemisk terapi(MST)/ funksjonell familierapi (FTT)	15700
Enslige mindreårige i barneverntiltak	17100

Bofelleskapet for enslige mindreårige fortsetter driften i 2017 som tidligere. I tillegg til ordinær egenandel må kommunen dekke 20% av kostnadene i tiltaket. Kommunen mottar et særtilskudd til gruppa som i sin helhet går til å dekke merkostnadene. For 2016 var tilskuddet på kr. 207000 pr. person. Særskilt tilskudd for enslige mindreårige flyktninger differensieres etter bosettingstidspunkt i bosettingsåret og utbetales til og med det året den enslige mindreårige fyller 20 år.

Utfordringer – barneverntjenesten

- Andel meldinger er økende, utrede alternative måter å møte dette på
- Rette oppmerksomheten mot forebyggende endringstiltak
 - Utrede muligheten for å omdisponere bruken av eksterne aktører til fordel for økt antall ansatte
 - Unngå kostnadskrevende plasseringer utenfor kommunen
- Gjennomføring av lovpålagt oppfølging for barn/unge plassert i fosterhjem i HK
- Sikre lovpålagte oppgaver – overholde frister og ha planer for arbeidet

Familiens Hus; Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT)

Arbeidsoppgavene er hjemlet i opplæringsloven og i barnehageloven . PPT utreder enkeltbarns behov og gir råd og veiledning til foreldre, barnehage, skole og andre samarbeidspartnere og har ansvar for å utarbeide sakkyndig vurdering ved behov for spesialpedagogisk hjelp/spesialundervisning.

PP-tjenesten bidrar i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for barn/elever med særlige behov i barnehage og skole.

Oppmerksomheten fremover er særlig rettet mot økt tilpasset opplæring fremfor individuell tilrettelagt spesialundervisning eller alternativ skolehverdag

Det er mål om at antall timer til spesialundervisning skal reduseres.

Utfordringer – PPT

- Økt fokus på systemrettet opplæring
- Bidra til at skolene mestrer å snu oppmerksomheten fra individuelle tiltak til tilpasset opplæring for den enkelte i klassen

Barnehage

Barnehagens innhold er regulert og basert på «*Rammeplan for barnehager*», som er en forskrift til loven. Barnehagetilbudet i kommunen omfatter for tiden 39 kommunale og private barnehager. Ved oppstart av barnehageåret 2016/2017 var det ledige barnehageplasser både i kommunale og private barnehager. Arbeid med å utrede barnehagestrukturen ferdigstilles i 2017.

I henhold til § 2 i Barnehageloven, er barnehagene forpliktet til å gi barn et godt pedagogisk tilbud tilpasset deres funksjonsnivå, kjønn, etniske og kulturell bakgrunn. Barnehagene skal formidle verdier og kultur, gi rom for barns egen kulturskaping og bidra til at alle barn får oppleve glede og mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap. Videre er barnehagene forpliktet til å støtte barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær og gi utfordringer med utgangspunkt i barns interesser, ferdigheter og kunnskaper.

De private og kommunale barnehagene har samarbeidet om en felles plattform for «Halden barnehagene» med felles verdisyn, et grunnleggende menneskesyn, holdninger og væremåte for ansatte, uten at dette går på bekostning av barnehagens egenart. Arbeidet har resultert i en felles visjon; *Haldenbarnehagene – sammen om en god barndom*

Familiens hus har startet arbeidet med kollegiateam, hvor ansatte i Haldenbarnehagene kan melde inn utfordringer som det ønskes en større faglig tilnærming mot. Barnehageansatte vil i møte få veiledning av helsesøster, ppt og barnevern, for om mulig løse utfordringen i barnehage-hverdagen annerledes. Ved behov for navngitte avklaringer, drøftes dette kun med foresattes samtykke.

I følge endringer i barnehageloven fra aug. 2016 har barn under opplæringspliktig alder har rett til spesialpedagogisk hjelp dersom de har særlige behov for det. Dette gjelder uavhengig av om de går i barnehage. Formålet med spesialpedagogisk hjelp er å gi barn tidlig hjelp og støtte i utvikling og læring av for eksempel språklige og sosiale ferdigheter. Spesialpedagogisk hjelp kan gis til barnet individuelt eller i gruppe og hjelpen skal også omfatte tilbud om foreldrerådgivning. PPT har ansvar for sakkyndig utredning og skal ta standpunkt til blant annet det særegne ved barnet, om barnet kan avhjelpes innenfor et ordinært tilbud og hvilken organisering som kan bidra til barnets utvikling. Tidligere har denne vurderingen vært hjemlet i opplæringsloven og foreldre har fått redusert brukerbetalingen med antall timer spes. tiltak. Fremover vil denne hjelpen ikke gå til fratrekk i brukerbetalingen. Spesialpedagogisk team har ansvar for utførelsen av tjenesten.

Utfordringer – barnehage

- Arbeidet med barnehagestruktur ferdigstilles

- Tilpasse barnehagedrift i tråd med etterspørsel
- Sentrumsnære barnehageplasser vurderes
- Videreutvikle/systematisere arbeidet med spes.ped.team

Grunnskole

Grunnskolen i Halden kommune teller 3585 elever – fordelt på ni barneskoler og tre ungdomsskoler.

Kapasiteten ved flere av skolene er presset og kommunens fremtidige skolegrenser er gjenstand for vurdering.

Skolens virksomhet er i tillegg til lov og forskrift basert på gjeldende læreplan *LK-06, Kunnskapsløftet*. Lokalt i Halden er det vedtatt en *Politisk plattform for barnehager og skoler*, som angir mål og strategier for det faglige innholdet. Dette arbeidet vil fremover være en del av kvalitet – og utviklingsrapport for grunnskolen som behandles årlig av kommunestyret.

Satsningsområdene i Halden-skolen er lesing, regning, sosial kompetanse og digitale ferdigheter. Arbeidet innenfor disse områdene er basert på anerkjent forskning om hva som fremmer elevenes læring og utvikling. Skolene skal være lærende organisasjoner med vedvarende fokus på utvikling av praksis i det enkelte klasserom. Det forutsetter god organisering, tydelig og målrettet ledelse, og kompetente ansatte som trekker i samme retning. Elevenes læringsmiljø og de ansatte fagutviklingsmiljø gis stor oppmerksomhet.

Stortinget har vedtatt å stille krav om at alle lærere i grunnskolen som underviser i matematikk, engelsk, norsk, samisk og norsk tegnspråk, skal ha fordypning i disse fagene, Kompetanse for kvalitet. Kommuner har tid frem til 2025 for å få dette gjennomført og det er avsatt noe statlige midler til området. Det er ikke gitt rom for å avsette kommunale midler til videreutdanning for lærerne.

De tre siste årene har Risum og Strupe fått tilført statlig midler til økt lærertetthet. Totalt er det mottatt statlige midler til 9 stillinger, ordningen opphører våren 2017. Det er ikke rom for å videreføre statlig initiativ i kommunal regi fra neste skoleår. Dette kan medføre eventuelle tilpasninger i nytt skoleår høsten 2017.

Elevene på 6. trinn i Halden kommune får tilbud om leirskoleopphold. Tilbudet omfatter til sammen tre overnattinger og videreføres i regi av den enkelte skole. Fylkesmannen refunderer noe av kommunens utgifter etter søknad.

For nyankomne elever har Os og Rødsberg etablert mottattklasser. Grunnleggende norskopplæring/språkveiledning gjennomføres deretter på nærskolen. Økt antall nyankomne elever forventes som en naturlig konsekvens av kommunens mottak av flere flyktninger. En utredning om kommunens bruk av ressurser til område vil påbegynnes i 2017.

Skole- og miljøsenderet(SMS) er en alternativ skolearena og gir tilbud til elever med særskilte behov for tilpasning av skolehverdagen. 4 – 6 elever i ungdomsskolealder har daglig sin tilpassede skolehverdag på SMS. For å tilrettelegge for en tidlig innsats, fortrinnsvis allerede

på barneskolen, og ved det gi mer tilnærmet opplæring der eleven er, vil det vurderes bruken av ambulerende team fremfor alternativ opplærings-arena for ungdomsskole elever

Drift av skolefritidstilbudet (SFO) ligger organisert under barneskolene våre. SFO-tilbudet omfatter i dag om lag 750 barn. Tilbudet har både et ordinært tilbud, et særskilt tilbud for en liten gruppe elever i 1-7 klasse, forsterket SFO v. Tistedal skole og særskilt tilsynsordning for elever ved Strupe ungdomsskole. Sistnevnte ordning gis som vedtak etter helselovgivningen. Ved en vedtektsendring for SFO kan dette tilbudet inngå i det skolens tilbud, og ved det sikre en brukerbetaling som er lik kommunens ordinære SFO. Brukerbetalingen for SFO i HK er noe lavere enn sammenlignbare kommuner og foreslås økt i gebyr-regulativet.

Innsparingstiltak fra 2016 innenfor grunnskole- området er i all hovedsak relatert til reduksjon i fast årsverk og økt refusjon for gjesteelever. Det er lite rom for å avsette friske midler til læremidler eller videreutdanning for lærere.

Utfordringer – Haldenskolen

- Kompetanse for kvalitet, videreutdanning til lærerne
- Redusert lærertetthet, avvikling av statlig ordning fra høsten 2017
- Kapasitetsutfordringer ved den enkelte skole
- Systematisere arbeidet med tidlig innsats, 1-4. klasse
- Snu ressurstilgangen fra spes.undervisning til tilpasset opplæring – større oppmerksomhet på PPTs kompetanse/rolle
- SMS – endre fokus fra ungdomstrinn til barnetrinn, utrede muligheten for ambulerende team fremfor eller i tillegg til alternativ skole
- Videreutvikle arbeidet med Grunnleggende norskopplæring/ språkveiledere
- Videreføre skoleeier-programmet – tre-partssamarbeid
 - større fokus/systematisere arbeidet med SamarbeidsUtvalg og videreutvikling av rapport for grunnskoleområde
- Videreføre SFO – tilbudet innenfor vedtatte ramme

Halden kommunale kompetansesenter (HKK)

Halden kommunale kompetansesenter (HKK) sine oppgaver er i hovedsak knyttet til opplæring av nyankomne innvandrere, jamført Introduksjonsloven. HKK utfører også opplæring av voksne med rettigheter knyttet til grunnskoleopplæring og spesialpedagogiske tiltak.

Antall deltakere ved HKK er økende. Flertallet av de syriske og eritreiske flyktningene har lav utdanningsbakgrunn og antall analfabeter er økende. Dette skaper et økt behov for grunnskoleopplæring og at deres opplæringsløp med hensyn til norskopplæring har svært lav progresjon. Økt bosetting av flyktninger og familiegjenforening, medfører økt behov for opplæringstilbud.

Utfordringer – HKK

- Videreutvikle/systematisere opplæringen slik at det er samsvar mellom behov og tjeneste
- Videreføre et fulltidsprogram i tråd med introduksjonsloven
- Økt bruk av digitale lærebøker/elektronisk plattform

Status tiltak økonomiplanen 2017-2020

Tiltak:	Status:	Økonomisk konsekvens drift 2017 – i mill.kr:	Investering 2017 – i mill. kr:
Idd skole	Oppstart ny skole, skolestart høsten 2018	Effekt fra 2018	249,7
Tilpasse barnehagedrift til etterspørsel	Kontinuerlig arbeid videreføres 2017	-2,95	0
Generell innsparing	Restriktiv holdning til alle utgifter innen kommunalenheten	-2,46	0
Totalt		-5,41	249,7

Tiltak budsjett som ikke er med i økonomiplan 2017-2020

Tiltak:	Beskrivelse:	Effekt:
Prestebakke	Endret organisering Prestebakke	-0,5

Tiltak endret organisering Prestebakke skole

Beskrivelse av tiltaket: konsekvenser av redusert ramme for grunnskoleområde, varige tiltak

Ett av tiltakene: endret organisering av Prestebakke skole

Prestebakke skole har gjennom flere år slått sammen klasser grunnet lavt elevtall. Lavt elevtall ser ut til å være av varig karakter, og for å beholde Prestebakke skole som en god læringsarena i nærmiljøet, er det behov for å gjøre ordningen med sammenslåtte klasser fast. I senere tid har det kommet nye læremidler rettet til fådelte klasser og Prestebakke kan med fordel dra nytte av denne kompetansen.

Ved at Prestebakke skole ble en assosiert skole til Tistedal fra 01.08.2016 åpner det opp for en god utvikling av elevens læringsmiljø og de ansattes fagmiljø.

I Opplæringsloven § 8-2 står det: «Elevene lærer av hverandre gjennom interaksjon i klassen, den såkalte medeleveeffekten»

For å ivareta dette vil det ved små skoler være hensiktsmessig å slå klasser/ trinn sammen. Ikke som et innsparingstiltak, men for å gi elevene et bedre tilbud. Gjennom å organisere skolen som fådelt skole, vil elevene gis et større læringsutbytte, dersom undervisningsplanene er laget etter denne modellen. Dette er en modell som er anbefalt av fagmiljø i skolen og vil gi mulighet for en fast organisering av skolehverdagen.

Styringsindikatorer

U&O	Styringsindikator	Status 2016	Mål 2017
Barnehage	Andel barn i barnehage (private og kommunale) som har spesielle behov	2 %	2 %
	Andel pedagogisk personell med godkjent utdanning	99 %	100 %
	Foreldrenes tilfredshet med barnehagetilbudet	0 %	100 %
Grunnskole	Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	8 %	7 %
	Mobbing i skolen 7.trinn	1 %	0 %
	Mobbing i skolen 10.trinn	1 %	0 %
	Lesing på 5.trinn. Andel elever på nivå 2 og 3	72 %	95 %
	Lesing på 8.trinn. Andel elever på nivå 3,4 og 5	64 %	95 %
	Lesing på 9.trinn. Andel elever på nivå 3,4 og 5	84 %	95 %
	Regning på 5.trinn. Andel elever på nivå 2 og 3	73 %	95 %
	Regning på 8.trinn. Andel elever på nivå 3, 4 og 5	71 %	95 %

	Regning på 9.trinn. Andel elever på nivå 3,4 og 5	77 %	95 %
	Overgang fra grunnskole til videregående skole	98 %	99 %
Helsesøstertjenesten	Andel hjemmebesøk før barnet er 2 uker	79 %	95 %
	Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 8 uker	98 %	100 %
	Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 2, 2 år	69 %	80 %
	Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 4,2 år	88 %	95 %
	Andel 6 åringer til skolestartundersøkelser hos lege før skolestart	25 %	80 %
Barnevern	Andel bekymringsmeldinger avklart innen tidsfristen	100 %	100 %
	Andel undersøkelsessaker innenfor tidsfristen	82 %	100 %
	Andel barn med tiltaksplan	86 %	100 %
	Andel barn med omsorgsplan	95 %	100 %
	Andel barn i fosterhjem med fire tilsynsbesøk	54 %	100 %
	Andel barn i fosterhjem med fire besøk av barneverntjenesten	85 %	100 %

*Hver skole skal i 2017 bedre resultatene med 6%

Kultur og idrett

Organisering

Området kultur består av:

Enhet/ tjenester	Oppgaver
Kulturadministrasjon	- Halden byhistorie - Kulturkontoret - Museer - Kunstfomidling
Ungdomstilbud	- Rockehuset - Ungdomsklubben - Konservativen - Ungdomsråd
Remmen/Kultursal	- Remmen svømmehall - Kultursalen
Tilskudd	- Driftstilskudd etter søknad - Faste Overføringer - Prosjekter – statlige - DNBE - Kirkelig administrasjon - Andre religiøse formål - Kultur diverse prosjekter
Bibliotek/Kulturskole/ Frivilligsentral/ti	- Aktivitetstilbud for mennesker med nedsatt funksjonsevne - Spillemidler - Idrett - Den kulturelle spaserstokk - Hovedbiblioteket - Bibliotek fengselet - Kulturskolen - Den lokale kulturelle skolesekken - Halden Frivilligsentral (kun oppfølging)

Kulturplanen gjelder for perioden 2015 – 2019 og er et styringsverktøy for Halden kommunes engasjement på kulturfeltet. Planen uttrykker Halden kommunes visjon, mål og innsatsområder for kultursektoren fram mot 2019 og skal revideres i 2017. Planen skal være retningsgivende for det årlige handlings- og økonomiplanarbeidet, og den vil danne fundamentet for strategier og planer innenfor kulturområdet.

Hovedoppgaver

Halden skal være en by der publikum får oppleve et bredt spekter av festivaler og arrangementer med høy kulturell kvalitet også innenfor billedkunst og museum, utført av profesjonelle og amatør kunstnere.

Dette innebærer at det vil gis fokus:

- Økt profilering.
- Bidra til etablering av nye arbeidsplasser for kunstnere og kulturaktører innen hele spekteret av kunst, kultur og arrangørkompetanse.
- Samspillet mellom det offentlige, næringslivet og festivalene.
- Lokalt arbeidet med litteratur, ytringsfrihet og flerkulturell mangfold.

- Gode idretts-, friluftsliv- og naturopplevelser i Halden, med fokus på tilgjengelighet for alle. Dette vil stimulere befolkning til økt deltakelse med glede og mestring i idrett- og friluftsliv.

Kultur- og idrettsadministrasjon er lokalisert i tilknytning til kommunalsjefen og har 2,5 årsverk knyttet til tjenesten, enhetsleder, kulturkonsulent og 0,5 årsv. idrettskonsulent. I tillegg til personal-, fag- og økonomiansvar har enhetslederen sammen med konsulentene ansvar for å systematisere alt planarbeid innenfor området, foreta saksbehandling for politisk utvalg, søknadsbehandling ved søknad om kulturmidler o.l., og er ansvarlig for kommunens søknader om midler innenfor området herunder spillemidler og integreringsmidler.

Kulturadministrasjonen har i tillegg ansvar for å bistå med tilrettelegging av ulike arrangement enten ved veiledning eller ved å se til at andre kommunale/kommersielle bidragsytere bistår.

Biblioteket er en del av kjernevirksomheten i kommunens kulturtilbud. Biblioteket er et møtested for ulike grupper i befolkningen og sikrer med sin fagkompetanse at alle får lik tilgang til kunnskap, kultur og informasjon. Åpningstidene ved Halden bibliotek tilrettelegges for et best mulig tilbud til brukerne, ut i fra gitte rammer.

Kulturskolen er en lovpålagt oppgave. Det er et mål å arbeide for at alle som ønsker plass skal få plass. Oppmerksomheten må rettes på økt gruppeundervisning i større omfang enn individuell undervisning. Kulturskolen skal innenfor sine rammer tilstrebe størst mulig variasjon i sitt musikk- og kulturtilbud for å treffe flest mulig. Økt samarbeid/samordning med grunnskolen bør vurderes.

Ungdomskulturen og rockeopplæring er fortsatt et satsningsområde i Halden. Rockehuset beholdes som musikkfaglig tilbud og ungdomsklubben Domino som den mest sentrale aktøren i det forbyggende arbeidet for barn og unge innen kultur. Videreutvikling av ungdomstilbudet er et satsningsområde, og i dialog med ungdommene vil det totale aktivitetstilbud bli gjennomgått. Nye lokaler sees i sammenheng med fremtidig tilbud.

Brygga kultursal skal fortsatt spille en aktiv rolle i byens kulturliv og tilby et godt og variert program/oppsetninger. Kultursalen har gjennom 2016 markert seg meget positivt gjennom sitt gode tilbud, høye besøkstall og aktive markedsføring.

Frivillighetssentralen videreføres på samme nivå som 2016. Statlige rammer som tidligere har vært gitt direkte til frivillighetssentralen gis i rammen til kommunen fra 2017. Frivillighetssentralen sikres en videre overførsel av statstilskudd på 0,36 mill.kr. Samarbeidsavtale må ferdigstilles. For å videreføre dagens aktivitetsnivå bør det utredes mulighet for flere ansatte.

Kirken Tildelingene de siste årene har i snitt vært lavere enn budsjettforslag fra kirkelig fellesråd. Bakgrunn er den svært krevende økonomiske situasjonen Halden kommune befinner seg i. Kirkevergen har opprettholdt et driftsnivå, høyere enn tildelingene fra Halden kommune. På like linje med kommunale enheter, må kirken tilpasse driften innenfor tildelt ramme. Halden kirkelige fellesråd fremsender sitt budsjettforslag medio september årlig.

Budsjettforslaget fra Halden kirkelige fellesråd for 2017 er på om lag 17 mill. kr. Dette er en økning fra 2016 på om lag 3 mill. kr. og er beskrevet i budsjettforslaget under punkt 2, *Driftsmessig utvikling 2016*.

I budsjettforslaget fra Halden kommune 2017, vil overføring til kirken bli styrket med 1,5%. I tillegg vil tjenesteytingsavtalen økes med 400.000,-. Dette er med bakgrunn i de faktiske utgifter Halden kommune har i forbindelse med tjenesteytingsavtalen og er knyttet hovedsakelig til husleiekostnader. Ny tjenesteytingsavtale vil utarbeides.

Budsjettet for 2017 gir rom for kun å videreføre driften fra 2016. Det er ikke gitt noe rom for økt innsats på noen områder.

Utfordringer – Kultur

- Skape rom for og systematisere arbeid med kulturminneplan/annen planarbeid
- Systematisere arbeid med søknad om spillemidler/integreringsmidler o.l.
- Systematisere/lage en plan for vedlikeholdsarbeid/rehabilitering av idrettshaller og anlegg
- Arbeid med integrering videreføres
- Videreutvikle samarbeidet med Haldens idrettsråd og Halden kulturråd
- Videreføre samarbeid med Østfoldmusene og DNBE
- Ungdomstilbud, videreføres og videreutvikles
- Utrede muligheten/behovet for et samarbeid mellom Ungdomsklubben og skolen, for å skape en god mestringsarena
- Videreutvikling av arbeid med ungdomsråd/SLT gjøres samlet i kommunalavdelingen
- Biblioteket, behov for å utrede tjenestens plass i samfunnet – et mer åpent bibliotek, vurdere muligheter/konsekvenser
- Kulturskole – behov for å utrede alternativ organisering/opplæring og berøringsflater med grunnskolen
- Videreutvikle kultursalens muligheter for økt antall arrangement
- Ved en videreføring av aktivitetsnivået til frivillighetssentralen bør det utredes om det er behov for flere ansatte.

Styringsindikatorer

Kultur & idrett	Styringsindikator	Status 2016	Mål 2017
Bibliotek	Antall utlån på bibliotek	79 874	82 000

Barn & unge	Besøkstall i vårt ungdomstilbud	2 520	6 000
Kultursalen	Antall arrangement	40	80
Kulturskolen	Antall elever i kulturskolen	202	250

Kommunalavdeling Helse og omsorg

Organisering

Kommunalavdeling helse og omsorg består av kommunalsjef med stab, samt 6 enheter direkte underlagt kommunalsjef. De ulike enhetene er følgende:

Enhet/ tjenester	Oppgaver
Enhet basistjenester	Kommunelegekontoret, sykehjemsleger, fastleger, legevakt, fengselshelsetjeneste, helsestasjonsleger, miljørettet helsevern, psykiatriteam, rusteam, ambulerende rusteam, psykiatriboliger, aktivitetssenter for psykiatri, arbeid- og aktivitetssenter for funksjonshemmede, fysioterapi og ergoterapi, driftsavtaler private fysioterapeuter, syn/hørselskontakt og hjelpemiddellager.
Enhet sykehjem	Sykehjemsdrift for korttids og langtidsplasser, herunder langtidsplasser for personer med demens. Drift av dagaktivitetsplasser for personer med demens i tilknytning til institusjon. Et eldresenter som driftes som omsorgsbolig.
Enhet omsorgsboliger	Drift av omsorgsboliger med heldøgns bemanning.
Enhet hjemmebaserte tjenester	Hjemmesykepleie og hjemmehjelpstjeneste. Dagaktivitetssenter for yngre personer med demens, eldre personer med demens og eldre/seniorer.
Enhet samlokaliserte boliger	Drift av 17 samlokaliserte boliger for personer med fysisk og/ eller psykisk utviklingshemming. Ambulerende team som gir bistand til samme brukergruppe i egne boliger utenfor samlokaliserte boliger.
Enhet koordinerende fellestjenester	Behandling av søknader om tjenester i helse – og omsorg. Pasientkoordinator og plassadministrasjon. Drift og oppfølging av støttekontakt, omsorgslønn og BPA. Tildeling og oppfølging av privat avlastning. Utvikling og oppfølging med boligsosialt planarbeid i samarbeid med Husbanken. Forvaltning av bostøtte, låne – og tilskuddsordninger fra husbanken. Saksbehandling av søknader om og kontroll av salgs – og skjenkebevillinger. Forvaltning av kommunale boliger.

Kommunalavdelingen drifter følgende tjenester med beskrevet volum:

Boliger/plasser:	Sted:	Langtidsplasser/ leiligheter	Korttidsplasser:
Sykehjem:		119	66 Totalt
	Iddebo korttidsavdeling		19 Hvorav 7 plasser til avlastning
	Iddebo langtidsavdeling	20	
	Solheim	46	Demensplasser
	Helsehuset - rehab		20 10 rehabilitering/ 10 ordinær
	Helsehuset - intermediær		21 17 plasser til utskrivnings- klare pasienter fra sykehus og 4 kommunale akutte døgnplasser.
	Helsehuset - langtidsavdeling	20	Somatiske sykehjemsplasser.
	Helsehuset - lindrende	18	6
	Karrestad sykehjem	15	
Omsorgsboliger:		245	Totalt
	Søsterveien	36	
	Vaterland/ Hagegata	118	
	Karrestad eldresenter	18	
	Brygga	10	
	Bergheim 1-2	14	
	Bergheim 3-4	15	Hvorav 1 leilighet benyttes til avlastning
	Bergheim 5-6	16	
	Bergheim trygdehybler	18	
Andre boliger:		95	
Samlokaliserte boliger for funksjonshemmede		80	Fordelt på 17 bofellesskap
Bofellesskap rus	Hola	8	
Bofellesskap psykiatri	Konglelund	7	
Tjenester:	Steder:	Antall brukere	
Dagsenter:			
	Solheim - demens	30	Ca. 10 pr. dag
	Busterudgata- yngre med demens	4	
	Busterudgata - eldre med demens	15	
	Busterudgata - seniorer/ eldre	24	10-12 pr. dag
	Karrestad sykehjem	8	
Arbeid - og aktivitetssenter			
	Båstadlund - funksjonshemmede	23	11-17 pr. dag
	Edderkoppen - funksjonshemmede	17	9-13 pr. dag
	BRA - veien - funksjonshemmede	18	11-15 pr. dag
	Katoplast - funksjonshemmede	11	7-8 pr. dag
	Nordbrøden - funksjonshemmede	18	12-13 pr. dag
	Asak - funksjonshemmede	21	14-18 pr. dag
	Bergheim - psykiske lidelser	79	15-20 pr. dag
Andre tjenester:			
Hjemmesykepleie		755	Gjennomsnittlig antall brukere pr. mnd.
Psykiatricteam	Helsehuset	295	Totalt antall brukere 2015
Rusteamet	Helsehuset	146	Totalt antall brukere 2015
Ambulerende rusteam	Helsehuset	92	Totalt antall brukere 2015
Hjemmehjelpstjenesten		290	Gjennomsnittlig antall brukere pr. mnd.
Kommunal fysioterapi	Helsehuset	170	Gjennomsnittlig antall brukere pr. mnd.
Kommunal ergoterapi	Helsehuset	190	Gjennomsnittlig antall brukere pr. mnd.
Syns/hørselskontakt	Helsehuset	40	Gjennomsnittlig antall brukere pr. mnd.
Omsorgslønn		66	
BPA		20	
Støttekontakter		219	
Avlastningstjenester		36	

Kommunalavdelingen har også ansvar for driften av korttidslageret for tekniske hjelpemidler, de privatpraktiserende fysioterapeutene med driftstilskudd, legetjenestene inkl. kommunelegekontoret, fastlegene og legevakten, fengselshelsetjenesten og koordinerende fellestjeneste. I tillegg kommer helsekontoret med oppgaver innen miljørettet helsevern og smittevern, inkl. drift av vaksinasjonskontoret. Videre ble det høsten 2016 opprettet et eget

flyktningehelseteam ved kontoret, samt frisklivssentral. Kommunen gir for øvrig støtte til Eva Kriesesenter.

Driftsrammer

Driftsramme	Budsjett 2017	Budsjett 2016	Regnskap 2015
Helse & omsorg	597 464	586 811	569 991
<i>Tall i tusen kr</i>			

Status tiltak/ og styrkninger økonomiplan 2016-2019 (2017-2020)

Tiltak:	Status:	Økonomisk konsekvens drift 2017 – i mill.kr:	Investering 2017 – i mill. kr (brutto):
Bergheim demenssenter	Under arbeid og tidsplan følges.	Effekt fra 2019	81,6
Avvikling Karrestad	Antall beboere 16 pr. dd. Gradvis nedskalering til 0 beboere innen utløpet av 2017.	-4	
Rus - psykiatrisenter	Under arbeid	Effekt fra 2018	6,0
Bolig eldre utviklingshemmede	Arbeidet er igangsatt og sak blir lagt frem for rådene og HHO så snart drøfting med tillitsvalgte er gjennomført og konkret plan kan legges frem.	-0,6	2,0
Bolig yngre utviklingshemmede	Ikke påbegynt	Effekt fra 2018	18,6
Hverdagsrehabilitering	Arbeid igangsatt og anses å være i full drift innen 1.1.2017.	-1,8	
Velferdsteknologi	Egen arbeidsgruppe arbeider med å få eksisterende teknologi til å fungere, samt ta i bruk ny teknologi. Prosjekt virtuell korttidsavdeling under arbeid.	-0,6	3,8
Avlastning i kommunal regi	Under arbeid - arbeidsgruppe nedsatt	Effekt fra 2018	5,0
Samlokalisere dagsentertilbudet for utviklingshemmede	Under arbeid – arbeidsgruppe nedsatt	Effekt fra 2018	17,0
Helsehuset	Under arbeid	Effekt fra 2018	12,0
Natteam - styrking	Ikke påbegynt – avventer til budsjett er vedtatt	+ 1	
Rus – psykiatri - styrking	Ikke påbegynt – avventer til budsjett er vedtatt	+ 1	
Styrking lege, fysio og ergio	Ikke påbegynt	Økning fra 2019	

Pga. økt volum i tjenestene og flere ressurskrevende brukere som er kommet i løpet av 2016 har utgiftsnivå for å møte behovene økt. Det har også vært en økning i utgifter til avlastning for personer med psykiske og fysisk utviklingshemming utover i 2016. Utgiftene har vært mulig å håndtere innenfor budsjettets rammer i 2016 pga. økte inntekter. Helårsutgiften for nye brukere og utvidede vedtak må imidlertid innarbeides i budsjett for 2017. Det er også kjent at det tilkommer flere ressurskrevende brukere som det må tas høyde for i budsjettarbeidet. I statsbudsjettet for 2017 er det i tillegg foreslått å øke innslagspunktet for refusjon for ressurskrevende brukere. For kommunalavdelingen innebærer det et inntektstap på ca. 3 millioner kroner. Av hensyn til dette har det vært nødvendig med flere tiltak enn det som er tatt inn i økonomiplanen for å kunne møte kommunalavdelingens økonomiske ramme.

Det er samtidig lagt inn noen styrkninger i tråd med føringer i forslag til statsbudsjett, og behov i forhold til å arbeide med rekruttering.

Tiltak/ styrkninger budsjett som ikke er med i økonomiplan:

Tiltak:	Beskrivelse:	Effekt:
Transport - Båstadlund	Effektivisering	-0,4
Gebyrregulativet	Det er gjort en gjennomgang av alle gebyrer og oppjustert til tilnærmet nivå for andre østfoldbyer. Ved gjennomgang viste det seg at vi lå lavere på mange av gebyrene.	-0,5
Reduksjon årsverk – Sykehjemsenheten	Gjennomgang av bemanningsfaktor i hver enhet for å kutte et årsverk totalt.	-0,6
Deling ambulerende miljøarbeidertjeneste	En deling av tjenesten i to team, et inne team og et uteteam.	-0,7
Samlokalisering aktivitetssenter – lavterskeltilbud til rusavhengige	Dagens aktivitetssenter må flytte pga utbygging Bergheim og vil sees i sammenheng med lokaler for lavterskeltilbud	-0,6
Rekrutteringstiltak	Viktig for å sikre fagkompetanse for å møte behovene fremover.	0,4
Habilitering – rehabilitering	Styrking i tråd med statsbudsjett	0,5
Kommunalt akutt døgntilbud rus – psykiatri	Oppgaveoverføring – samhandlingsreformen	0,4

Mål, hovedoppgaver og satsingsområder – for hele kommunalavdelingen:

Kommunalavdelingens primære mål og hovedoppgave er å ivareta kommunens ansvar for å yte helse- omsorgstjenester overfor kommunens innbyggere slik dette ansvaret defineres i aktuelt lovverk. Tjenestene skal videre utmåles og forvaltes innenfor de rammer kommunestyret vedtar og slik at de kommer flest mulig til gode, samt sikre brukermedvirkning.

Det følger av forslag til statsbudsjett for 2017 at kommunale helse – og omsorgstjenester skal sikre at innbyggerne får et tjenestetilbud som er helhetlig, sammenhengende og tilpasset den

enkelte brukeres behov. Det vises videre til at Stortinget har gitt sin tilslutning til stortingsmeldingen om fremtidens primærhelsetjeneste. Meld. St. 26 (2014-2015). Det er pekt ut flere satsningsområder som styrkes i overføringene fra stat til kommune, både i økte frie inntekter og i øremerkede tilskudd. Nevnte legger føringer for Haldens kommunes budsjett for 2017.

Kommunens målsetning er å legge til rette for at flest mulig får anledning til å bo lengst mulig i eget hjem. Hjemmebaserte tjenester vil derfor være den tjenesten innenfor pleie og omsorg som i størst grad vil møte den økende andel av pleie og omsorgstrengende. Dette vil kreve styrking av bemanningen, både i forhold til kompetanseheving og på sikt økning av årsverk, særlig på natt. Den kommunale målsetningen er i samsvar med regjeringens plan for omsorgsfeltet, «omsorg 2020».

Kommunalavdeling vil i 2017 satse på innføring av arbeidsmodellen «hverdagsrehabilitering», samt styrking av dagaktivitetstilbud. Det vil videre vært økt satsing på bruk av velferdsteknologi i eget hjem for å ivareta trygghet og sikkerhet ved å bo hjemme lenger. I statsbudsjettet for 2017 er det økt satsing på habilitering- og rehabilitering med 100 mill i økte overføringer i frie inntekter til kommunene. Halden kommune viser her at satsningen følges opp.

Kommunens institusjonsbaserte tjenestetilbud skal i større grad dreies i retning av «kommunalt spesialiserte» tjenester med hovedvekt på korttids-tjenester. De tradisjonelle langtidsplassene på sykehjemmene skal i størst mulig grad bygges opp rundt demensomsorgen og rundt de brukerne hvor somatiske behov er så vidt omfattende at de ikke er i stand til å nyttiggjøre seg tilbud fra hjemmebaserte tjenester. Det er imidlertid stor etterspørsel etter somatiske langtidsplasser og avlastningsplasser, og kommunalavdelingen vil jobbe aktivt med å vurdere og planlegge for riktig antall langtidsplasser sett opp mot nåværende og fremtidig behov.

Samhandlingsreformen vil i 2017 og årene fremover legge et økt press på de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Oppgaveforskyvningen som over tid har skjedd, fra spesialisthelsetjeneste til kommunehelsetjeneste, er på mange måter en konsekvens av en løpende teknologisk, faglig og samfunnsmessig utvikling. Kommunalavdelingen må derfor i 2017 både innrette seg for å ta imot økt volum av tjenester, samt tilrettelegge for nye tjenester som er varslet, herunder kommunale øyeblikkelige døgnplasser for rus – psykiatri som er forventet å være på plass fra 1. januar 2017.

Kommunen stilles overfor store utfordringer knyttet til økonomi og fagkompetanse når man over tid overfører oppgaver fra spesialisthelsetjeneste til kommunehelsetjenesten. Endret utskrivningspraksis hvor behandling startes opp i sykehuset, og pasienten skrives ut til videre oppfølging og behandling i kommunen, medfører et økt press på både kommunens korttidsplasser, kommunens hjemmesykepleietjeneste og ergo - fysioterapitjeneste. Eksempelvis var blodtransfusjoner og intravenøs antibiotikabehandling noe man for kort tid siden utelukkende gjorde på sykehuset. Dette er nå oppgaver som er overført kommunehelsetjenesten. Det er en betydelig andel pasienter som overføres fra sykehus til kommunen, og liggetiden på sykehuset oppleves som svært kort.

De utfordringer som er beskrevet ovenfor for somatiske helsetjenester, gjør seg også gjeldende innenfor rus- og psykiatrifeltet. Også her oppleves en mer «aktiv» utskrivningspolitikk fra spesialisthelsetjenesten, pasientene som skrives ut er dårligere enn tidligere og nye oppgaver legges over på kommunehelsetjenesten (bl.a. forskjellige typer gruppebehandling). Dette forutsetter både bredere og mer spisset kompetanse enn tidligere. Det er i opptrappingsplan for rusfeltet lagt inn en styrking i overføringen til kommune, og Halden kommune vil styrke rus – og psykiatri i 2017. Det er videre lagt opp til en opptrapping i planperioden.

I økonomiplanen er det beskrevet utbygging av et nytt demenssenter på Bergheim med ca. 100 plasser som skal erstatte driften av demenstilbudet som i dag er lokalisert til Bergheim bofellesskap 1-6, 3. etasje på Helsehuset, samt Karrestad sykehjem. Det legges opp til at det nye senteret skal inneha et dagaktivitetstilbud for målgruppen. Allerede i 2017 vil det være en økt satsning på dagaktivitetstilbud til demente. I tillegg er det nå ansatt en demenskoordinator, samt at det i planperioden 2017-2020 er lagt inn en styrking av hjemmebaserte tjenester på natt. Gjennom nevnte tiltak styrkes satsningen på demensomsorg, og muligheten for at mennesker med demenssykdom kan bo i eget hjem med bistand fra kommunen, og derigjennom forsinke tidspunktet for innleggelse på institusjon. Satsningen er i samsvar med regjeringens demensplan 2020.

Arbeidet med systematisk kompetansehevende tiltak forsterkes i hele kommunalavdelingen for å kunne håndtere de økonomiske utfordringer og møte de faglige utfordringene både i 2017 og i de nærmeste årene. Satsningen er i samsvar med «Kompetanseløft 2020» som er særlig trukket frem i statsbudsjettet for 2017. Det foreligger kompetanseplaner både på overordnet nivå, enhetsvis og avdelingsvis. Det vil i 2017 være økt satsing på videreutdanning av egne ansatte, samarbeid med fylkesmann for å få dette til, samt fokus på å gjennomføre konkrete rekrutteringstiltak. Det er satt av midler til dette i budsjettet, og målet er samtidig å kunne redusere bruken av innleie fra vikarbyrå.

Ansatte og ledere i førstelinjen vil i tiden fremover stå overfor store prioriteringsutfordringer. Videre satsing på etisk refleksjon er et viktig tiltak for å yte forsvarlige og virkningsfulle pleie og omsorgstjenester til målgruppen, og satsingen på å utdanne egne etikkveiledere i hver avdeling vil fortsette.

Kommunen organiserer sitt arbeid og tilnærming til den enkelte bruker, gjennom å fokusere på Laveste Effektive Omsorgs Nivå (LEON prinsippet) – også kalt «omsorgstrappen». Dette innebærer at den enkelte bruker skal få nødvendig bistand og helsehjelp på den mest mulig ressurseffektive måte for kommune og bruker. Dersom bruker kan bo i sitt opprinnelige hjem, og motta tjenester fra ambulerende hjemmesykepleie – skal dette tilstrebes. Dersom bruker kan nyttiggjøre seg tjenester gjennom å bo i en omsorgsbolig, med eller uten heldøgns bemanning, er dette neste skritt. Innleggelse på institusjon er det høyeste nivået i modellen og forutsetter at bruker ikke er i stand til å nyttiggjøre seg /motta nødvendige tjenester på et lavere nivå.

I 2017 vil innovasjon og innføring av teknologi stå i fokus, og prosjekt virtuell korttidsavdeling vil videreføres og styrkes. Det er en målsetning å få testet ut eksisterende og

ny velferdsteknologi både innenfor prosjektet og i større skala. Videre er det viktig å innføre slik teknologi på en trygg og god måte for både brukere og ansatte. Dette vil kunne medføre økt trygghet for brukere i eget hjem, en lettere arbeidshverdag for ansatte, og mulighet for en mer effektiv drift. Det vil være vel så stort fokus på å nyttiggjøre seg tilgjengelig velferdsteknologi på en bedre måte, samt satsing på ny teknologi. Det vil legges opp til innovative prosesser både i forhold til arbeidsmåter, anskaffelser og organisering.

Det er ønskelig med økt satsing på forebyggende tiltak og folkehelse. Opprettelse av frisklivssentral i 2016 vil videreføres i 2017. Det vil være økt fokus på hverdagsrehabilitering som er en arbeidsmetode hvor det settes inn økte ressurser fra fysioterapi, ergoterapi og hjemmetrenere for å oppnå et så godt funksjonsnivå som mulig etter sykdom, operasjon eller andre forhold som har påvirket funksjonsnivå. Sosiale aktiviteter er videre kjent å ha stor betydning for folks helse, og økt satsing på dagaktiviteter vil være viktige bidrag til dette. Det er imidlertid og dessverre begrensede midler til forebyggende arbeid.

Det er budsjettert med vikarinnleie fra byrå med kr. 7,5 millioner i 2017. Dette ligger vesentlig under regnskap for 2016 og fordrer at vi oppnår effekt gjennom den kompetanse- og rekrutteringsstrategien som er lagt, samt at vi lykkes med å rekruttere egne vikarer og oppnår tilgang på nødvendig kompetanse i egne rekker.

Prioriteringer og økonomiske rammer drift:

Koordinerende fellestjeneste

Koordinerende fellestjeneste er en forvaltningsenhet/tjenestekontor med delegert myndighet fra kommunalsjef. Området mottar alle søknader på tjenester i helse- og omsorg. Enheten kartlegger, innhenter nødvendige opplysninger og foretar innstilling og fatter vedtak i saker om tjenester etter helse- og omsorgslovgivningen.

Pasientkoordinering overfor sykehuset, sykehjem og hjemmebaserte tjenester ivaretas i avdelingen, her gjennom egen pasientkoordinator funksjon. Området har ansvar for drift og oppfølging av støttekontaktordningen, BPA, privat avlastning, samt ansvar for oppfølging av kjøp av avlastningstjenester til funksjonshemmede.

Området leder arbeidet med å utvikle et boligsosialt utviklingsprogram i samarbeid med Husbanken og forvalter Husbankens bostøtte og låne- og tilskuddsordninger. Prosjekt «en dør inn» videreføres i 2017 med boligkoordinator og miljøvaktmestere.

Området har i tillegg et bredt spekter av oppgaver knyttet til ulike forvaltningsmessige forhold. Kommunen ønsker, for sikre best mulig kostnadskontroll, å heve kvaliteten og bevisstheten knyttet til den myndighetsutøvende delen av oppgavene.

I budsjett 2016 ble det vist til å endre organiseringen til å bli et bestiller kontor, og at andre deler av virksomheten ville bli vurdert overført til andre deler av kommunen. Etter nærmere gjennomgang av hva en slik omorganisering innebærer, samt kommunens plikt til å ha en

koordinerende enhet, har dette vist seg ikke gjennomførbart. Det vil arbeides videre med hvordan endelig organisering skal være, i samarbeid med tillitsvalgte.

Tjenesten driftes innenfor svært knappe rammer, og særlig kostnaden til avlastning for funksjonshemmede har de siste årene vært økende. Dette er lovpålagte tjenester hvor kommunen kjøper avlastning av private aktører innenfor inngåtte rammeavtaler. I tillegg har Halden videregående skole sagt opp avtalen om STO for elever som benytter denne ordningen fra høsten 2016, noe som har medført at kommunen har fått økte utgifter til avlastning før og etter skoletid for denne brukergruppen. Behovet for støttekontakter og omsorgslønn er også stadig økende. Budsjettet for kjøp av avlastningstjenester er styrket i 2017. Det vil likevel være utfordrende i 2017 å tilby tjenester innenfor lovverket og samtidig holde de økonomiske rammene for enheten.

Enhet sykehjem

Enhet sykehjem består av tilsammen 4 institusjoner;

- Halden helsehus (Halden sykehjem) 85 somatiske plasser, herunder egen rehabiliteringsavdeling.
- Iddebo Sykehjem 39 somatiske plasser
- Solheim Senter, 46 plasser for personer med demens. I tillegg 6 dagplasser til personer med demens. På grunn av stor etterspørsel driftes 10 plasser ved hjelp av blant annet prosjektmidler.
- Karrestad Sykehjem 15 plasser for personer med demens.

I tillegg driftes et omsorgsboligkompleks:

- Karrestad Eldresenter 39 leiligheter, hvorav 16 leiligheter benyttes pr. dd.

Enhetens hovedansvarsområde er knyttet til å realisere lovgivers nedfelte krav om at enhver kommune skal tilby institusjons/sykehjemsplasser gjennom helse og omsorgsapparatet.

Samtlige sykehjemsplasser, både korttids og langtidsplasser har høy forekomst av personer med demens. Enhetens utfordringer knytter seg til stor etterspørsel etter langtidsplass både for personer med demens og somatisk syke med stort bistandsbehov. I 2016 har antall brukere med langtidsvedtak økt fra 131 til 141 i årets 9 første måneder. Antall langtidsplasser er ikke økt tilsvarende, noe som innebærer at korttidsplasser opptas av brukere på langtidsvedtak. Dette er en stor utfordring og utviklingen må følges nøye inn i 2017. Det er ikke funnet økonomisk handlingsrom for å øke antall langtidsplasser, noe som utgjør en økonomisk usikkerhet i 2017.

Intermediæravdelingen ble åpnet i 2012. I tråd med premissene i Samhandlingsreformen har avdelingen 4 KAD-plasser og 17 plasser for utskrivningsklare pasienter fra sykehus. Endrede innleggelseskriterier kan øke plassbehovet. Fra 2016 bortfalt det øremerkede tilskuddet som i stedet er lagt inn i rammetilskuddet til kommunen. Økt behov vil kunne medføre økte driftskostnader og manglende kapasitet til å ta imot utskrivningsklare pasienter. Blodtransfusjoner gjennomføres etter avtale med Sykehuset Østfold i kommunal regi på

KAD. Kommunale akutte døgnplasser 4, (KAD) driftes i et samarbeid med Aremark Kommune.

Enhet basistjenester har ansvar for legetjenesten ved sykehjemmene. Som følge av etableringen av intermediaeravdelingen og av at sykehjemmene i dag tar seg av dårligere og mer komplekse pasienter enn tidligere, har tjenesten de senere år gradvis blitt styrket. Ved utgangen av 2016 betjenes sykehjemmene av fire sykehjemsleger i fulle stillinger. Den ene av stillingene har i tillegg ansvar som rådgiver for hjemmesykepleien. Nivået på tjenestene videreføres i 2017.

Solheim dagsenter har 10 dagplasser for personer med demens, og ca. 30 brukere pr uke. 4 av plassene driftes av midler fra Helsedirektoratet. Det er stor etterspørsel etter plasser. Dagsenter virksomhet er ingen lovpålagt tjeneste, men effekten av dag tilbudet er at det i enkelte tilfeller kan hindre eller utsette en institusjons innleggelse.

Enheten har i 2016 drevet et prosjekt med støtte fra Helsedirektoratet. Prosjekt er rettet mot dagaktiviteter for demente. Tilbudet gis totalt 5 dager pr uke fordelt på Solheim dagsenter, og i brukers hjem. Det er tett samarbeid med dagsenteret på Solheim i forhold til å finne brukere som kan nyttiggjøre seg tilbudet. Enheten håper å kunne drifte prosjektet videre i 2017, men er da avhengig av midler fra Helsedirektoratet.

Enhetens drift av Karrestad eldresenter (omsorgsboliger) skal avvikles i løpet av 2017 ved gradvis nedskalering. Kommunen har relativt god dekning av omsorgsboliger. Videre skal det kuttes ett årsverk i enheten for å nå budsjettets rammer.

Enhet hjemmebaserte tjenester

Ambulerende hjemmesykepleie består av fire geografisk inndelte grupper; Berg, Idd, Rokke og Sentrum, og en felles nattjeneste, samt hjemmehjelpstjenesten.

Tjenesten har som primæroppgave å ivareta brukere med behov for helsefaglig bistand til pleie og omsorg i brukers eget hjem. Hjemmesykepleien yter bistand etter behovsprøvde vedtak. Antall brukere er ca. 750. Etter oppstart av samhandlingsreformen merker også hjemmebaserte tjenester endringene i utskrivelsestakten fra helseforetaket, samt i bistandsbehovet til de utskrivningsklare pasientene, mot at stadig mer avansert medisinsk behandling skal foregå i hjemmet. Pasientsirkulasjonen har økt, og pasientkategoriene utvidet seg til å gjelde stadig flere yngre brukere med sammensatte og komplekse behov. Tjenesten opplever også en større andel kortere vedtak enn tidligere som følge av endret utskrivingspraksis.

Gjennom tett samarbeid på tvers av gruppene, forenklet av elektroniske arbeidslister, er ressursutnyttelsen og effektiviteten i tjenesten økt, og ligger tilsvarende mål for styringsindikatoren som er satt til 54 % «ansikt til ansikt-tid». Direkte tiden er høyere hos fagarbeidere og ufaglærte enn hos sykepleiere. Dette fordi sykepleierne i tillegg til direkte pasientkontakt, har beredskapstid, medisinroms-arbeid, legekontakt osv. som sine definerte oppgaver. Dette defineres ikke som direkte tid til bruker, men er tidkrevende og delvis uforutsigbare oppgaver. Hjemmehjelpstjenesten drifter effektivt med oppnådd mål om 75 % «ansikt til ansikt-tid».

Enheten har i 2016 drevet to prosjekter med støtte fra Helsedirektoratet til dagsenter for demente, og startet opp et prosjekt med dagsenter for «ikke demente» seniorer og eldre. Det er usikkert om det bevilges prosjektmidler for dette i 2017, og kommunen har ikke midler til å drifte prosjektet videre uten prosjektmidler innenfor dagens rammer.

Enheten starter, i samarbeid med basistjenester, opp «Hverdagsrehabilitering», som er forventet å gi en økonomisk effekt ved at tidlig og økt innsats hos enkeltpersoner vil medføre reduserte behov for tjenester i et lengre perspektiv.

Hjemmebaserte tjenester er aktiv deltaker i forhold til prosjekt «Virtuell korttidsavdeling» som strekker seg inn i første halvår 2017.

Enhet omsorgsboliger

Enheten har ansvar for omsorgsboligene med heldøgns bemanning (ekskl. samlokaliserte boliger for utviklingshemmede, Karrestad eldresenter og psykiatriboliger). Området dekker; Søsterveien omsorgsboliger, Hagegata og Vaterland omsorgsboliger, Brygga omsorgsboliger – 2. etg. Bergheim Bofellesskap 1-6 og Bergheim Trygdeboliger.

Omsorgsboligene skal skape trygge rammer for brukerne til å opprettholde egne funksjoner i lengst mulig grad.

I takt med utviklingen etter innføring av samhandlingsreformen merker også omsorgsboligene en utvikling med flere brukere med økt behov for medisinsk oppfølging og økt pleiebehov.

Enhet Omsorgsboliger har i løpet av 2016 redusert antall korttidsplasser ved Vaterland / Hagegata til 3 stk. og har en avlastningsleilighet ved Bergheim som benyttes til rullerende avlastning. Søsterveien, Bergheim Trygdeboliger, Brygga, Hagegata og Vaterland er tradisjonelle omsorgsboliger for brukere med bistandsbehov utover det hjemmesykepleien kan bidra med i selvstendig boform. Av disse er Bergheim Trygdeboliger lavest bemannet og en omsorgsbolig på nivå 1-2. Bergheim Bofellesskap 1-6 er omsorgsboliger tilrettelagt for brukere med demenssykdom.

Halden kommune har i en årrekke satset på utvikling av omsorgsboliger, og antall omsorgsboliger med heldøgns bemanning er relativt høy i forhold til innbyggertallet. I et fremtidsperspektiv må omsorgsboligene i større grad ta i mot brukere med et større medisinsk faglig behov av lege- og sykepleiefaglige tjenester. Dette for å løse utfordringene i en samlet omsorgstrapp, som bl.a. er påvirket av sykehusenes nye rolle. I planperioden er det derfor lagt inn styrking av legetjeneste også i denne enheten. Det er imidlertid ikke funnet handlingsrom for dette før i 2019.

En rettighetsfesting av rett til sykehjem eller tilsvarende bolig vil kunne få innvirkning på driften i omsorgsboligene og frem til nasjonale kriterier er på plass vil det bli kommunens ansvar å gi forskrifter med kommunale kriterier for tildeling av plass. Disse kriteriene kan gi endringer i pleietyngden i omsorgsboligene.

Kommunens hovedutfordring rundt drift av omsorgsboligene knytter seg til en for lav dekningsgrad av faglært arbeidskraft, inkl. sykepleier og helsefagarbeider sett i forhold til den

pleietyngde en stor del av beboerne representerer og deres komplekse sykdomsbilde. Det jobbes målrettet for å endre stillinger til sykepleierstillinger ved vakanser for å øke den sykepleiefaglige dekningen i omsorgsboligene. Dette er et langsiktig arbeid som vil pågå i hele økonomiplanperioden. I takt med en utvikling der omsorgsboligene ivaretar også yngre brukere med et sammensatt sykdomsbilde og rus / psykiatri er det behov for en økt grad av tverrfaglig samhandling på tvers av enheter. Vi ser også en utvikling mot at omsorgsboligene er i behov av å rekruttere andre faggrupper enn tidligere, som for eksempel ansatte med spisskompetanse innenfor: Hverdagsrehabilitering, rus, psykiatri, miljøarbeider, vernepleie og akuttgeriatri. Enheten nedbemannet i 2015 med 10 årsverk uten å redusere antall brukere, samtidig som kompleksiteten i brukergruppen har økt. Det er ikke lagt inn ytterligere kutt i 2017. Bemanning og de økonomiske rammene for å ivareta dagens struktur av omsorgsboliger anses stramme, sett opp mot pleietyngden hos brukere i boligene.

Samlokaliserte boliger til personer med funksjons/utviklingshemming:

Samlokaliserte boliger drifter i dag 17 boliger hvor alle har en eieform hvor bruker selv eier egen bolig, organisert gjennom borettslagmodellen. Dette medfører at kommunen har liten fleksibilitet knyttet til sammensetning av brukere for å ha en hensiktsmessig bemanning og kompetansesammensetning. Når brukeres behov endrer seg, for eksempel pga. alderdom medfører dette også større utfordringer i forhold til å tilrettelegge for et godt tilbud.

Halden kommune erfarer at det jevnlig og relativt ofte etableres nye boliger i privat regi og eie; eksempelvis gjennom foreldre og pårørende til barn med ulike funksjonshemninger. Dette er en driftsutfordring, da en slik utvikling over tid ikke er bærekraftig. Boligene ligger for spredt, i tillegg til at det er for små enheter, til at ressursene kan utnyttes optimalt. Med ressurser menes her også personell med rett kompetanse. Det blir stadig knapphet på høyskoleutdannet personell, her i særlig grad vernepleiere. Spredte og små boligkomplekser medfører at kommunen ikke klarer å ivareta kravet til denne kompetansen i hvert enkelt boligkompleks. Det vil gjennom dialog med pårørende og brukere jobbes mot å være i forkant av slike etableringer, for å sørge for gode tilbud til brukergruppen, og god utnyttelse av tilgjengelige ressurser og kompetanse.

Kommunen opplever et vedvarende press knyttet til søknader fra nye brukere på tunge, ressurskrevende tjenester. Kommunen kjenner til et anslått omfang på 15 nye brukere som søker samlokalisert bolig i 2016/2017. Det tilkommer brukere med svært omfattende bistandsbehov og utfordringer (medisinsk, psykiatri, rus og atferd), dette krever høy grad av kompetanse i enheten. Et økt antall brukere vil medføre et særlig press på de økonomiske rammene i enheten og for kommunalavdelingen.

Det er nå 17 boliger som er organisert i 7 avdelinger. Totalt i boligene er det 80 brukere. I tillegg betjener ambulerende miljøarbeidertjeneste som også tilhører enheten, pr dato 27 brukere som ikke bor i en samlokalisert bolig. Enheten yter bistand til totalt 107 brukere.

Budsjettets rammer for enheten er videreføring av drift i henhold til dagens volum på tjenester. Enheten kuttet flere årsverk i 2014 og 2015 og det er ikke funnet rom for ytterligere kutt i 2017 i boligene. Ambulerende miljøarbeidertjeneste vil omorganiseres til to team for å optimalisere driften med forventet innsparing. Opprettelse av egen bolig for eldre vil først og

fremst medføre et bedre tilbud til brukergruppen, men er også forventet å gi en mindre innsparing pga. bedre ressursutnyttelse.

Enhet basistjenester:

Enhet basistjenester er organisert i tre områder: Rus – psykiatri, behandlende tjenester og rehabilitering og aktivitet.

1. Rus – psykiatri
 - psykiatriteamet
 - rusteamet
 - ambulerende team
 - Konglelundveien
 - Aktivitetssenteret

Ambulerende psykiatri/rus team gir vedtaksbaserte tjenester til brukere med rus og psykisk lidelse, inkludert beboerne i de 8 boliger på Nedre Høla. Ambulerende team bistår også hjemmebaserte tjenester der de er inne hos disse brukerne.

Rusteamet gir vedtaksbaserte tjenester til rusbrukere, inklusive brukere på LAR (legemiddellassisert behandling). Teamet behandler søknader om opphold på institusjoner og forbereder saker om tvangsbehandling etter kapittel 10 i Helse- og omsorgstjenesteloven.

Med bakgrunn i samhandlingsreformen forventes også her økt overføring av oppgaver fra spesialisthelsetjenesten. Fra 1.1.17 er det som nevnt over forventet at kommunen har kommunale akutte døgnplasser for denne pasientgruppen på lik linje som innom somatikken. Det er i statsbudsjettet foreslått en økt overføring til kommunene som for Halden kommunes vedkommende utgjør ca. 450 000,-. Dette er et mindre beløp og dekker ikke opprettelsen av et nytt tilbud. Midlene vil derfor måtte brukes for å styrke eksisterende tilbud på kommunale akutte døgnplasser innenfor somatikken, slik at de kan rustes for å kunne ivareta pasienter innenfor denne kategorien også. Det er ikke klart definert hvilken brukergruppe som vil omfattes, og dette vil måtte avklares i nærmeste fremtid og i samarbeid med sykehuset.

Psykiatriteamet som gir vedtaksbaserte individuelle samtaler, driver grupper bl.a. i depresjonsmestring og følger opp pasienter med psykiske plager. Psykiatriteamet har dessuten en sentral rolle i det psykososiale arbeidet ved ulykker og kriser.

Det er lagt opp til en styrking av rus – psykiatritjenesten i tråd opptrappingsplan for rus – psykiatri vedtatt av stortinget.

En samling av rus – og psykiatritjenesten i sentrumsnære lokaler forventes å kunne gi en innsparing i form av sparte transportkostnader og bedre utnyttelse av ressurser. Aktivitetssenteret på Bergheim (dagsenter for personer med psykiske lidelser) må finne nye lokaler pga. utbygging av demenssenter.

2. Behandlende tjenester
 - allmennlegetjenesten, inklusive fastlegene og kommunelegekontoret

- legevaktstjenesten
- fengselshelsetjenesten
- flyktningehelseteam
- miljørettet helsevern og smittevern (inkl. vaksinasjonskontoret)

Legevakten er videreført med tilsvarende ressurser som i 2016. Legevakten må imidlertid gjennomgå i forhold til forventninger og krav som kommer som følge av ny akutforskrift, med bl.a. nye krav til kompetanse og bakvaksordninger. Legevakten er også med i prosjekt virtuell korttidsavdeling og vil ha en sentral rolle i dette arbeidet videre.

Kommunen er ansvarlig for organiseringen av fengselshelsetjenesten i Halden fengsel. Dette innebærer at kommunen skal yte forebyggende helsearbeid, helseundersøkelser, behandling og rehabilitering, samt pleie og omsorg til de innsatte. Tjenesten omfatter vel 11 årsverk som arbeider i turnus på dag, kveld og helg. Kommunen får et årlig tilskudd til tjenesten fra Helsedirektoratet som er stipulert ut fra antall innsatte i fengselet. I 2016 var tilskudd på snau 9,1 mill. Det er fra Helsedirektoratet signalisert at tilskuddet for 2017 blir på 9,0 mill. Dette er det tatt hensyn til i budsjettet.

Høsten 2016 ble det etablert et eget flyktningehelseteam som skal ha fokus på flyktninger som bosettes i kommunen, samt asylsøkere på eventuelle mottak. Teamet har en bemanning bestående av koordinator, helsesøster, psykiatrisk sykepleier og lege i varierende stillingsstørrelser. Teamet finansieres gjennom integreringstilskuddet til kommunen og videreføres i 2017.

3. Rehabilitering og aktivitet

- fysio- og ergoterapitjenesten, inklusive de privatpraktiserende fysioterapeutene
- fagkontakt syn/hørsel
- korttidslaget for tekniske hjelpemidler
- Arbeid – og aktivitetssenter (Båstadlundssystemet)

Båstadlund dagsenter for funksjonshemmede har sin virksomhet fordelt på 6 forskjellige steder med stor geografisk spredning. To av avdelingene ble oppgradert med nødvendig vedlikehold og noe tilrettelegging i 2015, men pga. flere nye brukere de siste årene er det i dag kapasitetsproblemer ved alle avdelingene. Det er også en utfordring å kunne imøtekomme nye brukere og deres behov, da få av avdelingene er universelt utformet. Det var i forrige økonomiplan lagt opp til at Båstadlund dagsenter skulle inn i lokalene til Karrestad Eldresenter fra 2017. Gjeldende økonomiplan åpner imidlertid for en videre utredning av andre og mer hensiktsmessige lokaler. Dette vil være et omfattende arbeid som har oppstart høsten 2016. Aktuelle forslag og utredninger krever gjennomføring av forprosjekt og politisk behandling.

Det er lagt inn et innsparingstiltak knyttet til transportkostnadene innenfor avdelingen, da det ved nærmere gjennomgang er sett at kostnadene er uforholdsmessig høye. Det vil i arbeidet

med å konkretisere tiltaket sees hen til å likestille kommunens brukergrupper i forhold til transport til og fra arbeid og dagaktiv.

I forbindelse med etableringen av et eget team for hverdagsrehabilitering høsten 2016 ble fysio- og ergoterapitjenesten begge tilført 0,8 årsverk knyttet til teamet, samtidig som hjemmesykepleien ble styrket med 1,5 årsverk. Erfaring fra andre kommuner tilsier at hverdagsrehabilitering er et tiltak som vil påvirke den enkelte brukers funksjonsnivå og derigjennom vil kunne redusere bistandsbehovet. Effekten av tiltaket vil bli fulgt nøye i 2017.

Ut over dette videreføres i 2017 dagens bemanning innen den kommunale fysioterapitjenesten med 7,5 årsverk (inkl 1,0 årsverk for turnuskandidat) og 5,0 årsverk for ergoterapeuter. I tillegg kommer 14,75 årsverk for privatpraktiserende fysioterapeuter med driftstilskudd.

De kommunale fysioterapeutene arbeider med barn og voksne med funksjons-nedsettelse – barn på helsestasjon, i barnehager og skoler, hjemmeboende voksne og beboere i kommunale omsorgsboliger og institusjoner. Gruppetreninger og forebyggende tiltak er også en del av arbeidsoppgavene.

Også for ergoterapeutene er målgruppen innbyggere med funksjonsnedsettelse i alle aldre. Det ytes tjenester til både hjemmeboende brukere og til de som bor i omsorgsboliger og på institusjon. Hovedfokus er mestring i hverdagen og tilrettelegging av omgivelsene for å kunne delta mer aktivt i samfunnet. Både fysisk ombygging, tekniske hjelpemidler og trening er tiltak for å bedre deltagelse.

Fagkontakt syn/hørsel arbeider med voksne personer med sansetap, både hjemmeboende og de på institusjon. Utprøving og anskaffelse av tekniske hjelpemidler, samt opplæring av bruken av disse er hovedoppgaver.

Korttidslageret distribuerer tekniske hjelpemidler til hjemmeboende og til de på institusjon. De spiller en viktig rolle i forbindelse med utskrivning av pasienter fra sykehus/sykehjem da mange vil være helt avhengig av slike hjelpemidler for å kunne klare seg hjemme. De monterer, demonterer, reparerer, vasker/desinfiserer tekniske hjelpemidler. De håndterer både kommunens egne hjelpemidler og hjelpemidler tilhørende NAV Hjelpemiddelsentral. Korttidslageret er lokalisert til Bergheim vil få behov for nye lokaler når det skal bygges nytt demenssenter der.

Styringsindikatorer

H&O	Styringsindikator	Status 2016	Mål 2017
Koordinerende fellestjenester	Andel søknader med foreløpig svar innen tre uker	99 %	100 %
	Antall bedre boforhold – bistand til å skaffe nytt bosted/utbedret eksisterende	33/20	25
	Antall forhindret utkastelse/bistått mht. økonomi	11	10
	Antall fremskaffede nye kommunalt disponerte leiligheter	4	12
Hjemmebaserte tjenester	ATA- tid («Ansikt til ansikt tid»)	52 %	54 %
	Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	50/40/10%	44/46/10 %
Omsorgsboliger	Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	12,5/64/23,5 %	20/60/20 %
Samlokaliserte	Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	25/45/30 %	35/45/20 %
Sykehjem	Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	19/45/36 %	38/40/17 %
	Andel pårørende med planlagt årlig samtale med leder langtidsplasser	70 %	70 %
	Antall overliggerdøgn på sykehus	147	130
	Beleggsprosent Korttid/langtid	73/77 %	85/99 %

Kommunalavdeling Teknisk

Overordnet

Kommunalavdelingen har en viktig rolle som samfunnsaktør i arbeidet med kommunens infrastruktur, bygningsmasse og saksbehandling. Det jobbes hver dag med å utvise skjønn innenfor det til enhver tid gjeldende lovverk. Administrasjonen utreder for hovedutvalg plan, teknisk, landbruk- og miljø, havnestyret samt hovedutvalg for samfunn og kultur. Kommunalavdelingen har ansvar for gjennomføring av politiske vedtak og utarbeidelse av områdets planverk.

Teknisk sektor har mange oppgaver som spenner over flere ulike fagfelt. Kommunalavdelingen leverer tjenester på områder som har en vesentlig betydning for kommunens innbyggere og næringsliv. Tjenestene er rettet mot et mangfold av oppgaver knyttet til saksbehandling, forvaltning og driftsoppgaver. Kommunalavdelingen er en viktig samfunnsaktør og skal utøve god service, godt håndverk og stå for god og likeverdig saksbehandling.

Kommunalavdelingen blir ledet av kommunalsjef teknisk.

Driftsramme

Driftsramme	Budsjett 2017	Budsjett 2016	Regnskap 2015
Teknisk	70 538	67 255	66 438
Tall i tusen kr			

Organisering

Kommunalavdelingen har fra 2016 følgende enheter som ledes av enhetsledere:

- Plan og miljø
Byggesak, plan, geodata, miljø og landbruk
- Kommunalteknikk
VA, vei, idrett, park, nyanlegg, renseanlegg/vannbehandling og parkering
- Brann og feiervesen
Beredskap, forebyggende, opplæring
- Eiendom
Eiendom, Rokke avfallsanlegg, renovasjon og havn

Enhet/ tjenester	Mål og hovedoppgaver
Plan og Miljø	• Behandling av regulerings, bygge- og delingssaker • Oppmåling av eiendommer • Tilsyn og ulovlighetsoppfølging • Matrikkelføring og oppdatering av kartverk
Kommunalteknikk	• Utarbeide hovedplan VA og iverksette tiltak i henhold til denne, herunder • planlegging og bestilling av vedlikehold av vannbehandlings- og renseanlegg og kommunens vann- og avløpsnett. • Rense avløpsvann i henhold til rensekrav • Produsere drikkevann i henhold til drikkevannsforskrift samt

	sikre distribusjon av • dette. • Separeringsarbeid • Gjennomføring av enkelte prosjekter knyttet til hovedplan VA • Vedlikehold av veier, gater, parker og friarealer • Beredskapslager V/A • Bil og maskinverksted. Vedlikehold av egne biler / maskiner. Vedlikehold for brannvesenet, vaktmesterbiler, maskinpark Rokke, maskiner idrettsanlegg, kommunens minibusser, småreparasjoner felleskjøkkenet. • Forvaltningsoppgaver på vei og park
Enhet Brann- og feiervesen	• Forebyggende brannvern og tilsyn i særskilte brannobjekter • Forebyggende informasjon til kommunens innbyggere. • Brann- og redningsberedskap. • Kommunens beredskap mot akutt forurensning på land og i vann. • Deltakelse i interkommunalt arbeid i Østfold, samt svensk-norsk samarbeid innenfor ulykke, brann og redning. • Feiing og tilsyn med boliger og fyringsanlegg • Kurs og opplæring
Eiendom, Rokke avfallsanlegg og Havn	• Planlegge, lede og gjennomføre større investeringsprosjekter • Forvaltningsoppgaver knyttet til renovasjon Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunens eiendommer og bygningsmasse, ca. 125 000 kvm. • Kjøp og salg av eiendommer • Vedlikehold av bygningsmasse • Byggherre ved kommunens byggeprosjekter • Drift av Rokke avfallsanlegg • Drift og forvaltning av Halden havn m farled • Utrede utleiealternativet av Rokke avfallsanlegg til en ekstern aktør

Enhet/tjenester	Mål og hovedoppgaver
Byggesaksseksjon	Behandling av byggesøknader etter Plan- og bygningsloven med forskrifter. Gjennomfører også tilsyn, ulovlighetsoppfølging, gjennomføring av forhåndskonferanser og generell veiledning av byggesaker.
Planseksjon	Behandler eksterne og interne reguleringsforslag i samsvar med Plan- og bygningsloven. Utarbeider egne kommunale reguleringsplaner, behandler delingssøknader. Deltar i utarbeidelsen av ny sentrumsplan.
Geodataseksjon	Foretar oppmålingsforretninger, grensejusteringer og grensepåvisninger. Tildeler adresser, utarbeider megleroppgaver, behandler søknader om seksjonering, digitalisering av reguleringsplaner samt oppdatering av kartverk.

Enhet/tjenester	Mål og hovedoppgaver
Miljø og landbruk	- Deltar i arbeidsgrupper i <i>Haldenvassdraget m/Iddefjorden, Enningdalsvassdraget og Glomma syd.</i> (faggrupper innen landbruk, avløp og vassdrag.) - Uttalelser til reguleringsplaner, delingssaker og byggesaker innen fagområdene landbruk, forurensning og biologisk mangfold.
Landbruk	- Saksbehandling i henhold til gjeldende lovverk, herunder konsesjons- jordlov- og skoglovsaker etc. - Tilskuddsforvaltning inne jord/skog og tilsyn/kontroll med gjennomførte tiltak (eks. produksjonstilskudd, RMP-midler, SMIL-midler, NMSK-midler og skogfondsordningen). - Rådgivning ved utforming av søknad om bygdeutviklingsmidler til Innovasjon Norge. - Ansvar for viltforvaltningen, kommunens viltnevd (4-6 møter pr. år) og fallviltgruppa. - Tilsyn og drift av kommunens eiendom på Ulveholtet og generell veiledning til grunneiere.
Forurensing	- Saksbehandling i henhold til forurensingslovverket – utslippssøknader, avfallsaker, oljeavskillere gravearbeider i forurenset grunn etc. - Gjennomføring og tilsyn ved pålegg om rensing av private avløpssystemer jf. <i>handlingsplan for spredte avløp</i>. - Vannovervåkning – gjennomfører 2 prøvetagninger (vannkjemi) i alle større bekker i kommunen.
Miljø	- Miljøfyrårnsertifisering - Fortsette samarbeidsprosjektet Klima Østfold - Saksbehandlingen – saker der miljø-, forurensings- og arealspørsmål står sentralt, eks. vindmøller, overføringsnett, jernbane, kommuneplanens arealdel og mellomlager for atomavfall.

Halden havnevesen

Halden havnevesen har sitt myndighetsområde innen Halden havnedistrikt som strekker seg langs den kystlinjen som ligger i Halden kommune. Havnevesenet har ansvar for farleden innenfor dette området, samt drift av Halden havn. Havnevirkomhetens økonomi skal etter lov holdes regnskapsmessig adskilt fra kommunens øvrige midler.

Halden havnevesen har også ansvar for drift av gjestehavn og de kommunale småbåthavnene.

Det er vedtatt en havnestrategi samt fattet vedtak om utredning av hensiktsmessigheten av å drive kommunale bryggeplasser i egen regi. Arbeidet med gjennomføring av vedtak fortsettes inn i 2017.

Budsjettskjema Havnekassen (kr)

	Budsjett 2017	Budsjett 2016
Lønn	1 880 115	3 050 552
Driftsutgifter	2 806 092	1 715 448
Avgifter og andre inntekter	-4 686 207	-4 766 000
Mer/mindreforbruk	0	0

Budsjettskjema Gjeste og småbåthavn (kr)

	Budsjett 2017	Budsjett 2016
Lønn	1 783 429	1 172 788
Driftsutgifter	1 330 000	1 435 480
Avgifter og andre inntekter	-3 150 000	-2 550 000
Mer/mindreforbruk	-36 571	58 268

For Havnekassen er kostnadene, summert i tabellen over, fordelt slik:

420700 Farled

	Budsjett 2017	Budsjett 2016
Lønn	788 607	277 100
Driftsutgifter	366 600	609 600
Avgifter og andre inntekter	-1 155 207	-580 000
Mer/mindreforbruk	-	306 700

420701 Kai

	Budsjett 2017	Budsjett 2016
Lønn	1 091 508	2 773 452
Driftsinntekter	1 433 492	770 000
Avgifter og andre inntekter	-2 525 000	-3 130 000
Mer/mindreforbruk	-	413 452

420705 Øvrig havnevirksomhet

	Budsjett 2017	Budsjett 2016
Lønn		
Driftsutgifter	1 006 000	335 848
Avgifter og andre inntekter	-1 006 000	-1 056 000
Mer/mindreforbruk	-	-720 152

Styringsindikatorer

Teknisk	Styringsindikator	Status 2016	Mål 2017
Vann	Prosent produsert vann til forbruk basert på idealvannproduksjon (11000 m3/d) Avvik fra idealproduksjon = > 100	143 %	100 %
	Andel prøver som oppfyller forskriftenes krav til kvalitet	100 %	100 %
	Andel ledningsbrudd reparert innen 8- timer	67 %	100 %
	Andel vannprøver med pH-verdi innenfor mål.	100 %	100 %
Avløp	Andel tilkn. etter utsending av henstilling/pålegg /år	45 %	100 %
	Andel slam minimum kvalitetsklasse 2	100 %	100 %
	Prosentavvik rensed avløpsvann i forhold til idealavløpsvannmengde 11 000 m3/døgn pr 1.t.	136 %	100 %
	Rensegrad i prosent av målt mengde fosfor i vannprøver inn og ut av renseanlegg	Negativ verdi etter tillatelse fra Fm	90 %
VVA-anlegg	Ingen arbeidsulykker	0	0
Vei	Opprettholde veikapital	83 %	82,5 %
Byggesak	Saksbehandlingstid disp.søknader (Tidligere innen 6 mnd)	1,6 mnd	< 3 mnd.
	Andel omgjøringer i % av antall klager sendt FM pr 1. tert.	33 %	< 10 %
	Andel saker behandlet innen 3 ukersfristen	75 %	100 %
	Andel saker behandlet innen 12 ukersfristen	96 %	100 %
Geodata	Andel oppmålingssaker behandlet innenfor frist - 16 uker.	100 %	100 %

	Andel megleroppgaver behandlet innenfor frist - 5 dager.	94 %	100 %
	Andel ferdigstilte saker i matrikkel innenfor frist - 5 dager.	95 %	100 %
Plan	Andel plansaker gjennomført innen frist - 12 uker.	100 %	100 %
Miljø	Andel oppgraderte renseanlegg i kommunen.	78 %	85 %
	Tilsyn - andel oppgarderte renseanlegg som fungerer.	Pr år	90 %
Brann	Utrykningstid i hht krav – Dimensjoneringsforskrift.	100 %	100 %
	Gjennomførte tilsyn særskilte brannobjekter etter standardkrav DSB pr 2.tertial	21 %	100 %
	Gjennomførte tilsyn særskilte brannobjekt etter standardkrav DSB	21 %	100 %

Kommentarer til styringsindikatorene

Sektoren har gjennom de siste årene utarbeidet styringsindikatorer for driften. Hensikten med dette er å i større grad kunne sikre gode tjenester for innbyggerne i Halden kommune og samtidig identifisere fremtidige utviklingsområder. Arbeidet med indikatorer er en kontinuerlig prosess med mål om gi kontinuerlig forbedring.

Halden kommune leverer kvalitativt godt og nok vann til kommunens innbyggere. Alle prøver og analyser er innenfor de krav som stilles i henhold til drikkevannsforskriften. Sektoren er i tillegg i gang med å optimalisere driften ved Erte vannbehandlingsanlegg. Det vises i denne sammenheng også til UV-anlegg som vil optimalisere rensingen av vann til byens befolkning og næringsliv for øvrig.

Vi produserer i dag pr 2. tertial 2016 ca. 143 % av idealforbruket av vann til forbruk i forhold til det vi vet om innbyggernes og industriens gjennomsnittsforbruk. I 2017 fortsetter arbeidet med utbedringer på VA-nettet. Ny hovedplan for VA utarbeides og blir gjeldende fra 2017. Målet er å produsere vann i henhold til idealforbruk. Vi har opplevd tre vannlekkasjer på kommunens nett i 2.tertial. I en av disse lyktes det ikke å reparere skaden innen 8.timer. Å nå målet om reparasjon innen 8.timer krever også i enkelte tilfeller at andre eksterne aktører er tilgjengelige –for eksempel kabelpåvisning. Rask reparasjon av ledningsnett for å sikre vanntilførsel er vesentlig og mål for 2017 vil fortsatt være 100 %.

Klima- og overvannsproblematikk vil være fokusområder fremover og i Halden er dette fortsatt en stor utfordring i nedbørsperioder. Totalt sett renser vi store mengder vann etter

innlekk av «fremmedvann» i avløpssystemet. Hovedplan VA 2012-2016 er et stort skritt i riktig retning vedrørende kvalitativt godt og nok vann til innbyggerne samt mengde vann som til enhver tid behandles på Remmen RA. Utbedringsarbeidet på nettet er viktig for å kunne produsere riktig mengde vann i forhold til faktisk forbruk i Halden samt rense vann som skal renses. Vi har i 2. tertial rensset 136 % vann i forhold til idealmengde. Målet for 2017 er også her en renseprosent i tråd med faktisk produksjon av vann. Alt slam fra renseanlegget tilfredsstiller fortsatt pr 2.tertial 2016 krav innenfor klasse 1. Renseanlegget er nå under ombygging. I den forbindelse har Halden kommune en lemping på krav fra Fylkesmannen og har nå kun salsnesfilter som rensing på renseanlegget. Salsnes fjerner ikke fosfor, men er godkjent i h.h.t. midlertidig lemping på utslippstillatelsen som er gitt av fylkesmannen 18.9.2015. Dette som kommentar til indikator vedr fosforrensing. Nytt renseanlegg skal i prøveproduksjon i 2017.

Vedrørende indikator; «Andel tilknyttede avløpsnettet etter utsending av henstilling/ pålegg» er dette en utfordrende indikator å rapportere på da det er 6+6 mnd frist for påkobling. Pr 2.tertial 2016 er 48 av 107 pålegg gitt ferdigattest. Mål for 2017 er at alle som får varsel om pålegg kobler seg på innen gitte frister.

Sektoren opplever i høy grad å kunne levere gode resultater i forhold til effektiv saksbehandling. Målet er en god og effektiv tjeneste til kommunens innbyggere også i 2016. Faktorer som påvirker saksbehandlingstiden er faktisk arbeidsstyrke og kontinuitet. Sektoren er sårbar for sykdom, permisjoner og oppsigelser samtidig som nyansatte krever opplæring. Dette er forhold som også påvirker resultater for måloppnåelse. I forbindelse med arbeid knyttet til forbedring av kommunens servicefunksjon vil det i 2017 vurderes ansettelse av en person med saksbehandlingserfaring fra byggesaker tettere knyttet til kommunens servicesenter. Dette med mål om å yte enda raskere tilbakemeldinger til innbyggerne uten at dette påvirker den daglige tjenesteflyten og saksbehandlingstiden.

Geodata-avdelingen rapporterer om 100 % måloppnåelse for sine styringsindikatorer når det gjelder 16-ukersfristen. Grunnet ferieavvikling er resultatet for megleroppgaver tidligere nå i 2.tertial 94 %. Av samme årsak er resultatet i forhold til ferdigstilte saker i matrikkel pr 2.tertial på 95 %.

På plan er målet å behandle alle planforslag innen gitte frister. Et mål de også pr 2. tertial 2016 har klart å nå. Bemanning opprettholdes inn i 2017.

Byggesak har nå pr 2.tertial 2016 96 % måloppnåelse innenfor 12 ukersfristen og 75 % innfor treukersfristen.

Indikatoren som omhandler spredte avløpsanlegg viser fremgangen i arbeidet med å oppgradere private avløpsanlegg. 85 % av anleggene ligger innenfor område som skal være ferdig oppgradert. De resterende anleggene (Rokke – Berg og kystbekkene fra Sponvika til Røsnæskilen) skal være ferdig oppgradert innen 2021. Indikatoren omfatter oppgradering av private anlegg, evt. tilkobling til offentlig nett (ca. 1000 eiendommer). Fritidseiendommer (ca.

1000 stk.) omfattes ikke av krav til oppgradering så langt. Arbeidet med disse eiendommene vil starte opp i 2017.

Fremdriften på oppgradering av private avløpsanlegg i kommunen er bra. Mange har valgt å koble seg til offentlig nett, noen oppgraderer eksisterende anlegg mens hoveddelen installerer nye renseanlegg. Så langt er ca. 78 % oppgradert. Halden kommune ligger godt an til å oppfylle krav nedfelt i EU's vanddirektiv og tiltakene vil bidra til en vesentlig rensing av vassdragene som renner til Iddefjorden.

I 2017 er målet 85 %.

Halden kommune har en samlet veilengde i ROSY på 211 km. 190 km av disse har asfaltdekke. 37 % av disse er klassifisert som lavstandardveier. Resten er grusveier eller veier med betong/stein. Veikapitalen er pr. 2016 på 243 mill. kr. Optimal veikapital tilsvarer pr 2016 290 mill. kr. Det er lagt inn en beskjeden økning på veivedlikehold for 2016 og pr i dag har Halden kommune et etterslep på veivedlikehold på ca. 47 mill. kr. i henhold til RoSy-rapport for 2015-16 Asfalteringsprogrammet for 2016 på ca. 4 mill. kr. vil tilnærmingssvis utsette ytterligere økonomisk etterslep frem til 2017. Arbeidet er igangsatt og videreføres i tråd med vedtak. Da flere av kommunens veier nå i 2017 går inn i klassifiseringen lavstandardveier vil behovet for investering på vei økes om veikapitalen skal opprettholdes. Halden kommune er en kommune med stor geografisk spredning og har følgelig også et veinett som skal strekke seg ut i alle deler av kommunen. Kommunen har ansvar for vesentlige kilometer med grusveier og tilstreber vedlikehold etter beste evne med de ressurser som er til rådighet.

Teknisk sektor har mange oppgaver som spenner over mange fagfelt. Kommunalavdeling teknisk leverer tjenester på områder som har en vesentlig betydning for kommunens innbyggere og næringsliv. Tjenestene er rettet mot et mangfold av oppgaver knyttet til saksbehandling, forvaltning og driftsoppgaver. Kommunalavdelingen er en viktig samfunnsaktør og skal utøve god service, godt håndverk og stå for god og likeverdig saksbehandling.

Sektoren er med de økonomiske rammene som råder ikke i stand til å ivareta de vedlikeholdsoppgaver som kreves på kommunens eiendommer, veier og parker/grøntanlegg. I sektorens vedlikeholdsavdeling på vei og park er bemanningen under minimumsnivå. For å kunne utføre oppgaver i henhold til virksomhetsplaner og ad-hoc oppgaver må vi derfor i sommerhalvåret flytte noen mannskapsressurser fra nyanlegg VA over på vedlikeholdsoppgaver på vei og park samt opp mot arrangement. Belastning av lønn flyttes da over fra VA til vei og park i den perioden det jobbes mot vedlikeholdsoppgaver og oppgaver knyttet til ulike arrangement i Halden.

Eiendom har gjennom mange år hatt store etterslep på vedlikehold. Etterslepet akkumuleres uten økte rammer. Det er i budsjett 17 gjort forsøk på å øke rammene på vedlikehold og andre driftsutgifter på eiendom. Dette har vært mulig som en følge av lavere husleiekostnader som en følge av tilbakekjøp av eiendom. Det har derimot ikke vært mulig å møte prognosen for

2016 på disse områdene. I 2017 blir det derfor fortsatt stramme rammer hvor det i hovedsak kun blir absolutt påkrevde tiltak kan gjennomføres.

Investeringsbudsjett

Halden Kommune har vært igjennom noen krevende år med store og omfattende omstillingsprosesser. Dette har i all hovedsak handlet om de prosesser og kostnadsreduksjoner som har vært mulig å gjennomføre innenfor gjeldende struktur. Rådmannen ser at, for å lykkes de neste årene, er det fortsatt helt avgjørende at det gjøres investeringer av strukturell karakter. Bygging av ny skole og bygging av nytt demenssenter på Bergheim er eksempel på investeringer som vil gi større besparelser i drift enn kapitalkostnaden vil øke dersom de gjennomføres.

Slik rådmannen ser det er det helt avgjørende at arbeidet med de vedtatte budsjettøkonomiske investeringene fortsetter og gjennomføres på planlagte måte. Hvis ikke vil vi ikke lykkes med de store tiltakene som ligger i planperioden. Det er snart ikke mulig å ta driften ytterligere ned innenfor den bygningsstrukturen kommunen disponerer i dag.

Med rekordlave renter og muligheten for å gjøre gode rentesikringer årene fremover med svært lav rente, mener rådmannen tidspunktet er det rette for å gjøre større, strukturelle tilpasninger for å kunne effektivere nødvendige kostnadsreduksjoner.

I tillegg til store investeringer som ny skole på Idd og bygging av nytt demenssenter på Bergheim foreslår rådmannen blant annet bygging av ny brannstasjon. Dagens brannstasjon er fra 1911 og er utgått på dato bygningsteknisk og i forhold til eksisterende krav. Arbeidstilsynet har gitt pålegg og man har dispensasjon om drift frem til 2017. Det har, gjennom 2016, foregått prosesser rundt plassering og etablering av ny brannstasjon og det konkluderes med at det ikke er mulig å tilfredsstille kravene innenfor eksisterende bygningsmasse. Kommunestyre har derfor gitt rådmannen fullmakt til å anskaffe ny brannstasjon ved å bygge, kjøp eller leie. Kommunen er i anbudsprosess og to alternativ vurderes.

Presisering av prosjekt ny Idd skole:

Det ble i budsjett 2016 lagt inn en estimert kostnad for ny skole på kr 165 mill.kr. Grunnlagstallene ble hentet fra Norconsult rapport om skolestruktur i 2013. Antall m² pr elev og pris pr m² ble hentet fra den samme rapporten og beløpet som ble brukt var eksklusiv merverdiavgift. Etter dette har kommunestyret 14/4-16 behandlet bygging av ny skole på Idd i sak PS 40/2016. Som en del av denne saken ligger det en mulighetsstudie og kostnadene som ble benyttet er sjablongpriser fra arkitekt basert på norsk prisbok og erfaringstall fra LARK (landskapsarkitektfirma). I KS 14/4-16, PS 40/2016 ble kostnadsestimatet for Idd skole eksklusiv merverdiavgift beregnet til 174 mill. kr. Forskjellen fra budsjett 2016 til budsjett 2017 er at beløpet er inklusive merverdiavgift (217,5 mill.kr) og et oppdatert grunnlag for beregning som gjenspeiles i vedtak fra KS 14/4-16, PS 40/2016. Lønnsomhetsberegningene som er lagt til grunn for saken i april 2016 er basert på 174 mill.kr eksklusive merverdiavgift.

Investeringsoversikt

Kom. avd	Område/ Kommunalavdeling	Type	Investering	Rebevilgning	Nye investeringer	BUD 2017
VAR og havn	Havn	Selvkost	Kaifront Dalsland	-	500	500
VAR og havn	Havn	Selvkost	Havnebåt	-	1 500	1 500
VAR og havn	Renovasjon	Selvkost	Miljøstasjoner	-	1 000	1 000
VAR og havn	Renovasjon	Selvkost	Nye innsamlingsløsninger i bo- områder (eksm.Karrestad)	-	500	500
VAR og havn	Renovasjon	Selvkost	Innsamlingsløsninger tett trehusbebyggelse (Banken/Damhaugen)	600	1 000	1 600
VAR og havn	Renovasjon	Selvkost	Overgang til større bunntømte avfallsbeholdere	-	1 000	1 000
VAR og havn	Renovasjon	Selvkost	Ny programvare, IKT løsninger	650	-	650
VAR og havn	Renovasjon	Selvkost	En ny avfallsbeholder til papir (alle abonnementer)	-	2 000	2 000
VAR og havn	V/A	Selvkost	Avløp Legangersgate-Bjerkeveien	1 420	-	1 420
VAR og havn	V/A	Selvkost	Refne	476	-	476
VAR og havn	V/A	Selvkost	Driftskontroll/Ledningskontroll	1 000	-	1 000
VAR og havn	V/A	Selvkost	Opparbeidelse av Grinda	200	-	200
VAR og havn	V/A	Selvkost	BRAveien (Brødløs-Blokkveien)	-	-	-
VAR og havn	V/A	Selvkost	Avløp Os Hageby	3 500	-	3 500
VAR og havn	V/A	Selvkost	Sentrum fornying	13 000	-	13 000
VAR og havn	V/A	Selvkost	Vannledning Leieren	500	-	500
VAR og havn	V/A	Selvkost	Grønnerød/Tolvhaugen VA (2015)	4 700	-	4 700
VAR og havn	V/A	Selvkost	Gimle/Tosterudberget/Næringsrød	7 600	-	7 600
VAR og havn	V/A	Selvkost	Holvannet - Ny råvannskilde	500	-	500
VAR og havn	V/A	Selvkost	Vannmålere	1 000	-	1 000
VAR og havn	V/A	Selvkost	Knardal separering	9 020	-	9 020
VAR og havn	V/A	Selvkost	Hofgårdløkka/Svalsrød	7 850	-	7 850
VAR og havn	V/A	Selvkost	Kirkebakken, Borgegt, Sentrumsplan (2015)	1 500	-	1 500
VAR og havn	V/A	Selvkost	UV anlegg Lille Erte	2 500	-	2 500
VAR og havn	V/A	Selvkost	Sammenkobling Rokke	7 500	-	7 500
VAR og havn	V/A	Selvkost	Saneringsplaner/spyleplaner	500	-	500
VAR og havn	V/A	Selvkost	Vannledning brattås	-	2 500	2 500
VAR og havn	V/A	Selvkost	P6274 Utvidelse avløpsrenseanlegg Remmen	31 670	60 000	91 670
VAR og havn	V/A	Selvkost	Trykkavløp	3 000	-	3 000
VAR og havn	V/A	Selvkost	Formye avløpsanlegg på Bakke, Kornsjø, Prestebakke og Brekke.	-	2 300	2 300
VAR og havn	V/A	Selvkost	Glenne – separering avløp	9 154	5 000	14 154
VAR og havn	V/A	Selvkost	Høydebasseng Lille Erte	-	-	-
VAR og havn	V/A og Anlegg	Selvkost	2 stk lastebiler	-	-	-
VAR og havn	V/A	Selvkost	Omlegging av ledningsnett Marcus Thranesgt.	-	-	-
VAR og havn	V/A	Selvkost	Oppgradering av pumpestasjoner	-	1 000	1 000
VAR og havn	V/A	Selvkost	Overvannstiltak	3 500	3 000	6 500
VAR og havn	V/A	Selvkost	Ringledning vann	6 000	5 000	11 000
VAR og havn	V/A	Selvkost	Separering Damhaugen/Oskleiva del 1 og 2	4 100	8 000	12 100
VAR og havn	V/A	Selvkost	Hovedplan VA	-	50 000	50 000
Sentral/Felles	Adm.	Bed.øko	ERP/HRM	50	-	50
Sentral/Felles	SvarUT - digitalisering	Bed.øko	SvarUT - digitalisering - skyves til 2018	-	-	-
Sentral/Felles	IT	Bed.øko	Telefonsystem, Softklient/Sofphone	-	600	600
Sentral/Felles	IT	Bed.øko	Kommunal fiber	-	750	750
Sentral/Felles	IT	Bed.øko	Ny IT leverandør/Etablering	-	2 732	2 732
Kultur	Kultur	Bed.øko	Lyd- og lysutstyr Brygga Kultursal	-	2 000	2 000
U&O	Grunnskole	Bed.øko	Forprosjekt nye Idd skole	500	-	500
U&O	Grunnskole	Bed.øko	Prosjekt nye Idd skole	64 000	153 500	217 500
H&O	Helse og omsorg	Bed.øko	Velferdsteknologi	-	3 800	3 800
H&O	Helse og omsorg	Bed.øko	Dagsenter Karrestad	3 200	-	3 200
H&O	Helse og omsorg	Bed.øko	Tilpasning Bergheim	1 600	-	1 600
H&O	Helse og omsorg	Bed.øko	Bolig til eldre utviklingshemmede - reduseres	-	2 000	2 000
H&O	Helse og omsorg	Bed.øko	Bolig til unge utviklingshemmede	-	18 600	18 600
H&O	Helse og omsorg	Bed.øko	Forprosjekt demenstilbud på Bergheim	2 000	-	2 000
H&O	Helse og omsorg	Bed.øko	Etablering of bygging av demenstilbud på Bergheim	31 600	57 000	88 600
H&O	Helse og omsorg	Bed.øko	Halden Helsehus	-	12 000	12 000
H&O	Helse og omsorg	Bed.øko	Samlokalisere dagsentertilbud for funksjonshemmede	-	17 000	17 000
H&O	Helse og omsorg	Bed.øko	Tilbakeføring av avlastning	-	5 000	5 000
H&O	Helse og omsorg	Bed.øko	Rus- og psykiatrisenter	-	6 000	6 000

Kom. avd	Område/ Kommunalavdeling	Type	Investering	Nye Rebevilgning	investeringer	BUD 2017
Teknisk	Rokke	Pålegg	Sigevannsledning fra Rokke avfallsanlegg	-	3 500	3 500
Teknisk	Kirke	Pålegg	Regulering og utvidelse av Os kirkegård	-	1 000	1 000
Teknisk	Kirke	Pålegg	Regulering og utvidelse av Idd kirkegård	2 000	4 300	6 300
Kirken	Kirke	Pålegg	Pålegg om oppgradering av avløpsanlegg Rokke kirke	-	220	220
Kirken	Kirke	Pålegg	Oppgradering av Asak kirke	-	3 100	3 100
Kirken	Kirke	Pålegg	Overvannsdrenering Asak kirkegård	-	-	-
Kirken	Kirke	Pålegg	Nytt tak på Idd kapell	-	-	-
Teknisk	Gate og vei	Pålegg	Anskaffelse av strømsstyringsprogram - gatelys	2 500	4 000	6 500
Teknisk	Eiendom	Pålegg	Energimerking av offentlige bygninger	-	150	150
Teknisk	Eiendom	Pålegg	Vant til Halden ishall	-	1 500	1 500
Teknisk	Eiendom	Pålegg	Utfasing av oljefyringsanlegg i offentlige bygninger	-	5 000	5 000
Teknisk	Brann	Pålegg	Ny brannstasjon	-	50 000	50 000
Sentral/Felles	IT	Annet	PC	-	7 900	7 900
Teknisk	Gate og vei	Annet	Ladestasjon for el-biler	-	100	100
Teknisk	Parkering	Annet	Nye automater for avgiftsparkering	-	-	-
Teknisk	Havn	Annet	Flytebrygger	-	6 400	6 400
Teknisk	Brann	Annet	Tankbil Halden brannvesen	-	1 500	1 500
Teknisk	Brann	Annet	Brannbil (bestilt 2016)	2 500	500	3 000
Sentral/Felles	Adm.	Annet	Kjøp av eiendommer	13 500	1 500	15 000
Sentral/Felles	Adm.	Annet	Egenkapitaltilskudd KLP	-	950	950
Teknisk	Grunnskole	Annet	Idrettsshall Os senter	-	50 000	50 000
U&O	Barnehage og grunnskole	Annet	Digitale verktøy i barnehage/grunnskole	-	1 500	1 500
Teknisk	Kirke	Annet	Bevaring av Høyden Os kirkegård	-	500	500
Teknisk	Gate og vei	Annet	Gang- og sykkelvei Asakåsen	200	-	200
Teknisk	Gate og vei	Annet	Sikringstiltak/Gjerder	200	-	200
Teknisk	Gate og vei	Annet	Bru saueøya	450	-	450
Teknisk	Gate og vei	Annet	Autovern Fosseveien	30	-	30
Teknisk	Gate og vei	Annet	Asfaltering av grusveier	-	1 500	1 500
Teknisk	Gate og vei	Annet	Asfalteringsprogram	-	5 000	5 000
Teknisk	Gate og vei	Annet	Feiemaskin	-	3 125	3 125
Teknisk	Park og anlegg	Annet	Spillemiddelplanlegg	-	2 000	2 000
Teknisk	Eiendom	Annet	Tistedal Stadion - Støyskjerm 2014	2 200	-	2 200
Teknisk	Eiendom	Annet	Makø - universell utforming/vann og avløp	3 500	-	3 500
Teknisk	Eiendom	Annet	Remmen svømmehall - yttervegg og fasade	-	500	500
Teknisk	Eiendom	Annet	Remmen svømmehall - himling/tekniske anlegg	-	-	-
Teknisk	Eiendom	Annet	Remmen svømmehall - teknisk anlegg/garderober	-	-	-
Teknisk	Eiendom	Annet	Fjernvarme	-	3 000	3 000
Teknisk	Eiendom	Annet	Omlegging av tak og utskifting av vinduer Halden bibliotek	-	-	-
Teknisk	Eiendom	Annet	Universell utforming av offentlige bygninger	-	500	500
				-	-	-
			Sum rebevilgning	251 470		
			Sum VAR	121 440	144 300	265 740
			Sum investeringer 2017 inkl. VAR	251 470	584 527	835 997

Sum Investeringer	BUD 2017	Investeringer	BUD 2017
Selvkost	265 740,0	Sentral/Felles	27 982,0
Bedriftøkonomiske	383 932,0	U&O	219 500,0
Pålegg (lovpålagt/tilsyn etc.)	77 270,0	Kultur	2 000,0
Annet	109 055,0	H&O	159 800,0
		Teknisk	157 655,0
		VAR og havn	265 740,0
		Kirken	3 320,0
Totale investeringer	835 997,0	Totale investeringer	835 997,0

Rebevilgninger	BUD 2017	Investeringer	BUD 2017
Selvkost	121 440,0	Sentral/Felles	13 550,0
Bedriftøkonomiske	102 950,0	U&O	64 500,0
Pålegg (lovpålagt/tilsyn etc.)	4 500,0	Kultur	-
Annet	22 580,0	H&O	38 400,0
		Teknisk	13 580,0
		VAR og havn	121 440,0
		Kirken	-
Totale investeringer	251 470,0	Totale investeringer	251 470,0

Nye investeringer	BUD 2017	Investeringer	BUD 2017
Selvkost	144 300,0	Sentral/Felles	14 432,0
Bedriftøkonomiske	280 982,0	U&O	155 000,0
Pålegg (lovpålagt/tilsyn etc.)	72 770,0	Kultur	2 000,0
Annet	86 475,0	H&O	121 400,0
		Teknisk	144 075,0
		VAR og havn	144 300,0
		Kirken	3 320,0
Totale investeringer	584 527,0	Totale investeringer	584 527,0

Kommentarer til nye prosjekt

Kaifront Dalsland

Nødvendig oppgradering av kaikant som følge av økt bruk av området. En nødvendig utbedring for å kunne bruke området. Gammelt tredekke må fjernes, og granittblokker i undermuren (gammel kaifront) rettes opp, før nytt tredekke legges på nytt. Det settes av 0,5 mill. kr. i budsjett.

Havnebåt

Dagens fartøy tilfredsstiller ikke krav fra Sjøfartsdirektoratet. Den båten vi har i dag er over 40 år gammel, og er ikke godkjent etter forskriftene. Etter Havne og Farvannslovens bestemmelser har Halden kommune myndighetsutøvelse i hele farleden i Halden kommune. Dette er en distanse fra Singlefjorden og Røssneskilen til Berby innerst i Iddefjorden. Til sammen ca 35 nautiske mil. I dette området skal kommunen som myndighet besørge trygg og

sikker ferdsel. Dette betyr at virksomheten i havna må ha en båt til å utføre disse oppgavene. Den skal tilfredsstille Sjøfartsdirektoratets krav til fartøy for formålet og bør kunne ha en marsjfart på 25 knop, for at utøvelse av arbeidet ikke skal ta alt for lang tid.

Nye innsamlingsløsninger i nye boligområder

Det er en økende interesse blant arkitekter og planleggere for å etablere felles avfallsinnsamling i nye boområder. Det er mange fordeler med slike løsninger som for eksempel redusert lukt, tilstrekkelig kapasitet samt færre, større beholdere å tømme. For kommunen representerer en slik løsning mer effektiv innsamling og redusert kjøring i boområdene. Dette vil være en anskaffelse i samarbeid med utbyggerne og kommunen vil stå som eier av containerne. I de fleste tilfellene vil dette dreie seg om delvis nedgravde containere. Budsjettbeløpet dekker kjøp av containere og utbygger må ta etablerings/grave kostandene.

Overgang til større bunntømte avfallsbeholdere

Områdene dette gjelder er Damhaugen, Sør-Halden og Banken-området. Disse områdene består av trehusbebyggelse med stor brannsmitterisiko. Noen av områdene har også vernestatus. Det er velkjent at mange branner oppstår ved at det ubetenksom blir kastet for eksempel aske, engangsgriller eller sigarettneiper i avfallsbeholderne. Avfallsbeholderne er av plast og oftest plassert i nærheten av eller inntil husvegger i ikke brennbart materiale.

For å redusere brannrisikoen er det et ønske om å bytte ut alle avfallsbeholderne av plast med nedgravde stålcontainere. En stk. nedgravd container brukes av 30 – 35 boenheter. Dette vil, i tillegg til å redusere brannrisikoen, forenkle innsamlingen og gi et bedre tilbud til beboerne.

I Damhaugen-området gjøres dette arbeidet i forbindelse med renoveringen av vann/avløpsledninger i området. Dette arbeidet starter ved årsskiftet 2016/2017.

Ny avfallsbeholder til papp

Innsamling av avfallsfraksjonene papp/papir/drikkekartong kan enten gjøres ved å levere avfallet på en miljøstasjon eller gjennom en henteordning (grøftekantordningen) som er en veletablert ordning. Det registreres at en bedre tilrettelegging medfører økt innsamling. Dette gjelder spesielt papp/papir. Foruten at denne fraksjon har en positiv omsetningsverdi, vil økt papirinnsamling også redusere mengden avfall til forbrenning . Forbrenning av avfall medfører en betydelig kostnad. Planen er at alle husstander i Halden i løpet av en 3 års periode skal få egen beholder til innsamling av papp/papir og at de første beholdere kan settes ut i 2017.

Vannledning Brattås

Vannledning Brattås er en del av Utbyggingsavtalen mellom Halden kommune og Brattås Halden As. Utbyggingsavtalen behandler utbyggingen av Brattås boligfelt. I tillegg til 2,5 mill. kr. som er satt som investering her må det settes av kr 5,7 mill. kr. i Hovedplan VA 2017-2020.

Fornye avløpsanlegg på Bakke, Kornsjø, Prestebakke og Brekke

For å få en av sikrere drift og en bedre renseeffekt må avløpsanlegg på Bakke, Kornsjø, Prestebakke og Brekke fornyes.

Høydebasseng på Lille Erte

Nytt høydebasseng i tilknytning til Lille Erte vannbehandlingsanlegg vil gi en vesentlig forbedring av drift på renseanlegget og det kan oppnås en mye mer stabil drift. Ved stopp på renseanlegget kan leveringstid til abonnenter økes vesentlig.

Sigevannsledning fra Rokke avfallsanlegg

Sigevann fra Rokke avfallsanlegg føres til Remmen avløpsrenseanlegg for å oppfylle miljøkrav.

Telefonsystem

Dagens telefonsystem er gammelt og utdatert, risiko for store kostnader er overhengende. Det foreslås å starte med kartlegging, testing og innleie av fagkonsulenter i 2017. Videre foreslås det året etter en investering på 3 mill. kr. hvor alle tynn-klienter erstattes med ny pc og IT-løsninger som erstatter de kontortelefonene vi har i dag. Ny PC skal brukes som telefon, via softphone-løsning gjennom mobil telefonsentral.

Kommunal fiber

Halden kommune har siden 2004 lagt ned trekkerør i VA-grøfter. Årsaken er at gravekostnaden er den største kostnaden ved legging av trekkerør for fiber. Dette har medført til at kommunen har mye trekkerør i hovedtrasene. Det er pr. i dag leid fiber til flere av våre lokasjoner hvor kommunen betaler kr. 57.600,- pr. lokasjon pr. år for 50 mb/s fiber. Til sammenligning hvor kommunen har egen fiber inn i bygg er kostnaden pr. lokasjon pr. år kr.

Etableringsprosjekt IT

Halden og Aremark har valgt en felles IT-driftsleverandør for drift av IT. I ny avtale ligger det store funksjonsforbedringer for å sikre god oppetid og robust løsning med blant annet en felles IT-plattform for både Aremark og Halden kommune, ny serverpark med fleksibel og moderne plattform samt selvbetjeningsløsninger. Løsningen vil gi økt datasikkerhet for kommunen, raskere linjer, utvidet åpningstid på Servicedesk samt at brukere får et større lagringsvolum til lavere pris.

Lyd- og lysutstyr Brygga Kultursal

Oppgradering av nye lamper med ledlys, flom, strobe og scannere. Oppgradering av lydsystem inkl. medhørssystem, in-ear, trådløst. I tillegg er det behov for AV-system utendørs og i foaje med bevegelige bilder og reklame på utevegg og i publikumsområder. Investeringen vil gi stor besparelse i forhold til innleie i tillegg til at vi kan etterkomme alle krav satt av toppartister og management. Vi blir et markedsledende kulturhus og vil opprettholde renommeet som en god leverandør av opplevelser og kvalitet som igjen gir oss enda flere og større artister og bedret økonomi.

Bolig til eldre utviklingshemmede

Ved at flere eldre bor i samme bolig, kan personellressursen reduseres, samtidig som det blir større mulighet for å tilrettelegge for sosialt samvær og aktivitet for de som er i boligen.

Bolig til unge utviklingshemmede

For å imøtekomme dagens behov bør det vurderes å bygge/oppføre en bolig for unge utviklingshemmede. Dette er ønskelig både for å samle kompetanse samt å la brukere få nytte av de samlede ressursene og oppleve gleden av å bo sammen med andre i ett trygt og godt bomiljø.

Ut fra arbeidsgiverperspektivet er det ønskelig å samle ressurser og ansatte til en bolig framfor mange små private boliger spredt utover kommunen. Dette opp mot hensynet til den enkelte ansatte og deres mulighet for et godt fag- og arbeidsmiljø.

Halden helsehus

Investeringen innebærer en omorganisering og samordning av flere av tjenestene i Enhet sykehjem og Enhet basistjenester med fokus på effektiv ressursutnyttelse og utvikling av robuste, fleksible tjenester for å innfri økte krav til forebygging, tidlig behandling og bedre samhandling. Tjenester som det er aktuelt å samlokalisere ved en videreutviklingen av helsehuset er kommunelegekontoret og legevakten.

Samlokalisere dagsentertilbud for funksjonshemmede

Båstadlund arbeids- og aktivitetssenter består i dag av 6 avdelinger, lokalisert på 6 forskjellige steder i Halden. Investeringen innebærer å samle minst 3 av våre avdelinger på samme sted. Pr. d. d. er det registrert 85 brukere av dagtilbudet, samt 5 brukere som hospiterer. Det er forventet en netto tilgang på gjennomsnittlig 4 nye brukere per år.

Tilbakeføring av avlastning

Etablering av kommunalt avlastningstiltak, jf. dagens praksis med kjøp av avlastningstjenester til barn, unge og voksne med funksjonsnedsettelse. Halden kommune kjøper pr. i dag avlastningstjenester fra private aktører.

Ladestasjon for el-biler

Investeringen er en konsekvens av den økende forespørselen fra el-bil eiere. Vi har i dag fem små ladestasjoner med dårlig kapasitet. For å imøtekomme behovet bør det etableres en stasjon på Torvet på Sydsiden og en stasjon på Nordsiden.

Flytebrygger

De kommunale bryggeanleggene på Indre havn er gamle og fyller ikke de krav som bør stilles til oppdatert utstyr. De er ikke tilpasset dagens behov for styrke og sikkerhet fordi dagens båtpark har utviklet seg i størrelse og tyngde. Inntil 500 meter med flytebrygge i betong bør erstatte eksisterende utstyr i tre. I tillegg må uteligger til bryggeplassene være kraftigere og lengere. Ved utskifting av bryggene bør nye moringer for anlegget også etableres slik at bryggene ligger trygt med belastning i all slags vær. I tillegg utbedres og tilpasses strøm og vann ved anleggene.

Tankbil

Eksisterende tankbil ble anskaffet i 2006. Bilen var da et «byggeprosjekt» hvor chassis er fra ca. 1994 og påbygget er fra ca. 2006. For å gjøre prosjektet billigst mulig ble det kjøpt chassiset med minste motor og manuell gearkasse. Dette ga da begrensninger på hvor stor lastekapasitet (vann) kjøretøyet kan medbringe. På grunn av motorstørrelse klarer ikke kjøretøyet motbakker uten å miste fart. Både begrensninger på vannkapasitet og fart er av

vesentlig betydning ved slukkeinnsats. Kjøretøyet har heller ikke nødvendig sikkerhetsutstyr som airbagger etc. Anskaffelsen har således en klar HMS-profil.

Pålegg om oppgradering av avløpsanlegg Rokke kirke

Kirken vil få pålegg om å koble seg til kommunalt avløp. Arbeidene må da være utført i løpet av 2017.

Energimerking av offentlige bygninger

Krav om energimerking trådte i kraft 01.01.2010 – alle bygninger over 1000 m² skal ha energiattest, i tillegg til alle boligbygg. Halden kommune har foretatt energimerking av samtlige boliger/leiligheter vi eier, og enkelte andre bygninger. Det gjenstår imidlertid energimerking av ca. 15 større bygninger.

Vant til Halden ishall

Innkjøp og montering av nye vant. Krave til vant i Ishallen er hjemlet i reglementet fra Internasjonale Ishockeyforbundet (IIHF) (vedtatt på kongressen i mai 2014), som igjen er videreført i reglementet til NIHF (Norges Ishockeyforbund).. Hovedessensen i endringen er at sikkerheten til spillerne er bedre ivaretatt med de nye kravene. Fleksibiliteten og bestandigheten i glassene er vesentlig endret, i tillegg til at de skal være høyere enn tidligere glass, både bak mål og langs sidene. Det skal heller ikke være stor kant på toppen av vantet, inn mot glasset. En tredje endring er at selve vantet skal være lavere enn dagens vant. Bakgrunnen for disse endrede kravene er sikkerheten til spillerne, hvor det viser seg at fleksible vant fører til færre skader (spesielt skulder og hode). NIHF's styre har vedtatt nye krav, og en innfasingsplan for hallene. Alle Get-liga hallene skal ha godkjente vant klar til seriestart 2016/17. Alle andre ishaller skal ha skiftet til godkjente vant innen sesongen 2017/18. Haller som ikke har godkjente vant innen fristene vil ikke få godkjent/sertifisert hallen for kamper.

Ny brannstasjon

Halden brannstasjon er fra 1911. Bygningen er utgått på dato, har store bygningstekniske feil og mangler i forhold til de moderne krav som må stilles til en moderne og rasjonell brannstasjon. Brannstasjonen hadde i 2014 to tilsyn fra Arbeidstilsynet som resulterte i til sammen fem alvorlige avvik. Avvikene lar seg ikke lukke innenfor en økonomisk forsvarlig ramme eller innenfor eksisterende tilgjengelig areal. Det foreslås derfor å avsette 50 mill. kr. i budsjett for 2017. Prosjektet vil fortsette inn i 2018.

Digitale verktøy i barnehage/grunnskole

Innkjøp og oppgradering av digitale verktøy (digitale tavler og elektroniske læremidler) i barnehage og grunnskole. I tillegg er det ønskelig å gå til innkjøp av programvare og integrasjoner for effektivisering av arbeidsflyt for merkantile i skolene og lønningsavdelingen samt kjøp av programvare og integrasjon for behandling av IOP.

Feiemaskin

Sopemaskin som er i bruk i dag er 11 år gammel og er en maskin med liten sopekapasitet. Den har ikke kapasitet til å sope boligområder hvilket blir mer og mer nødvendig. Mye av det som strøs på veien for å holde de trygge i vintersesongen havner i veisluk og dette medfører

problemer med overvann flere steder i byen og i tillegg store kostnader til sluktømming. I tillegg fører det til økt andel av svevestøv året rundt.

Remmen svømmehall - yttervegg og fasade

Halden Kommune har, sammen med Statsbygg, utarbeidet en 6-årig plan for å oppgradere Remmen svømmehall. Kommunens andel er på totalt 2 mill. kr. og vil fordeles ut over hele avtaleperioden. I 2017 er det yttervegger og fasade som står for tur og kommunens andel for året er 0,5 mill. kr.

Fjernvarme

Bruk av fjernvarme i Halden kommune er uavklart. Det er foreløpig lagt fjernvarmerør på Remmen og i Garvegata. Dersom utbyggingen skal fortsette må det avsettes penger i langtidsbudsjettet. Cowi holder i disse dager på med en utredning om mulig gjennomføring og lønnsomhet i Halden sentrum.

Universell utforming av offentlige bygninger

Nasjonalt mål om at Norge skal være universelt utformet innen 2025. Investeringen vil innebære gjennomføring av tiltak i offentlige bygninger (skoler, barnehager, institusjoner, kontorer m.v.) for å tilrettelegge for universell utforming.

Noter til driftsbudsjettet i hht budsjettforskriftens § 16:

1. Grunnlaget for skatteanslaget og anslått beløp for inntektsutjevningen.
Halden Kommune budsjetterer med skatteinntekter og inntektsutjevning som anslått i statsbudsjettet 2017.

	B-2016	B-2017
Skatt på inntekt og formue	652 117	685 051
Skatteinntekter % -vis endring		5,1 %
Eiendomsskatt	78 600	100 600
Eiendomsskatt % -vis endring		28,0 %
Inntektsutjevnerende tilskudd	148 877	153 168
Inntektsutjevnerende tilskudd i %		2,9 %

2. Halden Kommune har budsjettert eiendomsskatt tilsvarende 5,75 promille for boligeiendommer og 7,00 promille for andre eiendommer i 2016.
3. Forventede generelle statstilskudd 6.900.000,-
Herav:
Rentekompensasjon skolebygg 2.100.000,-
Omsorgsreformen 4.800.000,-
4. Det er ikke budsjettert med utbytte fra Østfold Energi for 2017 etter anbefalinger fra selskapet.
5. Bruk og avsetning bundne fond

Gr.ansv	Avsetning til bundne fond	B-2017
1380	Havn	1 394 491
Totalt		1 394 491

Gr.ansv	Bruk av bundefond	B-2017
1160	Enhet Miljø og Landbruk	254 870
1590	Barnehage	35 000
1811	Barnevern	453 937
1812	Helsesøster	650 000
1350	Oppmåling	548 026
1379	Feiervesen	-
1343	Forvaltning - Vann	3 000 000
1344	Forvaltning - Avløp	793 253
1345	Forvaltning - Renovasjon	4 000 000
1380	Havn	115 000
1334	Bibliotek/Kulturskole/Frivilligsen	213 228
Totalt		10 063 314

Oversikt over endring mellom Økonomiplan 2017-2020 og Budsjett 2017

Forklaring til endring i rammer mellom Øk.plan 2017-2020 og Budsjett 2017	Øk.plan 17-20 2017	Budsjett 2017 2017	Endringer	1)IT Intern fakturerin g	2)Brannkurs	3)Husleie Kirken	4)Husleie avd. Samf.utv	5)SLT koordinat or	6)Styrknin ger	7)Flytting av felles funk.	Sum endringer	Avvik
Fellesfunksjoner*		11 473	11 473							11 473	11 473	-
Sentral.adm	116 200	112 184	-4 015	7 687	-200	-	-30	-	-	-11 473	-4 016	-0
NAV	57 524	57 349	-175	-175	-	-	-	-	-		-175	-0
U&O	620 538	617 452	-3 086	-3 862	-	-	-	301	475		-3 086	0
Kultur og idrett	42 792	41 832	-960	-229	-	-790	-	-301	360		-960	-0
Helse og omsorg	597 994	597 464	-531	-2 790	-	-	-	-	2 260		-530	0
Teknisk	70 149	70 538	389	-631	200	790	30	-	-		389	0
Totalt	1 505 197	1 508 292	3 094	-0	-	-	-	-	3 095	-	3 095	0

- 1) Internfakturerin g IT utgår fra og med 2017
- 2) Alle brannkurs skal utføres av Teknisk
- 3) Husleie på Kirken flyttes til Teknisk
- 4) Husleie på avdeling for Samfunnsutvikling flyttes til Teknisk
- 5) SLT koordinat or flyttes fra Kultur til U&O
- 6) Diverse styrkninger jf. statsbudsjettet
- 7) Flytting av *fellesfunksjoner fra Sentral/Felles til eget rammeområde

Oversikt over tiltak

Tiltak	BUDSJETT 2017
Sentral/felles	
Sum tiltak sentraladministrasjon	0
NAV	
Arbeid først	-250
Mestring gjennom jobben	-200
Rett ytelse	-250
Helhetlig arbeid med lavinntektsfamilier	-200
Sum tiltak NAV	-900
Undervisning og oppvekst	
Barnhage, avvikling av kommunal barnehage	-2 950
Generell innsparing	-2 458
Ny skole Idd - inkludert Folkvang	0
Prestebakke	-460
Sum tiltak undervisning og oppvekst	-5 868
Kultur	
Sum tiltak kultur	0
Helse og omsorg	
Dagsenter funksjonshemmede	0
Nedskalering av Karrestad eldresenter 2016-2017	-4 000
Nytt demenssenter Bergheim	0
Halden helsehus - samordning av flere tjenester	0
Samling av Rus- og Psykiatrisenter i sentrum	0
Bolig for unge utviklingshemmede	0
Bolig for eldre utviklingshemmede	-600
Avlastning i kommunal regi	0
Velferdsteknologi	-600
Hverdagsrehabilitering	-1 800
Reduserte utgifter aktivitetssenteret for rus – psykiatri	-600
Deling av ambulerende miljøarbeidertjeneste	-700
Transport - Båstadlund	-400
Gebyrregulativet	-500
Reduksjon årsverk - Sykehjemsenheten	-600
Sum tiltak helse og omsorg	-9 800
Teknisk	
Sum tiltak teknisk	0
Eiendomsskatt	
Eiendomsskatt	-22 000
Sum overgripende tiltak	-22 000
Sum tiltak	-38 568

Tiltak – fådelt skole Prestebakke

Beskrivelse av tiltaket: konsekvenser av redusert ramme for grunnskoleområde, varige tiltak

Ett av tiltakene: endret organisering av Prestebakke skole.

Prestebakke skole har gjennom flere år slått sammen klasser grunnet lavt elevtall. Lavt elevtall ser ut til å være av varig karakter, og for å beholde Prestebakke skole som en god læringsarena nærmiljøet, er det behov for å gjøre ordningen med sammenslåtte klasser fast. I senere tid har det kommet nye læremidler rettet til fådelte klasser og Prestebakke kan med fordel dra nytte av denne kompetansen.

Ved at Prestebakke skole ble en assosiert skole til Tistedal fra 01.08.2016 åpner det opp for en god utvikling av elevens læringsmiljø og de ansattes fagmiljø.

I Opplæringsloven § 8-2 står det: «Elevene lærer av hverandre gjennom interaksjon i klassen, den såkalte medeleveeffekten»

For å ivareta dette vil det ved små skoler være hensiktsmessig å slå klasser/ trinn sammen. Ikke som et innsparingstiltak, men for å gi elevene et bedre tilbud. Gjennom å organisere skolen som fådelt skole, vil elevene gis et større læringsutbytte, dersom undervisningsplanene er laget etter denne modellen. Dette er en modell som er anbefalt av fagmiljø i skolen og vil gi mulighet for en fast organisering av skolehverdagen.

Gjennomføring:

Inndeling av klasser ved Prestebakke skole fra skoleåret 2017- 2018

1.og 2.trinn: En kontaktlærer: (5)+ 5 elever

3.og 4.trinn: En kontaktlærer: 17 elever

5.til 7. trinn: to kontaktlærere: 22 elever

Elevtallet er ut fra elevtall per trinn skoleåret 2016- 2017

Elever med behov for særskilt tilrettelegging vil bli ivaretatt ut fra behov.

Konsekvenser:

Tiltaket er nødvendig for å beholde Prestebakke skole og for å sikre at elever ved en liten skole sikres godt læringsutbytte.

Investering:

Økonomisk effekt:

År	2017	2018	2019	2020
Mill. kr.	-0,46	-1,1	-1,1	-1,1

Tiltak Reduserte utgifter aktivitetssenteret for rus – psykiatri:

I kommunalavdelingens budsjettforslag for 2017 er det lagt inn en uspesifisert reduksjon i budsjettet for Aktivitetssenteret for psykiatri på kr. 600.000.

Aktivitetssenteret er i dag lokalisert i underetasjen på gamle Bergheim sykehjem. Dagens lokaler er romslige og relativt nyoppussede. Hovedproblemet er avstanden til sentrum. Dette begrenser bruken av senteret. Således falt antall daglige brukere med ca. en 1/3 da senteret i sin tid flyttet fra sentrum til Bergheim. I tillegg bindes det opp betydelige ressurser i transport av brukere. Videre planlegges som kjent et nytt demenssenter på Bergheim – noe som forutsetter en rivning av bygningen hvor dagsenteret i dag har sine lokaler. Disse to forholdene gjør det både ønskelig og nødvendig å finne nye lokaler for dagsenteret – og da fortrinnsvis i/nært sentrum.

Halden kommune fikk i 2014 tilskuddsmidler gjennom den statlige opptrappingsplanen for rus til helsestasjon for rusavhengige og et lavterskeltilbud for nettverksbygging og læring for rusavhengige og ROP-pasienter – totalt kr. 1.520.000 svarende til lønnsmidler til 2,66 årsverk. Lavterskeltilbudet skal være et tiltak for rusavhengige som har behov for et værested og/eller aktivitet gjennom dagen. Eksempler på innhold kan være servering av mat, tilbud om dusj, vask av klær, samtaler, opplæring og andre aktiviteter. På grunn av manglende aktuelle lokaler har prosjektet og bruken av tilskuddsmidlene vært frosset. Det er nå satt i gang en prosess for å finne egnede lokaler og dermed gå videre med prosjektet. I dette ligger også møter med fylkesmannen med tanke på videre tilskudd til prosjektet.

Disse to forholdene er bakgrunnen for at det i økonomiplanen for Halden kommune 2017-2020 er foreslått en samling av en rekke av kommunens tjenester på rus- og psykiatrifeltet til et Senter for rus og psykiatri i sentrum. En slik samling er også i tråd med «Plan for rus- og psykiatritjenesten i Halden kommune 2016-2019».

Gjennomføring

Dersom et Senter for rus og psykiatri i sentrum lar seg realisere og tilskuddsmidlene fra staten kan tas i bruk, samt videreføres, vil det være mulig å redusere driftskostnadene på dette området.

Dette vil kunne skje ved redusert bruk av personalressurser til transport av brukere til og fra senteret, samt sambruk av personale ved aktivitetssenteret og lavterskeltilbudet for rusavhengige. Det vil ikke være aktuelt å si opp ansatte, men ansatte kan delvis få noe endrede arbeidsoppgaver.

I tillegg kommer reduserte transportkostnader ved at leasingavtalen for minibuss kan sis opp og eventuelt erstattes av en avtale for personbil, samtidig som antall kjørte kilometer vil reduseres betraktelig og dermed utgifter til drivstoff, vedlikehold og forsikring. Transportutgiftene ved aktivitetssenteret utgjør i dag rundt kr. 150.000.

Konsekvenser

Styrking av tilbudet til brukergruppen og bedre ressursutnyttelse. Ansatte vil måtte påregne noen andre arbeidsoppgaver enn de har i dag.

Økonomisk effekt

År	2017	2018	2019	2020
Mill. kr.	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6

Tiltak Deling av ambulerende miljøarbeidertjeneste

«Den fremtidige utviklingen i helse og omsorgstjenestene i Halden skal være preget og kjennetegnet av en systematisk og strukturert holdning knyttet til at det vil måtte være kommunens hjemmebaserte omsorg som i første rekke skal håndtere den økte mengden av pasienter og oppdrag kommunen vil oppleve i årene fremover. Kommunens institusjonsbaserte tjenester skal i større og større grad dreies i retning av «kommunalt spesialiserte» tjenester med hovedvekt på korttids-tjenester. De tradisjonelle langtidsplassene på sykehjemmene skal i første omgang bygges opp rundt demenstilbudet – i de tilfeller hvor det ikke lenger er noen muligheter for å tilrettelegge tjenester i hjemmet.

Det skal arbeides systematisk med kompetansehevende tiltak som istandsetter både de institusjonsbaserte og hjemmebaserte tjenestene til å håndtere både de faglige og økonomiske utfordringer som i fremtiden vil legge press på kommunen som tjenesteleverandør. En offensiv holdning knyttet til etablering av tilbud som støtter opp rundt disse hovedelementene skal være gjennomgående i kommunens økonomiplanarbeid for sektoren.

Deling av ambulerende miljøarbeidertjeneste til to ulike avdelinger – en utetjeneste (uteteam) og en bolig tjeneste (uteteam - bolig)

Det er ønskelig å samle noen av de brukere som har omfattende behov (1:1) i dag under ett tak, og i tillegg ha mulighet til å tilby enkelte brukere man i dag yter tjenester til fra denne avdelingen en leilighet i trygge omgivelser. Flere av brukerne som mottar tjenester fra ambulerende miljøarbeidertjeneste har søkt samlokalisert bolig. Det er varierende behov for bistand, så det er ikke slik at det kun blir pleietrengende brukere som kan tildeles leilighet. Det vil være fornuftig, både for brukere og personalet at det blir en ulik pleietyngde slik at ansatte kan variere sine arbeidsoppgaver og unngå slitasje sykdommer så langt det er mulig.

Gjennomføring

Ca. halvparten av årsverkene i avdelingen forblir ambulant og det endres navn på denne tjenesten til Uteteam. Resten av årsverkene må anvendes til boligformålet og endres til «uteteam - bolig».

Da det er svært krevende brukere med store utfordringer av ulik art (psykiatri, kriminalitet, rus m.m) som tilfaller ambulerende miljøarbeidertjeneste i dag er det særlig viktig at denne delen av avdelingen får økt kompetanse. Målet er derved å rekruttere inn flere med høgskoleutdanning (vpl, spl) når det blir ledige stillinger i avdelingen. Det må være større fagtyngde i uteteamet slik at man har kompetanse for å møte de utfordringer som er pr i dag og som kommer. Avdelingene vil ledes av en avdelingsleder selv om personalgruppen og turnus deles i to ulike team i avdelingen.

Hvilke ansatte som skal jobbe hvor må det arbeides med i henhold til tjenestens behov og ansattes egne ønsker så langt det lar seg gjøre. Det må være en egen prosess i forhold til hvilket team den enkelte ansatt skal arbeide i. Lov- og avtaleverk skal overholdes, i tillegg til

at det blir avgjørende å ivareta behov for kompetanse ved omorganiseringen av denne avdelingen.

Konsekvenser

For flere i ansattgruppen vil dette være et positivt innslag at de som skal jobbe i boligdelen får et kollegialt fellesskap framfor å jobbe alene hos en enkelt bruker uten kollegaer tilstede. Da det er en del stell og pleie situasjoner rundt flere av brukerne man yter bistand til, vil det kunne avlaste den enkelte ansatte ved at de kan få hurtig hjelp i ulike løft og stell situasjoner. I tillegg vil de ansatte kunne rullere på brukere i bolig slik at man ikke har vakt kun på bruker som har tunge stell og pleieoppgaver hver dag. Det vil kunne øke tryggheten og kvaliteten på tjenesten til brukerne vesentlig.

Tiltaket vil også ha en økonomisk effekt da brukerne kan dele deler av bistanden for eksempel nattevakter. For brukerne vil det videre være mulighet for sosiale aktiviteter sammen med andre, og et tryggere bomiljø. Det vil også medføre større forutsigbarhet for brukerne til gode da det er fast personell som jobber i «boligdelen».

Det må gjøres ytterligere undersøkelser rundt selve lokalitetene, men en deling av denne avdelingen vil være ønskelig/nødvendig uavhengig av hvilket lokale man kan finne til formålet.

Investering

Det er i seg selv ingen store investeringer som må til før å få dette tiltaket i gang. Kontorplassering, it utstyr og eventuelt diverse inventar til personalbasen er det eneste man pr dato kan se vil kunne være kostnad til dette tiltaket.

Økonomisk effekt

År	2017	2018	2019	2020
Mill. kr.	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7

Den økonomiske effekten vil være grunnet i at flere brukere kan få bistand fra ett personell, dvs. flere brukere under samme tak. F.eks dele nattevakt, men muligens også flere tider på døgnet. Dette vil avhenge av hvilke brukere som får tilbud (og takker ja til dette).

I tillegg anses tiltaket å øke ansattes trygghet og arbeidsforhold slik at mulighet for redusert sykefravær er med i beregningen. Redusert sykefravær medfører redusert vikarkostnader.

Tiltak Transport Båstadlund

I kommunalavdelingens budsjettforslag for 2017 er det lagt inn en uspesifisert reduksjon i budsjettet for Båstadlund arbeids- og aktivitetssenter på kr. 400.000.

Båstadlund arbeids- og aktivitetssenter har gjennom mange år hatt betydelige utgifter knyttet til transport av brukere. Flyttingen av en del av virksomheten til gamle Asak skole innebar en ytterligere øking i utgiftene. Transporttilbudet er imidlertid ikke en lovpålagt ytelse.

Senteret leaser i dag fire minibusser som brukes til frakt av brukere til og fra senterets forskjellige avdelinger. Den ene av bussene kjøres av egen sjåfør i 100 % stilling. De øvrige bussene kjøres av ansatte ved avdelingene. I tillegg fraktes en rekke brukere med drosje. For 2016 utgjør dette en utgift på totalt kr. 1.685.000, fordelt med kr. 590.000 til leasing av bussene, kr. 240.000 til drift og vedlikehold, kr. 535.000 til sjåførlønn (inkl. sosiale utgifter), samt kr. 320.000 til dekning av drosjeutgifter.

Brukere som bor i samlokaliserte boliger som driftes av kommunen, betaler per i dag ikke for transport til og fra arbeids- og aktivitetssenteret. Brukere som bor hjemme hos foreldrene skal i henhold til vedtak fra 2004 betale for eventuell transport, men dette gjennomføres ikke konsekvent da flere har fått innvilget gratis transport med minibuss eller drosje. Brukere som kan klare å komme seg til senteret på egen hånd, må derimot betale eventuelle bussutgifter selv.

Sarpsborg har i dag en felles kommunal transportordning som brukes av en rekke brukergrupper, og som brukerne må betale for. En slik ordning forutsetter imidlertid at de som drifter ordningen har løyve for transport mot betaling. Det skal også nevnes at det i august i år ble vedtatt at brukere av dagsenteret ved Solheim senter må betale kr. 55 per dag for transport med drosje til og fra dagsenteret.

Gjennomføring

Det nedsettes en arbeidsgruppe som ser på transportordningene knyttet til Båstadlund arbeids- og aktivitetssenter. Målet er en mest mulig rettferdig ordning både i forhold til brukerne av senteret og i forhold til brukere av andre transportordninger i kommunen. Samtidig skal en revidert ordning innebære reduserte nettokostnader svarende til minimum kr. 400.000 pr. år. Dette kan skje gjennom reduserte lønnskostnader til sjåfør, reduserte leasing-/driftskostnader, økte inntekter eller eventuelt gjennom opprettelse av en felles transport ordning for kommunen.

Konsekvenser

Konsekvensutredning av tiltaket blir en del av oppgaven for arbeidsgruppen.

Økonomisk effekt

År	2017	2018	2019	2020
Mill. kr.	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4

Økte inntekter ved å øke gebyrer på tjenester

Tiltak

Økning av gebyrer

Gjennomføring

Det er gjort en gjennomgang av gebyrregulativet og foretatt en harmonisering av gebyrnivå opp mot andre Østfoldkommuner. Gjennomgangen viste at Halden på flere områder ligger lavt i brukerbetaling. Dette har medført noe høyere justering enn alminnelig prisstigning. Det er tatt hensyn til at brukerbetaling ikke kan øke vesentlig, og gjort en avveining av økt brukerbetaling på nivå med andre kommuner opp mot å kunne tåle en høyere utgift på tjenestene for den enkelte.

Konsekvenser

Brukerbetalingen øker utover alminnelig prisstigning for flere av tjenestene. Prisstigningen anses imidlertid ikke å være høyere enn at det er tålelig for brukere som benytter tjenestene.

Økonomisk effekt

År	2017	2018	2019	2020
Mill. kr.	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5

Tiltak Reduksjon årsverk – sykehjemsenheten

Enhet sykehjem har fått tildelt budsjetttramme for 2017. For å komme i budsjettbalanse har enhetsleder valgt å redusere 0,85 årsverk sykepleier i Enhet sykehjem.

Gjennomføring

Kuttene gjøres ved å ta ut 25 % sykepleier- stilling i enhetsleders stab og 60 % på 3. avdeling Halden Helsehus.

Stillingsprosentene har ligget i grunnbemanningen for Helsehuset for å ha mulighet til å frigi tid til prosjekt og forskningsarbeid i 25 % stilling, samt ha til turnusjustering for å rekruttere til større stillingsandel på Helsehuset generelt. Disse muligheter bortfaller.

Konsekvenser

Årsverket er holdt vakant i 2016 som et av flere tiltak for å holde budsjetttrammer for 2016. Endringen medfører følgelig ingen endring i den daglige driften.

Økonomisk effekt

År	2017	2018	2019	2020
Mill. kr.	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6

Gebyrregulativ

Prisliste kommunale tjenester 2017

Kommunale avgifter:

Betalingsforfall i 4 terminer

Eiendomsskatt (beregnes av skattegrunnlaget)	2017
Bolig og fritidseiendom	5,75 ‰
Øvrige eiendommer	7,00 ‰
Ubebygde tomter	5,75 ‰

Vannavgift	2017 inkl. mva
Årsgebyr fastledd vann	500,00
Årsgebyr - Målt/ stipulert forbruk pr. m ³	12,25
Tilknytningsavgift pr. eiendom med inntil 4 boenheter, gårdsbruk, klubbhus for foreninger og idrettslag (ikke idrettshaller)- takst A	12 500,00
Tilknytningsavgift pr. eiendom for næring, idrettshaller og andre bygg som ikke er rene boligbygg og boligbygg/fritidsboliger/hytter med mer enn 4 enheter – takst B	62 500,00
Tilknytningsavgift pr. eiendom når det oppføres flere enn 10 bo- eller næringsenheter på eiendommen – takst C	125 000,00
Vannavstenging	
Påkoblingsgebyr ved åpning av avstengt vannledning	1200,00
Kommunal avlesning av vannmåler	600,00

Hjemmel:

Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg § 3 og 5

Lov om vern mot forurensninger og om avfall § 23

Avløpsavgifter	2017 inkl. mva
Årsgebyr fastledd avløp	500,00
Årsgebyr - Målt/ stipulert forbruk pr. m ³	26,15
Tilknytningsavgift pr. eiendom med inntil 4 boenheter, gårdsbruk, klubbhus for foreninger og idrettslag (ikke idrettshaller) – takst A	12 500,00
Tilknytningsavgift pr. eiendom for næring, idrettshaller og andre bygg som ikke er rene boligbygg og boligbygg/fritidsboliger/hytter med mer enn 4 enheter – takst B	62 500,00
Tilknytningsavgift pr. eiendom når det oppføres flere enn 10 bo- eller næringsenheter på eiendommen- takst C	125 000,00
Tømming av septiktank pr. m ³ inntil 3m ³	2630,28
Tømming av septiktank pr. m ³ over 3m ³	663,08
Tilsynsgebyr spredte avløpssystem, pr. tilsyn	542,90
Tømming av minirensanlegg inntil 3m ³	2630,28

Hjemmel:

Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg § 3 og 5

Lov om vern mot forurensninger og om avfall § 23

Stipulert forbruk**a) Eneboliger og selveide leiligheter**

Bruksareal x 0,80	Stipulert vann/avløp
Inntil 99 m ²	160 m ³
100 – 139 m ²	200 m ³
140-199 m ²	280 m ³
200-249 m ²	400 m ³
250-299 m ²	500 m ³
300 – 350 m ²	600 m ³

Videre trinn på 50m² inntil 1000m². Over 1000m² trinn på 100m².
Økning 40m³ pr. trinn.

b) Flerfamilieboliger (også tomannsboliger og hybelleiligheter)

Bruksareal x 0,80	Stipulert vannforbruk
Inntil 79 m ²	120 m ³
80 – 99 m ²	160 m ³
100-119 m ²	200 m ³
120-139 m ²	240 m ³
140-159 m ²	280 m ³
160 -179 m ²	320 m ³
180- 199 m ²	360 m ³
200-219 m ²	400 m ³
220-239 m ²	440 m ³
240-259 m ²	480 m ³
260-279 m ²	520 m ³
280-299 m ²	560 m ³
300 -350 m ²	600 m ³

Videre trinn på 50m² inntil 1000m². Over 1000m²
trinn på 100m². Økning 40m³ pr. trinn.

c) Fritidsboliger/hytter**Annen bebyggelse**

For all annen bebyggelse settes forbruk til 1,5 m³ pr. m² pr. år.

Vannmålere

De abonnenter som har installert vannmåler skal betale vann- og avløpsgebyr etter pris pr. m³,
Vann kr. 9,80 (kr. 12,25) og pr. m³ og avløp kr. 20,92 (kr.26,15) pr m³.

Renovasjon	2017 inkl. mva
Pr. beholder	2 839,00
Hytter/ sommerboliger	1 419,62
Hytter/ sommerboliger - felles container	1 236,06
Avstandstillegg:	
5-10m	105,32
10-15m	157,96
Tillegg pr. 5m over 15m	105,32

Feieavgift	2017 inkl. mva
For 1., 2. og 3. etg. Piper	pr. pipeløp 367,00
For 4. og 5. etg. piper	pr. pipeløp 434,00
Pr. ekstra pipeløp	100,00
Fritidsbolig	467,00

Andre kommunale gebyrer:

Gebyr ved gravearbeid i gater, veier og plasser					2017 inkl. mva
kostnadstype/veitype	Fast beløp (min.beløp)	Pris 0-20m ²	Pris 20-50m ²	Pris 50-500m ²	Pris >500m ²
Kontrollgebyr	2 326,50	0,00	51,20	24,60	Etter avtale
Veiforringelse samlevei	328,00	37,00	30,00	21,50	19,50
Veiforringelse boligvei	328,00	30,00	21,50	17,50	13,30
Veiforringelse G/S-vei og fortau	328,00	21,50	17,50	12,30	11,30

Leiepris ved bruk av veiareal samt fortau til byggearbeid		2017 inkl. mva
Tidsperiode (uker)	Pris pr. m ² pr uke	
0-2		0,00
3-29		14,30
30-52		16,40
53->		18,45

Minimum leiepris fra og med 3. uke	1 332,50
------------------------------------	----------

Parkering	2017 inkl. mva
Avgiftsbelagte P-plasser - sone 1, progressiv takst 1 st. time kr. 21,- 2. kr. 23,- 3. kr. 25,- deretter kr. 30 pr. time	
Avgiftsbelagte P-plasser - sone 2, kr/ time	15,00
Avgiftsbelagte P-plasser - sone 3, kr/ døgn	50,00
Årskort - Sone 1	18 000
Årskort - Sone 2	12 000

El-bil gratis i sone 2 og 3.

Salgsplasser pr. døgn *	2017 inkl. mva
Halden Torg	250,00

* Egen avtale ved langvarig leieforhold

Rokke Avfallsanlegg

Fra husholdninger	2017
Priser oppgitt pr. tonn	inkl. mva
Sortert avfall fra hjemmesortering	870,30
Trevirke	971,50
EE-avfall/ hvitevarer	0
Asbest og eternitt	0
PCB	0
Klorparafin vinduer	6 573,00
Farlig avfall fra husholdninger	0
Rene fyllmasser	0
papp/papir/plast/drikkekartong/glass	0
Makulering av papir, pr. kg	7,80
Jern og metall	214,50
Dekk på felg, pr. stk	67,30
Campingvogn, tilhenger	2007,00

Fra næring	2017
Priser oppgitt pr. tonn	eks. mva
Næringsavfall blandet	1 653,90
Impregnert virke	1 944,00
Trevirke	830,70
Asbest og eternitt	1 605,80
PCB	1 247,00

Klorparafin vinduer	5 258,00
Farlig avfall fra næring	6 309,80
Lettere forurensede masser - kl.1	62,80
Lettere forurensede masser - kl.2	192,40
Lettere forurensede masser - kl. 3 og 4	235,50
EE-avfall/ hvitevarer	0
Papp/papir/plast/drikkekartong/glass	0
Makulering av papir, pr. kg	6,40
Jern og metall	171,50
Dekk på felg, pr. stk	53,50
Campingvogn, tilhenger	1 605,80

Rabatter for næringslivet:	
Leveransevolum	Rabatt i %
500 tonn - 1000 tonn	10 %
1000 tonn - 2000 tonn	20 %
2000 tonn - 3000 tonn	30 %
3000 tonn - 7000 tonn	40 %
> 7000 tonn	50 %

Kulturskolen

Det er 2 betalingsterminer.

Søskenmoderasjon ytes med 15 % for barn nr. 2 og 3 og fri plass fra barn nr. 4.

Brukerbetaling, pris pr. måned	Elevavgift pr.
	skoleår 2017
Elevavgift	3 200
Makspris for familier	6 000

Biblioteket	2017
Gebyr ved for sen levering:	
Mistet lånekort	20
1. varsel (voksen/ barn)	45/10
2. varsel (voksen/barn)	75/30
3. varsel: Sendes som regning med erstatning for tapt materiell + gebyr kr 100.	
Deretter inkasso	

Leie og bruk av lokaler, idrettsanlegg, arealer:

Remmen svømmehall	2017
-------------------	------

Enkeltbad:	
Voksne	60
Barn (t.o.m. 15 år)	30
Studenter, pensjonister og trygdede	50
Rabattkort:	
12 klipp voksne	600
12 klipp barn, studenter og honnør	500
Leie av basseng - Uke/helg	250/400

Idrettshaller	2017
Leie pr. time (Remmen, Hjortsberg, Risum og Porsnes)	250
Barn/ungdom under 18 år	Gratis
Over 18 år	
Arrangementer - pr. time - helg	400

Brygga Kultursal	2017
Grunnleie pr. døgn inntil 10t	15 000
Proffleie ink inhouse utstyr og hustekniker	25 000
Grunnleie pr. time etter 10t	1 560
Lydanlegg - komplett	3 640
Lydanlegg - konferanse	2 080
Lysanlegg - enhetspris	2 600
Tråløst pr. sett	312
Prosjektor	312
Trommesett	312
Gitarforsterker	208
Bassanlegg	208
El.piano Yamaha CP 300	312
El.orgel Nord C2	312
Flygel Bösendorfer	3 120
Dansematter	156
Monitormiks	1 352
Recording	1 248
Bord og stoler	2 808
Fra 200 pers	16
Lydtekniker	3 952
Lystekniker	3952
Timelønn etter 10 timer	520
Teknikere/Stagehands	354
Tono	10 400

Annonsering	1 248
Bill.salg eksternt	-
Foyerbetjening/bill.salg	3 120

Kirker/kirkegårder (Kirkelig Fellesråd)	2017
Priser foreslått av Kirkelig fellesråd i henhold til gravferdsloven §21	
Festeavgift kistegrav	240
Festeavgift urnegrav	240
Kremasjonsavgift innenbys	2 500
Kremasjonsavgift utenbys	4 500
Utleie Immanuel's kirke, konserter (arr. utenfor kommunen/kommersielle)	5 000
Utleie Immanuel's kirke, konserter (lokale lag og foreninger)	2 500

Helse og sosial	2017
Egenbetaling hjemmehjelp	
Inntektsnivå inntil 2G	fastsatt i forskrift
Inntektsnivå over 2G inntil 4G	270 pr. time
Inntektsnivå over 4G	340 pr. time
Abonnement (Over 8 timer pr mnd.):	
- Inntektsnivå inntil 2G	fastsatt i forskrift
- Inntektsnivå 2G - 3G	1550,- pr. mnd
- Inntektsnivå 3G - 4G	2500,- pr. mnd
- Inntektsnivå 4G - 5G	3500,- pr. mnd

Kost	2017
Egenandel pr. mnd. - halv kost	3000,-
Egenandel pr. mnd. - hel kost	4570,-
Middag pr. porsjon	95,-

Trygghetsalarm	2017
Egenandel pr. mnd. Inntektsnivå inntil 2G (forutsetter kjøp + abonnement)	240,-
Egenandel pr. mnd. Inntektsnivå over 2G (forutsetter kjøp + abonnement)	300,-
Leie pr. mnd. Inntektsnivå inntil 2G uten abonnement	320,-
Leie pr. mnd. Inntektsnivå over 2G	399,-
Leie pr. mnd. Inntektsnivå inntil 2G uten abonnement	370,-
Leie pr. mnd. Inntektsnivå over 2G	449,-

Vask av tøy	2017
Egenandel pr. mnd.	200

Oppholdsbetaling i institusjon	2017
<u>Korttidsopphold:</u>	
Pr. døgn (statlig fastsatt maksimalsats) - lov om helsetj.)	fastsatt i forskrift
Dagopphold (pr. dag) - lov om helsetj..	fastsatt i forskrift
Dagopphold (pr. dag) - sosialtj.loven kap. 3.1	fastsatt i forskrift
Døgn- og trygghetsopphold (pr. døgn) - sosialtj.loven kap. 3.1	fastsatt i forskrift
Dagopphold – ikke lovpålagt, inkl. kost uten transport	130,-
Dagopphold – ikke lovpålagt, inkl. kost og transport til og fra	190,-
<u>Langtidsopphold: (individuell vederlagsberegning/statlig modell)</u>	
Maksimal oppholdsbetaling pr. døgn	fastsatt i forskrift
Maksimal oppholdsbetaling pr. måned	fastsatt i forskrift

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Leie av basseng ved Halden sykehjem, pr. time	2017
Grupper for voksne, med/ uten fysioterapeut, inntil 10 deltakere	450
Grupper for voksne, inntil 10 deltakere	450
Grupper med barn, utleie privat fysioterapeut	260
Videregående skoler pr. elev	60
Lag og foreninger	450
Enkeltpersoner med ledsager	60
Enkeltpersoner hvor to til tre bader sammen, pr. person	60

Bevillinger	2017
Avleggelse av prøve	400
Skjenkebevilling enkelt anledning	340
Minstebeløp skjenkebevilling	4800
Minstegebyr salgsbevilling	1540
Gebyrsats alkoholgrense 1 pr. ltr. - salg	0,20
Gebyrsats alkoholgrense 2 pr. ltr. - salg	0,54
Gebyrsats alkoholgrense 1 pr. ltr. - skjenking	0,44
Gebyrsats alkoholgrense 2 pr. ltr. - skjenking	1,18
Gebyrsats alkoholgrense 3 pr. ltr. - skjenking	3,87

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Barnehager:

Det er 11 betalingsterminer i ett barnehageår.

Søskenmoderasjon ytes med 30 % for barn nr. 2 og 50 % fra barn nr. 3.

Oppsigelsestiden er 2 måneder

Pris i tabellen er pr. mnd.:

Brukerbetaling barnehage	2017
100 % plass	2 730
80 % plass (4 dager pr. uke)	2 457
60 % plass (3 dager pr. uke)	1 911
50 % plass (2/3 dager pr. uke)	1 638
40 % plass (2 dager pr. uke)	1 365
I tillegg betales det for kost maksimalt	300

Skolefritidsordning

Det er 11 betalingsterminer

Oppsigelsestiden er 2 måneder

Pris i tabellen er pr mnd.:

Brukerbetaling SFO	2017
100 % plass	2 655
75 % plass	2 125
50 % plass	1 595

I tillegg betales det for kost maksimalt	200
--	-----

Forskrift om takster for kommunale vann- og avløpsgebyr

gjeldende fra 1.januar 2017.

Vedtatt med hjemmel i lov om kommunale vass- og avløpsanlegg av 16.03.2012 nr.12 §§ 3 og 5, lov mot vern om forurensning og om avfall av 13.03.1983 nr.6 § 23 og Standard abonnementsvilkår for vann og avløp administrative og tekniske bestemmelser.

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1-1. Forskriftens virkeområde

Forskriften gjelder for alle abonnenter som er eller blir tilknyttet offentlig vann- og/eller avløpsnett i Halden kommune enten direkte eller via private ledninger.

Forskriften regulerer alle kommunale gebyr for å knytte seg til offentlig vann- og/eller avløpsnett.

Med hjemmel i lov om kommunale vass- og avløpsanlegg og lov om vern mot forurensning fastsettes vann- og avløpsgebyr på grunnlag av NS 3940. For bolighus fratrekkes 20% av areal (BRA) før gebyr beregnes. For andre bygg beregnes gebyr etter areal (BRA) uten omregning.

Restriksjoner for vannforbruket eller kortere avbrudd i leveranse av vann eller mottak av avløpsvann gir ikke grunnlag for reduksjon i gebyrene.

Som avtalegrunnlag mellom gebyrpliktige i kommunen gjelder, hvis ikke annet er fastsatt i lov eller forskrift med hjemmel i lov, det til enhver tid godkjente «Standard abonnementsvilkår» i kommunen.

Gebyrsatser regulert i denne forskrift vil være gjeldende for alle eiendommer i Halden kommune som er tilknyttet kommunalt vann og /eller avløp.

De gebyrsatser som fremkommer i kommunens gebyrregulativ vil være gjeldende.

Gebyr etter denne forskrift er ikke et enkelt vedtak og kan ikke påklages, jf. forvaltningslovens §28. En forskrift kan ikke fravikes av et forvaltningsorgan med mindre forskriften eller vedkommende hjemmelslov gir adgang til det, jf. forvaltningslovens §40.

§ 1-2. Definisjoner

- a) Med boenhet forstås i denne forskrift bygning/bolig/leilighet/fritidsbolig
- b) En selvstendig boenhet består av ett eller flere rom som er bygd eller ombygd privatbolig eller fritidsbolig/hytte for en eller flere personer. Boenheten må ha egen inngang (adkomst til rommene uten at en må gå gjennom en annen boenhet), bygningsarealet må være godkjent for varig opphold og ha tilgang til kjøkken og WC.
- c) Med næringsenhet forstås i denne forskrift et selvstendig lokale/egen enhet, som er benyttet til næringsvirksomhet. Næringer under samme tak og som ikke er fysisk adskilte og ikke selvstendige vil anses som en næringsenhet, f.eks kjøpesenter med felles inngang, felles gangareal m.m.
- d) Målt forbruk: Vannforbruket faktureres etter avlest vannmåler.
- e) Stipuler forbruk: Vannforbruket beregnes ut i fra bygningens bruksareal (BRA) i h.h.t. NS 3940. Tabell fastsatt av Halden kommune.
- f) Abonnent: Alle bo- og næringsenheter som er tilknyttet kommunens vann- og/eller avløpsnett enten direkte eller via privat ledningsnett.

Kapittel 2. Tilknytningsgebyr

§2-1. Bestemmelser tilknytningsgebyr

I h.h.t. lov om kommunale vass- og avløpsanlegg kreves det tilknytningsgebyr for tilknytning til kommunens vann- og/eller avløpsnett.

- a) Tilknytningsgebyret betales for bebygd eiendom og ved førstegangsoppføring på eiendom som er eller blir tilknyttet kommunalt vann- og/eller avløpsnett enten direkte eller via private ledninger.
- b) Det skal betales et tilknytningsgebyr pr. eiendom.
- c) For tilbygg/påbygg til bygg på eiendommen tilkommer ikke nytt tilknytningsgebyr. Dersom flere bo-/næringsenheter på eiendommen skal tilkobles gjelder bestemmelsene i kapittel 2 § 2-2 a)-c) og 2-3 a)-c).
- d) For eiendom der bygg som er tilknyttet kommunalt vann og/eller avløp er revet eller brent ned betales ikke tilknytningsavgift dersom det er mindre enn 5 år siden bygning er revet eller brent ned. Dersom det er gått mer enn 5 år siden bygg ble revet/brent ned betales tilknytningsavgift i h.h.t. denne forskrift. Dersom det er flere bygg som er tilknyttet kommunalt vann og/eller avløp på eiendommen skal det ikke betales tilknytningsavgift dersom ikke alle bygg som er tilknyttet kommunalt vann og/eller avløp er revet/brent ned.
- e) Alle fritidsboliger tilknyttet kommunalt vann og/eller avløp skal betale tilknytningsavgift etter satsene i §2-2 a)-c) og §2-3 a)-c).
- f) Kommunen skal sende faktura for engangsgebyr for tilknytning til abonnenten samtidig som igangsettingstillatelse (byggetillatelse) gis. Dersom tilkobling ikke er skjedd innen utløpet av byggetillatelsens varighet kan tilknytningsgebyret kreves tilbakebetalt.

§2-2. Satser tilknytningsgebyret for vann.

- a) Takst A pr. eiendom med inntil 4 boenheter, gårdsbruk, klubbhus for foreninger og idrettslag (ikke idrettshaller).
- b) Takst B pr. eiendom for næring, idrettshaller og andre bygg som ikke er rene boligbygg og boligbygg/fritidsboliger/hytter med mer enn 4 enheter.
- c) Takst C pr. eiendom når det oppføres flere enn 10 bo- eller næringsenheter på eiendommen.

§2-3. Satser tilknytningsgebyret for avløp.

- a) Takst A pr. eiendom med inntil 4 boenheter, gårdsbruk, klubbhus for foreninger og idrettslag (ikke idrettshaller).
- b) Takst B pr. eiendom for næring, idrettshaller og andre bygg som ikke er rene boligbygg og boligbygg/fritidsboliger/hytter med mer enn 4 enheter.
- c) Takst C pr. eiendom når det oppføres flere enn 10 bo- eller næringsenheter på eiendommen.

Kapittel 3. Årsgebyr

§3-1. Bestemmelser årsgebyr vann og avløp.

- a) Årsgebyr for vann og årsgebyr for avløp består begge av et fastledd og en variabel del. Fastledd er likt for alle, mens den variable delen betales for forbruk vann og forbruk avløp enten ut fra stipulert forbruk eller målt forbruk.
- b) Fastleddet for vann og avløp belastes alle bo- og næringsenheter som er tilknyttet det offentlige ledningsnett. Gårdsbruk som både er boligenhet og næringsenhet skal ha ett fastledd for vann og ett fastledd for avløp. Ved flere bolighenheter på gården skal det være ett fastledd vann og ett fastledd avløp pr. boenhet.
- c) Dersom en eiendom er tilknyttet kommunalt vann- og avløpsnett, men velger å bruke privat vannkilde må tilkoblingen til kommunalt vannledningsnett plomberes for at årsgebyr skal unngås. Plombering skal utføres av Halden kommune, teknisk drift. Dersom plombering ikke kan dokumenteres på korrekt måte skal årsgebyr i h.h.t. §3-2 betales. Ved tilknytning til privat vann og kommunalt avløp kan årsgebyr avløp måles ved vannmåler på privat vann. Avløpet kan også stipuleres etter tabell i §3.4 a) og b)
- d) Midlertidig fritak for årsgebyr (fast og variabel del) gis kun dersom vannet stenges på hovedledning/klave, eller om første stoppekran plomberes. Ved eiendommer med flere boenheter

hvor vannet til den enkelte enhet ikke kan stenges separat kan det ikke gis fritak for årsgebyr for en enkelt del.

§ 3-2. Satser årsgebyr

Gjeldende satser for fastledd vann og fastledd avløp samt pris pr. m³ vann og avløp som er brukt/stipulert er nedfelt i kommunens gebyrregulativ.

§ 3-4. Stipulert forbruk

a) Eneboliger og selveide leiligheter

Bruksareal	Stipulert vannforbruk
Inntil 99 m ²	160 m ³
100 – 139 m ²	200 m ³
140-199 m ²	280 m ³
200-249 m ²	400 m ³
250-299 m ²	500 m ³
300-350 m ²	600 m ³

Videre trinn på 50m² inntil 1000m². Over 1000m² trinn på 100m². Økning 40m³ pr. trinn.

b) Flerfamilieboliger (også tomannsboliger og hybelleiligheter)

Bruksareal	Stipulert vannforbruk
Inntil 79 m ²	120 m ³
80 – 99 m ²	160 m ³
100-119 m ²	200 m ³
120-139 m ²	240 m ³
140-159 m ²	280 m ³
160 -179 m ²	320 m ³
180- 199 m ²	360 m ³
200-219 m ²	400 m ³
220-239 m ²	440 m ³
240-259 m ²	480 m ³
260-279 m ²	520 m ³
280-299 m ²	560 m ³
300-350 m ²	600 m ³

Videre trinn på 50m² inntil 1000m². Over 1000m² trinn på 100m². Økning 40m³ pr. trinn.

§ 3-5. Fritidsboliger/hytter

Alle fritidsboliger/hytter tilknyttet kommunalt vann- og/eller avløpsnett etter 01.07.2013 skal ha egen vannmåler. For fritidsboliger/hytter godkjent tilkoblet kommunalt vann- og/eller avløpsnett før 01.07.2013 kreves ikke vannmåler. For fritidsboliger/hytter hvor vannmåler ikke kreves blir vann- og avløpsgebyr stipulert etter tabell i § 3-4 a) og b). Disse fritidsboligene/hyttene kan velge å montere vannmåler.

§ 3-6. Annen bebyggelse

For all annen bebyggelse settes forbruk til $1,5 \text{ m}^3$ pr. m^2 pr. år.

Kapittel 4. Øvrige gebyr vann og avløp.

§4-1. Vanngebyr.

Følgende priser er nedfelt i kommunens gebyrregulativ:
Vannavstenging
Påkoblingsgebyr ved åpning av avstengt vannledning
Kommunal avlesing av vannmåler

§4-2. Avløpsgebyr.

Følgende priser er nedfelt i kommunens gebyrregulativ:
Tømming av septiktank inntil 3m^3
Tømming av septiktank pr. m^3 over 3m^3
Tømming av minirensanlegg inntil 3m^3
Tømming av minirensanlegg pr m^3 over 3 m^3
Tilsynsgebyr spredte avløpssystem pr. tilsyn

Kapittel 5. Vannmålere.

§ 5-1. Abonnenter med krav om vannmåler

- a) Alle hytteabonnenter tilkoblet kommunalt VA-nett etter 01.07.2013 skal ha vannmåler. Bestemmelsen har tilbakevirkende kraft til 01.07.2013.

§ 5-2. Bestemmelser for vannmåler

- a) De abonnenter som har installert vannmåler skal betale vann- og avløpsgebyr etter pris pr. m^3 vann i h.h.t kommunens gebyrregulativ.

§ 5-3. Installasjon av vannmåler

- a) Anskaffelse og vedlikehold av vannmåler er abonnenten selv ansvarlig for og bekoster selv.
- b) Vannmåleren skal plasseres inne i bygningen så nær innføringen som mulig, og før første koblingsledning. Vannmåler bør plasseres i rom med sluk.
- c) Ansvarlig rørlegger skal melde installasjonen til kommunen på skjema som finnes på kommunens hjemmeside. Målnummer og målerstand må oppgis. For utskifting av vannmåler må disse data også oppgis for måler som demonteres. Det samme gjelder for måler i bygning som rives/utgår på annen måte.
- d) Ved overgang til målt forbruk er bindingstiden ett år.
- e) Dersom abonnenten ønsker å gå tilbake til stipulert forbruk kan endringen tre i kraft først når fakturert periode og bindingstiden på ett år er utløpt.
- f) Avregistrering av vannmåler skjer ved bruk av kommunens skjema for dette. Skjema ligger på kommunens hjemmeside.
- g) Dersom abonnenten mener at vannmåleren viser feil må abonnenten for egen regning besørge testing av vannmåleren i godkjent laboratorium. Dersom vannmåleren stopper eller viser feil er

det abonnentens plikt å skifte eller reparere denne for egen regning. Forbruket vil i denne perioden stipuleres etter skjønn.

- h) Avlesning av vannmåler foretas en gang hvert år. Abonnenten foretar avlesning og melder inn til kommunen innen fastsatt frist. Kommunen har rett til å foreta kontrollavlesning av vannmåler.
- i) Dersom avlesning av vannmåler ikke utføres til bestemt tid eller data ikke meldes inn til kommunen stipuleres årsforbruket etter skjønn.
- j) Avregning av forbruk foretas kun ved årsskifte. Ved eierskifte må en eventuell fordeling ordnes av de involverte parter.
- k) Kommunen kan gi abonnenten pålegg om utbedring av defekt vannmåler innen angitt frist. For perioden vannmåler er defekt vil forbruk bli stipulert etter skjønn.

Kapittel 6. Svømmebasseng.

§6-1. Avløp fra basseng.

Avløp fra basseng på bolig- og fritids-/hytteeiendom skal ikke føres til kommunal spillvannsledning eller fellesledning spillvann og overvann. Avløp fra basseng på bolig- og fritids/hytteiendom kan tilkobles kommunal separat overvannsledning, ikke fellesledning.

Bestemmelsene i ovenstående avsnitt gis tilbakevirkende kraft.

Dersom det blir fakturert etter målt forbruk (vannmåler) skal det monteres vannmåler på basseng for å få godkjent fratrekk avløp basseng. Det gis ikke fratrekk for avløp basseng dersom det blir fakturert etter stipulert forbruk.

Kap 10.5.3

Forskrift bygg, plan, utslipp, deling, eiendomsregistrering og seksjonering

HALDEN KOMMUNE

Plan, byggesak og geodata,
miljø og landbruk

Betalingsregulativ Plan og miljø Gjeldende fra 01.01.2017

Gebyrer med hjemmel i:

Lov om planlegging og byggesaksbehandling

(Plan- og bygningsloven) av 27. juni 2008 nr 71 § 33-1

Lov om vern mot forurensninger og om avfall

(Forurensningsloven) av 13. mars 1981 nr 6 § 52 a

Lov om eigedsregistrering (Matrikkelova) av 17. juni 2005 nr 101 § 32

Lov om eierseksjoner (Eierseksjonsloven) av 23. mai 1997 nr 31 § 7

Vedtak: Halden kommunestyre xx.xx.xxxx

Kunngjort: Halden Arbeiderblad xx.xx.xxxx

Innholdsfortegnelse:

KAP. 1 ALMINNELIGE BESTEMMELSER

- § 1-1 Betalingsplikt
- § 1-2 Beregningstidspunkt
- § 1-3 Forfalte ubetalte fordringer
- § 1-4 Regulering av gebyr
- § 1-5 Timepris
- § 1-6 Avbrutt arbeid / Trukket sak
- § 1-7 Urimelig gebyr
- § 1-8 Gebyr for sakkyndig bistand
- § 1-9 Tilsyn
- § 1-10 Klageadgang

KAP. 2 DETALJREGULERING

- § 2-1 Generelt
- § 2-2 Fritak for gebyr
- § 2-3 Detaljregulering
- § 2-4 Konsekvensutredninger
- § 2-5 Mindre reguleringsendringer
- § 2-6 Forlengelse av planvedtak
- § 2-7 Andre utredninger og tilleggsgebyr
- § 2-8 Maksimumsgebyr for planbehandling

KAP. 3 BEHANDLING AV BYGGESAKER

- § 3-1 Generelt
- § 3-2 Tiltak som krever søknad og tillatelse, uten ansvarsrett
- § 3-3 Tiltak som krever søknad og tillatelse, med ansvarsrett

- § 3-4 Større bygg og spesielle bygg, nybygg, til- og påbygg
- § 3-5 Endring av eksisterende bebyggelse
- § 3-6 Tekniske installasjoner – oppføring, endring, reparasjon
- § 3-7 Andre tiltak
- § 3-8 Bygninger som er fredet eller regulert til bevaring
- § 3-9 Endring av tillatelse

KAP. 4 AVSLAG, DISPENSASJONER, ENDRING, ULOVLIG IGANGSETTING MV.

- § 4-1 Søknad som fører til avslag
- § 4-2 Ulovlighetsoppfølging
- § 4-3 Overtredelsesgebyr
- § 4-4 Tiltak som krever dispensasjon

KAP. 5 RIVING AV BYGNINGER, KONSTRUKSJONER OG ANLEGG

- § 5-1 Søknader som fører til godkjenning

KAP. 6 SKILT OG REKLAME

- § 6-1 Søknader som fører til godkjenning

KAP. 7 HEISER OG LØFTEINNRETNINGER

- § 7-1 Driftstillatelse og tillatelse til tiltak

KAP. 8 DELINGSSØKNADER

- § 8-1 Saksbehandling

KAP. 9 UTSLIPPSTILLATELSE ETTER FORURENSNINGSLOVEN

§ 9-1-1 Utslippstillatelse for avløpsrenseanlegg inntil 15 Pe (separat anlegg)

§ 9-1-2 Utslippstillatelse for avløpsrenseanlegg f.o.m. 15Pe (separat anlegg)

KAP 10. GEBYRFORSKRIFTER ETTER MATRIKKELLOVEN

§ 10-1 Oppretting av matrikkelenhet

§ 10-2 Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning

§ 10-3 Grensejustering

§ 10-4 Arealoverføring

§ 10-5 Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning

§ 10-6 Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt / eller klarlegging av rettigheter

§ 10-7 Oppmålingsforretning over spesielle arealer

§ 10-8 Utstedelse av matrikkelbrev

KAP. 11 GEBYRFORSKRIFT ETTER EIERSEKSJONSLOVEN

§ 11-1 Begjæring om seksjonering eller reseksjonering av en eiendom

§ 11-2 Utarbeiding av målebrev for grunnareal som inngår i en seksjon

§ 11-3 Ny behandling av avslått søknad

KAP. 1 ALMINNELIGE BESTEMMELSER

Gebyrer vedtatt med hjemmel i plan- og bygningsloven § 33-1 og gjelder tiltak som blir behandlet etter *forskrift om byggesak (byggesaksforskriften) SAK 10*.

§ 1-1 BETALINGSPLIKT

Alle som får utført tjenester etter dette regulativ skal betale gebyr. Gebyret forfaller til betaling 30 dager etter fakturadato. Ved for sen betaling påløper purregebyr, 10 % av rettsgebyret. Gebyret utstedes til tiltakshaver.

§ 1-2 BEREGNINGSTIDSPUNKT

Gebyret beregnes etter de satser som gjelder på det tidspunkt fullstendig planforslag, søknad, endringssøknad, melding eller rekvisisjon foreligger.

§ 1-3 FORFALTE UBETALTE FORDRINGER

Dersom enhet for plan, byggesak og geodata har en forfalt fordring overfor en søker/ forslagsstiller /rekvirent, kan enheten kreve at gebyr for den nye saken er betalt før behandling av denne påbegynnes. Gebyret for ulike sakstyper forfaller forøvrig til betaling slik:

A. Planforslag og konsekvensutredninger

Gebyret for reguleringsplaner og konsekvensutredninger må være betalt før saken legges ut til offentlig ettersyn første gang. Mindre endringer i reguleringsplan faktureres når vedtak fattes.

B. Byggesøknader

Gebyret faktureres når vedtak fattes. Igangsettelsestillatelse, brukstillatelse, eller ferdigattest vil ikke bli gitt før gebyret er betalt.

C. Skilt og reklame

Gebyret faktureres når vedtak fattes.

D. Heiser /løfteanretninger

Gebyret må være betalt før driftstillatelse utstedes.

§ 1-4 REGULERING AV GEBYR

Endringer av forskrift om gebyrregulativ vedtas av kommunestyret. Det gjøres normalt i forbindelse med kommunestyrets behandling av budsjettet for kommende år.

Rettsgebyret (kap 5) følger de til enhver tid gjeldende satser.

§ 1-5 TIMEPRIS

For gebyr som ikke fastsettes på annen måte, herunder oppfølging av ulovlige tiltak, eller skal beregnes etter medgått tid - jfr. regulativet, skal en bruke følgende timesatser:

Kontorarbeid:	Saksbehandler	1005
	Assistent	570
Feltarbeid	Saksbehandler	1005

§ 1-6 AVBRUTT ARBEID/TRUKKET SAK

Når en tiltakshaver/ forslagsstiller /rekvirent er årsak til at kommunens arbeid blir avbrutt, skal det betales en forholdsmessig andel av tilhørende gebyr tilsvarende det kommunen har utført eller måtte utføre, basert på timepris i henhold til § 1-5 - dog begrenset oppad til 75 % av satsene.

Denne generelle bestemmelse kommer ikke til anvendelse der regulativet inneholder detaljerte kriterier for slike forhold.

§ 1-7 URIMELIG GEBYR

Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn, og det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt, kan rådmannen eller den han/hun har gitt fullmakt, av eget tiltak fastsette et passende gebyr.

Fullmaktshaver kan under samme forutsetninger og med bakgrunn i grunnlagt søknad fra den som har fått krav om betaling av gebyr, fastsette et redusert gebyr.

§ 1-8 GEBYR FOR SAKKYNDIG BISTAND

Kommunen kan i særlige tilfeller rekvirere sakkyndig bistand for å få gjennomført nødvendig tilsyn i samsvar med reglene i plan- og bygningsloven § 33-1 og § 25-2, annet ledd. For slik sakkyndig bistand kreves et gebyr i tillegg til konsulentutgifter på kr 2 500,-.

§ 1-9 TILSYN

Kommunens tilsynsplikt er klarere i ny bygningsdel av plan- og bygningsloven. Omlag 10 % av byggesaksgebyret innkreves for tilsyn.

§ 1-10 KLAGEADGANG

Gebyrfastsettelsen i den enkelte sak kan ikke påklages, da dette kun er en oppfølging av regulativet. Dette gjelder ikke der det treffes skjønnsmessige avgjørelser.

Avdelingens avgjørelse av søknad om reduksjon av gebyr kan påklages til fylkesmannen for saker etter Plan- og bygningsloven og til Halden kommunes klagenemnd for saker etter Forurensningsloven

GEBYRER ETTER LOV OM PLANLEGGING OG BYGGESAKSBEHANDLING § 33-1 og § 32-8

KAP. 2 DETALJREGULERING

§ 2-1 GENERELT

Regulativet gjelder for alle detaljreguleringer. Regulativet gjelder for nye reguleringsplaner og for utfylling og endring av vedtatte reguleringsplaner.

Gebyr skal være innbetalt før saken legges frem til 1. gangs behandling, eller rådmannen fatter vedtak på delegasjon.

Gebyret belastes forslagsstiller, uavhengig av antall hjemmelshavere innenfor planområdet.

Det skal betales 50 % av fullt gebyr dersom forslagsstiller trekker innlevert reguleringsforslag før 1. gangs behandling i kommunen. Det samme gjelder når en sak må anses uaktuell som følge av manglende oppfølging av saken fra forslagsstiller.

§ 2-2 FRITAK FOR GEBYR

Følgende forslag til reguleringsformål er fritatt for gebyr etter arealberegning:

Landbruks- natur og friluftsområder hvor bygnings- eller anleggstiltak ikke tillates.

Grønnstruktur hvor bygnings- eller anleggstiltak ikke tillates.

Natur- og friluftsområder i sjø og vassdrag hvor bygnings- eller anleggstiltak ikke tillates.

§ 2-3 DETALJREGULERING

Arealgebyr etter planområdets areal

2-3-1	Areal mindre enn 5000 m ²	119 000
2-3-2	Areal mellom 5000 m ² og 10 000 m ²	151 000
2-3-3	Areal over 10 000 m ² betales pr. påbegynt 5000 m ²	21 600

§ 2-4 KONSEKVENsutREDNINGER

For planer som utløser krav om konsekvensutredning, jf pbl § 4-2, skal det betales et tilleggsgebyr som tilsvarer 50 % av satsene for selve reguleringsplanen, jf § 2-3.

§ 2-5 MINDRE REGULERINGSENDNINGER

2-5-1	For mindre reguleringsendringer	29 200
-------	---------------------------------	--------

§ 2-6 FORLENGELSE AV PLANVEDTAK

2-6-1	Søknadsbehandling om forlengelse av planvedtak	29 200
-------	--	--------

§ 2-7 ANDRE UTREDNINGER OG TILLEGGSGEBYR

Kommunen kan kreve tilleggsgebyr etter medgått tid, jfr §1-5, dersom forslagsstiller fremmer endringsforslag underveis

§ 2-8 MAKSIMUMSGEBYR FOR PLANBEHANDLING

Maksimumsgebyr for planbehandling er kr 890 000,-

KAP. 3 BEHANDLING AV BYGGESAKER

§ 3-1 GENERELT

A. Tillegg

I tillegg til det oppgitte gebyret for tiltak etter § 3-2 t.o.m. § 3-8 kommer gebyr for eventuelle dispensasjoner etter § 4-4.

B. Endring av tillatelse - jfr. § 3-9

Dersom arealet økes, betales - foruten gebyr for endringen - også tilleggsgebyr for det økede arealet som for ny søknad.

C. Tillegg for mangelfulle søknader

For søknader som kommunen kan behandle uten å be om supplerende opplysninger eller endringer benyttes gebyrene i kolonnen merket «uten mangler».

Søknader hvor kommunen må tilskrive søker for å be om supplerende dokumentasjon eller rette feil i søknaden gebyrlegges etter prisene i kolonnen «med mangler».

Feil eller mangler ved søknaden skal dokumenteres skriftlig i saken.

Med mangelfulle søknader menes manglende opplysninger/dokumentasjon som medfører at saken ikke er godt nok opplyst og kommunen må be om ytterligere opplysninger, underrette om feil eller mangler ved søknaden før vedtak kan fattes.

D. Tillegg for ekstra arbeid med søknader

Ekstra arbeid med søknader

Midlertidig brukstillatelse Pbl § 21-10, tredje ledd

For midlertidig brukstillatelse nr. 1 for alle typer tiltak betales gebyr på kr 4 100,-

For midlertidig brukstillatelse nr. 2 osv. betales gebyr på kr. 2.050,- pr. brukstillatelse når prosjektet avsluttes innen 3 år fra første brukstillatelse er gitt.

Tillegg for to-trinnsbehandling, Pbl § 21-4, 4. ledd:

Kr 4 100,- pr igangsettingstillatelse

E. Midlertidige tiltak

For midlertidige tiltak (inntil 2 år) betales det 50 % av fullt gebyr for tiltaket. Midlertidige konstruksjoner som skal stå mer enn to år regnes som permanente, og får fullt gebyr.

§ 3-2 TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG TILLATELSE, PBL § 20-4

Tiltak som kan forestås av tiltakshaver uten krav om ansvarlig foretak, jf SAK § 3-1 og § 3-2

Arealer er definert som bruksareal BRA, jf NS 3940.

			Uten mangler	Med mangler
3-2-1	Tilbygg	BRA t.o.m. 15 m ²	4100	5 100
		BRA over 15 m ²	7 600	9 500
3-2-2	Nyoppføring av garasje/bod	BRA t.o.m. 15 m ²	4 100	5 100
		BRA 15 m ² - 50 m ²	7 600	9 500
		BRA 50 m ² - 70 m ²	11 300	14 100
3-2-3	Alminnelige driftsbygninger i landbruket	BRA t.o.m. 1000 m ²	13 200	16 500
3-2-4	Andre tiltak etter Pbl § 20-4 inkl. terrasse, veranda		4 100	5 100
3-2-5	Bruksendring fra tilleggsdel til hoveddel		4 100	5 100

§ 3-3 TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG TILLATELSE, PBL § 20-3

Arealer er definert som bruksareal (BRA) jf NS 3940.

Når samme utbygger samtidig innleverer flere søknader om helt like hus på samme eiendom som skal behandles etter § 3-3-1, 3-3-2 og 3-3 gis det en rabatt på 20 % fra og med hus/leilighet nr 5. Rabatten gis ikke dersom søknadene er mangelfulle, jf § 3-1, bokstav c.

NYBYGG, TIL- OG PÅBYGG BOLIG- OG FRITIDSBOLIG

			Uten mangler	Med mangler
3-3-1	Enebolig/fritidsbolig		20 200	25 200
3-3-2	Enebolig med sekundærleilighet		23 600	29 500
3-3-3	Tomannsbolig		33 800	42 200
3-3-4	Andre boligbygg	For hver av de to første boenhetene	16 900	21 100
		Tillegg pr. boenhet ut over 2 Max gebyr kr 80 000	10 200	12 700

3-3-5	Utvidelse av bolig/fritidsbolig, tilbygg/påbygg/takopplett – tiltak som ikke inngår i § 3-2	Utvidelser 0 – 50 m ²	7 600	9 500
		Utvidelser over 50 m ²	11 300	14 100
3-3-6	Større garasjer/garasjeanlegg større enn 70 m ² som skal tjene boligeiendom		13 200	16 500
3-3-7	Bruksendring	For hver av de to første bruksenhetene	16 900	21 100
		Tillegg pr. bruksenhet ut over 2 Maks gebyr kr 80 000	10 200	12 700
3-3-8	Søknadspliktig fasadeendring	Småhus/bolighus med inntil 3 målbare plan	4 100	5 100
		Store boligbygg	7 600	9 500
3-3-9	Sammenslåing og oppdeling av leiligheter i bolighus	Fra tomannsbolig til enebolig	4 100	5 100
		Andre sammenføyninger i bolighus	7 600	9 500
		For oppdeling og sammenføyning av flere enheter – pr. ny enhet	10 200	12 700
3-3-10	Hovedombygging	Det betales 50 % av gebyret for nybygg		
3-3-11	Søknadspliktig innvendig ombygging av bolighus	Pr. bruksenhet	4 100	5 100
3-3-12	Anneks som tillegg til egen bolig/fritidsbolig		4 100	5 100
3-3-13	Piper og andre mindre tekniske installasjoner		4 100	5 100

§ 3-4 STØRRE BYGG OG SPESIELLE BYGG, NYBYGG, TIL- OG PÅBYGG

Søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-3 som ikke faller inn under § 3-3.

Arealer er definert som bruksareal (BRA), jf NS 3940.

NÆRINGSBYGG, OFFENTLIGE BYGG, ADMINISTRASJONSBYGG, IDRETTSANLEGG, STORE LANDBRUKSBYGG MM

			Uten mangler	Med mangler
--	--	--	--------------	-------------

3-4-1	Nybygg	Areal inntil 200 m ²	29 500	36 900
		Areal 200 – 500 m ²	47 600	59 500
		Areal 500 – 1000 m ²	77 700	97 100
		Areal 1000 – 3000 m ²	96 400	120 500
		Tillegg for areal over 3000 m ² pr. påbegynte intervall à 100 m ²	1 000	1 300
3-4-2	Tilbygg til alle bygg i kap. 3-4	Som nybygg fratrullet 10 %		
3-4-3	Hovedombygging	Som nybygg i § 3-4-1 fratrullet 50 %		
3-4-4	Bruksendring	Som nybygg i § 3-4-1 fratrullet 20 %		
3-4-5	Søknadspliktig fasadeendring		7 600	9 500
3-4-6	Parkeringshus	Som nybygg i § 3-4-1 fratrullet 20 %		
3-4-7	Idrettshaller, svømmehaller m.m.	Som nybygg i § 3-4-1 fratrullet 20 %		
3-4-8	Nybygg/utvidelse av driftsbygning i landbruket.	For arealer under 1000 m ² som § 3-2-3		
		For driftsbygninger med total BRA over 1000 m ²	26 300	32 900

§ 3-5 ENDRING AV EKSISTERENDE BEBYGGELSE

Mindre søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningsloven § 20-3 eller § 20-4

Arealer er definert som bruksareal (BRA), jf NS 3940.

			U/mangler	M/mangler
3-5-1	Innredning av rom til opphold, teknisk rom, heissjakt eller heismaskinrom		11 300	14 100
3-5-3	Sammenslåing eller oppdeling av bruksenheter med annet formål enn bolig	Pr. ny bruksenhet	16 900	21 100
3-5-4	Innvendig ombygging av bygg	Pr. etasje for de tre første etasjer	7 600	9 500
3-5-5	Innvendig ombygging av bygg hvor tiltaket omfatter flere enn tre etasjer	Pr. etasje f.o.m. etasje nr 4	4 100	5 100
3-5-6	Søknadspliktig trapp	Pr stk	4 100	5 100

		Uten mangler	Med mangler
--	--	-----------------	----------------

§ 3-6 TEKNISKE INSTALLASJONER - OPPFØRING, ENDRING, REPARASJON

Søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-3

			U/mangler	M/mangler
3-6-1	Privat stikkledning /separering/tilknytning	1-10 bruksenheter, pr. bruksenhet	4 100	5 100
3-6-2	Privat stikkledning/separering/tilknytning	Over 10 bruksenheter, pr bruksenhet	3 800	4 800
3-6-3	Offentlige VA-ledninger	Pr. påbegynt 100 løpemeter	7 600	9 500
3-6-4	Opparbeidelse av private og offentlige hytte- og boligfelt med vei, vann og avløp	Pr. påbegynt 100 løpemeter	8 300	10 400
	Søknadspliktig endring av sanitæranlegg	1-10 bruksenheter, pr. bruksenhet	4 100	5 100
	Søknadspliktig endring av sanitæranlegg Store BRL	3-6-5	3 800	4 800
3-6-7	Ventilasjons-, sprinkler-, kulde- og varmepumpeanlegg med vannbåren varme. Eller tilsvarende for bygg med 3 boenheter eller mer, og andre bygg over 500 m² BRA	3-6-6	7 600	9 500
3-6-8	Privat avløpsrenseanlegg	Pr. anlegg	4 100	5 100
3-6-9	Andre søknadspliktige tekniske installasjoner	Pr. tiltak	4 100	5 100

§ 3-7 ANDRE TILTAK

Andre søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-3

3-7-1	Store parkeringsplasser (flere enn 10 biler)	15 100	18 900
3-7-2	Mindre parkeringsplasser (til og med 10 biler)	7 600	9 500
3-7-3	Tunneler og offentlige veier - pr. påbegynt 100 meter	8 300	10 400
3-7-4	Støyskjerm, lysmast, TV-mast, radiomast, tribuner, enkle fartsoppbygg for skibakker, skitrekk, transportbane, større støttemur høyde over 2 meter o.l.	8 300	10 400
3-7-5	Private veier, enkle løsmasse- og fjellarbeider i dagen, grave- og fyllingsarbeid, endring av terreng	7 600	9 500
3-7-6	Midlertidige tiltak, f.eks boligbrakke på arbeidsplass - som for permanent tiltak, men ikke over kr 8 000,-		
3-7-7	Større løsmasse- og fjellarbeider i dagen, grave- og fyllingsarbeid, endring av terreng og andre søknadspliktige utomhusanlegg. Pr. påbegynt 1000 m². Maksimalt gebyr kr 60 000,	7 600	9 500
3-7-8	Gjerde, mindre støttemur, søknadspliktig levegg o.l.	4 100	5 100
3-7-9	Damanlegg, basseng, brønn o.l mindre tiltak	4 100	5 100
	Store damanlegg	15 100	18 900
3-7-10	Brygger/ badebrygger under 10 løpemeter målt fra landfeste, Enkle brygger	11 300	14 100
3-7-11	Større brygger: 10-20 løpemeter Større bryggeanlegg	22 800	28 500
	Mer enn 20 løpemeter. Alle avstander målt fra landfeste	34 200	42 800
3-7-12	Broer	15 100	18 900

§ 3-8 BYGNINGER SOM ER FREDET ELLER REGULERT TIL BEVARING

3-8-1	For søknadspliktige fasadeendring på bygninger som er fredet, eller regulert til «Spesialområde bevaring», og for andre bygg i hensynssone H-570 Bevaring kulturmiljø, reduseres gebyret med 30 %	Minstegebyr	4 100
-------	---	-------------	-------

§ 3-9 ENDRING AV TILLATELSE

For endringssøknader svares 50 % av fullt gebyr. Minstegebyr kr 4 100,- og maksimalt gebyr kr 8 200,- pr tiltak.

KAP. 4 AVSLAG, DISPENSASJONER, ENDRING, ULOVLIG IGANGSETTING M.V.

§ 4-1 SØKNAD SOM FØRER TIL AVSLAG

4-1-1	Dersom en søknad fører til avslag, skal det betales 50 % av fullt gebyr etter §§ 3-3 tom 3-9 og § 5-1 og § 6-1. Avslagsgebyret blir ikke godskrevet ved innsendelse av ny revidert søknad.	Minstegebyr	4 100
4-1-2	Dersom det reviderte forslaget også fører til avslag skal det betales et gebyr som er 50 % av fullt gebyr etter §§ 3-3 og 3-8.	Minstegebyr	4 100
4-1-3	Dersom endringssøknad fører til avslag skal det betales et gebyr som er 50 % av de respektive satser i § 3-9.	Minstegebyr	4 100

§ 4-2 ULOVLIGHETSOPPFØLGING

4-2-1	For arbeider med ulovligheter etter plan- og bygningsloven betales etter medgått tid. Det skal føres timeliste over medgått tid ifm. ulovlighetsoppfølging	Pr. time	990
-------	---	----------	-----

§ 4-3 OVERTREDELSESGBYR

Ved igangsetting av tiltak uten nødvendig tillatelse vil bestemmelsene i pbl § 32-8 om overtredelsesgebyr komme til anvendelse. Størrelse på eventuelt overtredelsesgebyr beregnes etter den til enhver tid gjeldene forskrift.

I hht delegeringsreglementet, vedtatt 15.10.2015 i PS 2015/107, skal vedtak om overtredelsesgebyr behandles av hovedutvalg for plan, teknisk, landbruk og miljø.

Overtredelsesgebyr inntil kr 20 000 kan behandles og gis uten politisk behandling.

§ 4-4 TILTAK SOM KREVER DISPENSASJON - PBL KAPITTEL 19.

For innvilget eller avslått søknad om dispensasjon

4-4-1	Behandling av søknad om dispensasjon fra formål og plankrav i arealplan og byggeforbud i plan og Pbl i forbindelse med:	Nybygg/opprettelse av ny eiendom	20 200
		Endring av eksisterende bebyggelse/eiendom	13 200
4-4-2	Behandling av søknad om dispensasjon fra bestemmelser knyttet til byggverks størrelse, utforming og plassering som er gitt i plan eller Pbl. Herunder byggegrenser mot veg og nabogrense, grad av utnytting med mer.		10 200
4-4-3	Behandling av søknad om dispensasjon fra Pbl og forskrifter som ikke omfattes av § 4-4-1 og § 4-4-2		10 200
4-4-4	Ved behandling av flere dispensasjonssøknader i forbindelse med samme tiltak for hvert forhold utover 1		50 % av satsene over
4-4-5	Ved administrativ behandling av søknaden og når søknaden ikke betinger at saken sendes på høring		75 % av satsene over
4-4-6	Fravik/dispensasjon fra TEK 10		7 200

KAP. 5 RIVING AV BYGNINGER, KONSTRUKSJONER OG ANLEGG PBL §§ 20-3 og 20-4

§ 5-1 SØKNADER SOM FØRER TIL GODKJENNELSE PBL § 20-3 og 20-4

Når det søkes om riving og gjenoppføring av tiltak som inngår i §§ 5-1-1 og 5-1-2 beregnes det ikke gebyr for riving.

		Uten mangler	Med mangler
5-1-1	Mindre bygninger som garasjer, uthus, skorsteiner, murer og andre konstruksjoner	4 100	5 100
5-1-2	Eneboliger, tomannsboliger	7 600	9 500

5-1-3	For riving av andre bygninger <300 m ²	11 300	14 100
5-1-4	For riving av andre bygninger > 300 m ²	15 100	18 800

KAP. 6 SKILT OG REKLAME PBL § 20-1 bokstav i) jf. §§ 20-2, 20-3 og 20-4

§ 6-1 SØKNADER SOM FØRER TIL GODKJENNELSE

Satsene gjelder pr. stk. Der innretninger settes opp i grupper og /eller på samme fasade, kan gebyret nedsettes til satsen for en innretning, forutsatt at gruppen samlet ikke dekker en større flate enn 35 m².

		U/mangler	M/mangler
6-1-1	Skilt og reklameinnretning over gesims	7 600	9 500
6-1-2	Frittstående skilt/reklameinnretninger	7 600	9 500
6-1-3	Reklameinnretninger på vegg, mur, gjerde, uthengsskilt	4 100	5 100

KAP. 7 HEISER /LØFTEINNRETNINGER PBL § 20-3

§ 7-1 DRIFTSTILLATELSE FOR NYE HEISER, OMBYGGINGER OG STØRRE REPARASJONER AV EKSISTERENDE HEISER

Gebyr omfatter saksbehandling etter Pbl og utstedelse av driftstillatelse

		U/mangler	M/mangler
7-1-1	Personheis og vareheis med/uten personbefordring	4 100	5 100
7-1-2	Rulletrapper, rullebånd og rullende fortau	4 100	5 100
7-1-3	Småheis/trappeheis	4 100	5 100

KAP. 8 DELINGSSØKNADER

§ 8-1 SAKSBEHANDLING

Søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-1, første ledd, bokstav m) jf. §§ 20-2 og 20-4.

		U/mangler	M/mangler
--	--	-----------	-----------

8-1-1	For søknad om fradeling av tomt i regulert område, men hvor tomtedeling ikke fremgår av vedtatt plan	6 100	7 400
8-1-2	For søknad om deling med grenser som er i samsvar med fastsatt plan	3 000	3 800
8-1-3	For søknad om fradeling av tomt i uregulert strøk	12 100	15 100
8-1-4	For søknad om fradeling av tilleggsparsell og grensejustering betales for hver eiendom som berøres av justeringen	2 500	3 100
8-1-5	For søknad om tillegg/endring	2 500	3 100

FOR DISPENSASJON I FORBINGDELSE MED DELING BENYTTES § 4-4

KAP. 9 UTSLIPPSTILLATELSER ETTER FORURENSNINGSLOVEN

Utslippstillatelse gitt med hjemmel i forurensningsloven § 52 a, jf forurensningsforskriften 1.6.2004 § 11-4, jf forskrift om gebyrer for saksbehandling og kontroll av avløpsvann, Halden kommune Østfold, 1.3.2007-1837.

9-1-1	Avløpsrenseanlegg inntil 15Pe (separat anlegg)	5 980
9-1-2	Avløpsrenseanlegg f.o.m. 15Pe (separat anlegg)	12 840
9-1-3	Behandling av søknader etter kapittel 15, « <i>utslippstillatelse for oljeholdig avløpsvann</i> »	5 420
9-1-4	Tilsyn av anlegg etter forskriftens § 15	3 250
9-1-5	Behandling av tiltaksplaner, jf. forskriften kapittel 2 « <i>graving i forurenset grunn</i> »	13 000
9-1-6	Kontroll av tiltaksplaner som er under gjennomføring ved graving i forurenset grunn, jf. forskriften kapittel 2	3 250
9-1-7	Prøvetaking og analysekostnader for mindre avløpsanlegg som må kontrolleres mer enn 2 ganger pr. år	1 630

KAP. 10 GEBYRFORSKRIFTER ETTER LOV OM EIENDOMSREGISTRERING (matrikkelloven) AV 17. JUNI 2005 NR. 101

Gebyrforskrift med hjemmel i matrikkelloven § 32 og matrikkelforskriften av 26.6.2009 nr 864 § 16 fastsettes som følger:

§ 10 OPPRETTING AV MATRIKKELENHET

§ 10.1.1 OPPRETTING AV GRUNNEIENDOM OG FESTEGRUNN OG MATRIKULERING AV EKSISTERENDE UMATRIKULERT GRUNN

Arealgebyr	2017
Areal fra 0 – 300 m ²	12 550
Areal fra 301 – 2000 m ²	27 050
Areal fra 2001 – 20.000 m ² – pr påbegynt da.	3 140
Areal fra 20.001 – 100.000 m ² – pr påbegynt da.	1 530
Areal over 100.001 m ² – økning pr påbegynt da.	1 010

Ved samtidig oppmåling av flere tilgrensende tomter som er rekvirert av samme rekvirent, gis følgende reduksjoner i gebyret per sak:

	2017
6-10 saker	10 %
11-25 saker	15 %
26 og flere	20 %

§ 10.1.2 OPPRETNING AV UREAREAL PÅ EIERSEKSJON

Gebyr for tilleggsareal pr eierseksjon	2017
Areal fra 0 – 50 m ²	7 590
Areal fra 51 – 250 m ²	11 370
Areal fra 251 – 500 m ²	15 160
Areal fra 500-2000 m ²	27 050
Areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da.	3 140

§ 10.1.3 OPPRETNING AV ANLEGGSEIENDOM

Gebyr som for oppretting av grunneiendom	2017
Volum fra 0 – 2000 m ³	27 050
Volum fra 2001 – 20 000 m ³ pr. påbegynt 1000 m ³ .	3 140
Volum over 20 001 m ³ – økning pr. påbegynt 1000 m ³ .	1 530

§ 10.1.4 REGISTRERING AV JORDSAMEIE

Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid.

§ 10.1.5. INNØSNING AV FESTEGRUNN

For festegrunn som skal innløses til grunneiendom, skal det gjennomføres en oppmålingsforretning.

For festegrunner som har målebrev med koordinatbestemte grensehjørner i EUREF89 eller NGO 1948

eller som kan konverteres til EUREF89 gjennom noe beregning, kan oppmålingsforretningen gjennomføres uten ny merking og måling.

Gebyret for dette settes til	6 930
------------------------------	-------

Festegrunner som ikke oppfyller kravet om tidligere oppmåling, gjennomføres med full oppmålings-forretning og med gebyr etter § 10.1.1

§ 10.2 OPPRETNING AV MATRIKKELENHET UTEN FULLFØRT OPPMÅLINGSFORRETNING

Viser til § 10.1.1, 10.1.3 og 10.1.4. (Tidligere midlertidig forretning) kr 6 930,-

I tillegg kommer gebyr for å utføre oppmålingsforretning

§ 10.2.1 AVBRUDD I OPPMÅLINGSFORRETNING ELLER MATRIKULERING

Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises eller ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold, settes til 1/3 av gebyrsatsene etter § 10.1 og 10.2

§10.2.2 GEBYR TIL KOMMUNEN NÅR OPPMÅLINGSFORRETNINGSARBEIDET DELVIS BLIR UTFØRT AV KOMMUNEN, DELVIS AV ANDRE

For oppmålingsforretning der deler av arbeidet utføres av andre, fastsettes gebyret til kommunen etter hvor stor andel av arbeidet kommunen utfører.

Følgende prosentskala, regnet av totalgebyret brukes		
1. Kommunens klargjøring	20 %	(for St. vegv. 15%)
2. Varsling og forretningsmøte i marka	20 %	(for St. vegv. 25%)
3. Tekniske arbeider og dokumentasjon	40 %	
4. Registerarbeidene (sluttarbeidene)	20 %	

§ 10.3 GRENSEJUSTERING

§ 10.3.1 GRUNNEIENDOM

Ved gebyr for grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5 % av eiendommens areal. (maksimalgrensen er satt til 500 m²). En eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20 % av eiendommens areal før justeringen.

Areal fra 0 – 250 m ²	11 370
Areal fra 251 – 500 m ²	18 820

§ 10.3.2 ANLEGGSEIENDOM

For anleggseiendom kan volumet justeres med inntil 5 % av anleggseiendommens volum, men den maksimale grensen settes til 1000 m³.

Areall fra 0 – 250 m ³	14 510
Areal fra 251 – 1000 m ³	17 640

§ 10-4 AREALOVERFØRING

§ 10.4.1 GRUNNEIENDOM

Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomføres. Arealoverføring utløser dokumentavgift.

Areal fra 0 – 250 m ²	18 820
Areal fra 251 – 500 m ²	31 390
Arealoverf.pr nytt påbegynt 500 m ² medfører en økning av gebyret på	4 440

§ 10.4.2 ANLEGGSEIENDOM

For anleggseiendom kan volum som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen, - ikke være registrert på en tredje matrikkelenhet. Volum kan kun overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene for sammenføring er til stede. Matrikkelenheten skal utgjøre et sammenhengende volum.

Volum fra 0 – 250 m ³	18 820
Volum fra 251 – 500 m ³	31 390
Volumoverføring pr nytt påbegynt 500 m ³ medfører en økning av gebyret på	4 440

§ 10.5 KLARLEGGING AV EKSISTERENDE GRENSE DER GRENSEN TIDLIGERE ER KOORDINATBESTEMT VED OPPMÅLNSFORRETNING

For inntil 2 punkter	5 630
Ror overskytende grensepunkter pr punkt	650

§ 10.6 KLARLEGGING AV EKSISTERENDE GRENSE DER GRENSEN IKKE TIDLIGERE ER KOORDINATBESTEMT/ ELLER KLARLEGGING AV RETTIGHETER

For inntil 2 punkter	11 370
For overskytende grensepunkter pr punkt	2 490
Gebyr for kartlegging av rettigheter faktureres etter medgått tid	

§10.7 OPPMÅLINGSFORRETNING OVER SPESIELLE AREALER

For forretninger over større sammenhengende arealer til landbruksformål, allmenne friluftsførmål og ferdig regulerte områder som senere skal deles, betales for klargjøring av saken et grunnbeløp på kr. 8120 og det øvrige arbeid etter anvendt tid.

§ 10.8 UTSTEDELSE AV MATRIKKELBREV

Matrikkelbrev inntil 10 sider	175
Matrikkelbrev over 10 sider	350
Endring i maksimalsatsene reguleres av Statens kartverk i takt med den årlige kostnadsutviklingen	

KAP. 11 GEBYRFORSKRIFTER FOR ARBEIDER ETTER LOV OM EIERSEKSJONER § 7

§ 11.1 BEGJÆRING OM SEKSJONERING ELLER RESEKSJONERING AV EN EIENDOM

Sak som krever befaring; fem rettsgebyr

Sak som ikke krever befaring; tre rettsgebyr

§ 11.2 UTARBEIDING AV MÅLEBREV FOR GRUNNAREAL SOM INNGÅR I EN SEKSJON

Gebyr fastsettes etter reglene i kapittel § 10.1.2.

§ 11.3 NY BEHANDLING AV AVSLÅTT SØKNAD

Der fornyet søknad om seksjonering eller reseksjonering av et registernummer fører til godkjenning, eller nytt avslag, skal det betales halvt gebyr dersom søknaden kommer til kommunen innen tre måneder etter dato for første avslag.

(Kommer ny søknad på et seinere tidspunkt, skal det betales fullt gebyr).

Forskrift om feiing og tilsyn i Halden kommune 2017

Hjemmel

Brann- og eksplosjonsvernloven, med tilhørende Forskrift om brannforebygging av 01.01.2016, Kap 4, pålegger kommunene å organisere brannforebyggende arbeid. Forskriften er fra inneværende år endret til også å omfatte feiing og tilsyn i fritidsboliger, Kap 2, § 6

«Kommunen skal sørge for at røykkanaler i fyringsanlegg som brukes til oppvarming av byggverk, blir feiet ved behov. Feiingen skal utføres på en faglig tilfredsstillende måte som medfører minst mulig ulempe for eiere og brukere. Etter feiingen skal feier sørge for at all sot blir fjernet og brakt til egnet sted.

Kommunen skal sørge for at det ved behov blir ført tilsyn med fyringsanlegg som brukes til oppvarming av byggverk. Kommunen skal sørge for at det blir ført tilsyn med fyringsanlegg etter brann eller eksplosjon i eller i tilknytning til fyringsanlegget.»

Økonomi

Feiing og tilsyn er en lovpålagt oppgave som skal være selvfinansiert med feiergebyr. Kommunen kan derfor ikke kreve høyere avgift enn hva driften av tjenesten faktisk koster. Det kan dokumenteres at administrasjon og utførelse av tjenesten for fritidsboliger er mer ressurskrevende, og det legges derfor opp til noe høyere avgift for fritidsboliger.

For lovpålagt feiing og tilsyn med ildsteder og fyringsanlegg betales for 2017:

1.	1, 2 og 3	etg. piper	pr	. pipeløp	kr 367,-
	4, 5 og 6	etg. piper	pr	. pipeløp	kr 434,-
	Pr. ekstra			pipeløp	kr 100,-
2.	Fritidsboliger				kr 467,-
3.	Særskilte brannobjekter (§-13 bygg)	Pr time. Se	pkt 4.		kr 650,-
4.	Øvrige tjenester som ikke omfattes av lovpålagt feiing og tilsyn. Herunder fresing, kontroll montering av nytt ildsted, fjerning av gjenstander i røykkanaler, feiing av fyrkjeler, o.l. betales pris pr. time.				
					kr 650,-
5.	Utenfor ordinær tjeneste / arbeidstid betales overtid og evt helgetillegg i henhold til tariffavtale.				
6.	Tjenesten er behovsprøvd. Det betyr at feiing og tilsyn utføres etter mengde sot, bruk av fyringsanlegg, eller annen risiko. Feiing skal dog ikke utføres sjeldnere enn hvert fjerde år.				
7.	Avgift kreves inn flat. Dette betyr at kostnaden belastes med lik sum pr år. Alle priser inkluderer nødvendig kjøring og materiell. Avgift blir innkrevd sammen med øvrige kommunale avgifter gjennom kommunen.				

Faglig utførelse

1. Varsling av feiing og tilsyn skal skje i god tid. For fritidsboliger kreves lengre varslings tid enn for boliger. Feiervesenet vurderer til en hver tid hva som er mest hensiktsmessig.
2. Eier av bolig / fritidsbolig skal sørge for at feier har tilfredsstillende og typegodkjent adkomst på taket. Eier plikter også ha tilgjengelig typegodkjent stige tilgjengelig på bakken. Feier medbringer egen stige for bruk hvor dette er mest hensiktsmessig.
3. Dersom feiing og tilsyn ikke kan utføres pga. forhold som skyldes eier/ bruker av bygg løper feiegebyr som om tjenesten var utført. På samme måte utføres feiing og tilsyn på nytt, uten ekstra kostnad for eier / bruker, dersom tjenesten ikke kan utføres til avtalt tid av feiervesenet.
4. Eier / bruker av private bygg kan selv foreta feiing ved behov. Slik feiing skal kontrolleres av kommunen og fritar ikke for gebyr.
5. Feiervesenet skal dokumentere feiing og tilsyn i eget system. Tjenesten skal utføres i samsvar med Forskriftens bestemmelser slik at brukere av tjenesten får nødvendig hyppighet, kvalitet og service.

Forskrift om anløpsavgift

GJELDENDE FRA 1. JANUAR 2017

1: Hjemmel:

Fastsatt av Halden kommunestyre den 15.12.2016 med hjemmel i lov 17. april 2009 nr. 19 om havner og farvann (havne- og farvannsloven) § 25 og forskrift 20.12. 2010 nr. 1762: Forskrift om kommunenes beregning og innkreving av anløpsavgift.

§1 Virkeområde

Anløpsavgiften gjelder innenfor kommunegrensene til Halden kommune– betegnet avgiftsområdet Halden havn. Forskriften regulerer beregning og innkreving av anløpsavgift.

§2 Avgiftsplikt

Fartøy som anløper avgiftsområdet Halden havn skal betale anløpsavgift. Anløpsavgiften skal ilegges per anløp. Med et anløp menes en inn- og utseiling. Ved flere anløp til havn i kommunen i løpet av samme døgn, ilegges avgift kun en gang.

Unntatt fra plikt til å betale anløpsavgift er:

- a) fartøy med største lengde under 15 meter
- b) bergings- og isbryterfartøyer i forbindelse med berging og isbryting
- c) orlogsfartøy, norske og utenlandske
- d) Kystverkets fartøy i forbindelse med arbeid i farvannet
- e) fartøy som anløper havn på grunn av skade eller nødstilstand og fartøyet ikke laster, losser eller tar om bord passasjerer
- f) fartøyer som passerer avgiftsområdet uten å anløpe eller ankre i avgiftsområdet Halden havn

Halden havn kan fritta andre fartøy enn de som er nevnt i andre ledd fra plikten til å betale anløpsavgift.

§ 3. Kostnader som dekkes av anløpsavgiften

Anløpsavgiften dekker kommunens kostnader knyttet til sikkerhet og fremkommelighet i kommunens sjøområde, samt utøvelse av offentlig myndighet med hjemmel i eller i medhold av havne- og farvannsloven. Dette vil være kostnader til navigasjonsinnretninger, investeringer og vedlikehold i farleden, fjerning av hindringer i farvannet, oppsynsfunksjoner, isbryting og fastsettelse og håndhevelse av ordensforskrifter.

§ 4. Beregning av anløpsavgift

Anløpsavgiften beregnes på bakgrunn av fartøyets bruttotonnasje (BT) slik den er angitt i fartøyets internasjonale målebrev som er i henhold til Den internasjonale konvensjonen om måling av fartøyer av 1969. Dersom fartøyets BT ikke fremgår av målebrevet, fastsettes denne av administrasjonen i Halden havn basert på beregning av BT for tilsvarende fartøy.

Prisliste

Anløpsavgiften betales etter følgende satser:

Tonnasjekostnad	Tonnasje	Kr/BT
Av de første	0-500	kr 0,80
Av de neste	501-700	kr 0,80
Av de neste	701-1200	kr 0,80
Av de neste	1201-2000	kr 0,90
Av de neste	2001- 3000	kr 0,90
Av de neste	3001-5000	kr 1,00
Av de neste	5001-10000	Kr 1,00
Skip over	10000	Kr.1,50

Alle priser er eks. mva

Minsteavgift fastsettes til kr 850,- for alle typer fartøy som omfattes av krav om å betale anløpsavgift.

For fartøyer som anløper hyppig, kan administrasjonen bestemme at det bare skal betales avgift for et bestemt antall anløp i en kalendermåned. Det kan dessuten fastsettes månedsavgift.

Fartøyer som hovedsakelig oppholder seg i havnen uten å forlate avgiftsområdet, betaler avgift for sin bruk av farleden og havnen. Avgiften kan regnes på måneds- eller årsbasis, og det bør skilles mellom fartøyer i stadig fart og henliggende fartøy.

§ 5. Rabattordninger

Halden havn kan fastsette rabattordninger, herunder årsavgift eller sesongavgift.

Rutegående linjeskip kan gis en reduksjon på 25 % av satsene. Halden havn avgjør hvorvidt et fartøy kommer inn under rabattordningen.

- a) For skip med Enviromental ShipIndex (ESI) kan det gis rabatt på inntil 30 % for anløpsavgiften. Halden havn vurderer det enkeltes skips ESI for rabatt, men det må ha høyere ESI en 15.

§ 6. Klage

Enkeltvedtak som treffes etter forskriften kan påklages etter bestemmelsene i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker. Kystverkets hovedkontor er klageinstans for vedtak fattet av Halden havn.

§ 7. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1. januar 2017.

2:GENERELLE BESTEMMELSER

Innledning

Ny havnelov er iverksatt fra og med 1. januar 2010, med overgangsbestemmelser for 2010 og 2011. Ny lov innebærer, med unntak av anløpsavgiften, mulighet for fri prissetting for havnens salg av varer og tjenester.

Formål

Avgifter og vederlag skal sammen med havnens øvrige inntekter bringe tilveie de midler havnen trenger til administrasjon, drift, vedlikehold og nødvendig utbygging av anlegg og installasjoner m.v.

Prisliste

Prislisten er bygd opp etter lov om havner og farvann av 17. april 2009 nr. 19.

Periode

Prislisten gjelder for budsjettåret.

Rabattordninger

Administrasjonen kan fastsette rabattordninger.

3. VEDERLAG

3.1 VAREVEDERLAG

Beregningsgrunnlag for vare er dens vekt i metriske tonn. Volumgoods regnes om til vektenhet ikke mindre enn $1 \text{ m}^3 = 0,5 \text{ tonn}$. For containere og andre lastebærere kan det nyttes enhetspris pr. container eller lastebærer.

Beregningsgrunnlag for passasjergebyr

Passasjergebyr beregnes pr. passasjer.

Oppkreving av vederlag og gebyrer

I forbindelse med bruk av offentlige kaier, arealer og innretninger, kan administrasjonen pålegge havneoperatøren å oppkreve vederlag og gebyrer på vegne av havna.

Faste avtaler om leie av hele eller deler av kaianlegg og andre havneinnretninger

Administrasjonen kan inngå faste leieavtaler for hele eller deler av et offentlig kaianlegg eller havneinnretninger. Leiebeløpet skal dekke de kostnader som kan henføres til leieobjektet og bruken av dette.

Ettergivelse og nedsettelse

Administrasjonen kan, når særlige omstendigheter foreligger, bestemme at påløpte vederlag og gebyrer i enkelte tilfeller nedsettes eller ettergis. Administrasjonen kan helt eller delvis ettergi påløpte vederlag og gebyrer.

3.2 KAIVEDERLAG

a. Kaivederlaget svares pr. påbegynt døgn liggetid.

b. Liggetiden regnes fra fartøyet fortøyer og inntil det kaster loss. Del av døgn på 6 timer eller mindre regnes for $\frac{1}{2}$ døgn. Det betales dog alltid kaivederlag for minst 1 døgn.

For fartøyer som etter ordre fra Halden havn, må forhale fra kaien for å gi plass for annet fartøy og deretter legger til kaien igjen, regnes liggetiden som om fartøyet hele tiden har ligget ved kaien. Men hvis fraværet fra kaien overstiger 3 timer, skal det skje tilsvarende fradrag i den beregnede totale liggetid. Skifter et fartøy fra en plass ved offentlig kai til en annen, uten i mellomtiden å ha vært utenfor havnedistriktets grenser, blir liggetiden å beregne som om fartøyet hadde ligget ved kaien uten avbrytelse.

c. Administrasjonen kan bestemme at det skal betales kaivederlag bare for et bestemt antall anløp i løpet av en kalendermåned og det kan også fastsettes månedsgebyr.

d. Et fartøy som fortøyer utenfor et annet fartøy som ligger ved kaien, skal betale kaivederlag som om skipet var fortøyd til kaien.

e. Administrasjonen fastsetter minste vederlag pr døgn til kr. 750,- for alle typer fartøy som skal betale kaivederlag, maksimalt kaivederlag pr døgn fastsettes til kr 7 500,-

3.3 PRISLISTE FOR KAIVEDERLAG

Halden Havn bruker fartøyets BT som beregningsgrunnlag for kaivederlag.

Dersom BT for et fartøy ikke er oppgitt i målebrev, bestemmes dette av administrasjonen etter skjønn. Det betales en flat sats pr. BT.

Kaivederlag: kr 0,55 pr. BT

Det er utarbeidet eget havnereglement for fritidsfartøyer.

Fartøyer som hovedsakelig benyttes innenfor kommunens sjøområde, kan etter administrasjonens nærmere bestemmelser tilstås stasjonsplass og skal i så tilfelle betale pr. løpemeter i henhold til prisliste.

Fartøyer som er tilstått stasjonsplass, skal når de losser/laster, går med betalende passasjerer må betale kaivederlag etter ordinære satser.

Selv om et fartøy er tilstått stasjonsplass må det finne seg i å bli anvist annen kaiplass når administrasjonen forlanger det.

Fartøyer som hovedsakelig brukes innenfor kommunens sjøområde og som er tilstått stasjonsplass, betaler kr. 50,- pr. l/meter + 20 % fartøyslengde pr. måned

Halden havn kan kreve opplysninger fra privat kaieier eller driftsansvarlig.

3.5 VAREVEDERLAG

a. Varegebyr gjelder for alle varer som fraktes med skip til eller fra havnen over offentlig kai.

b. For varer som ankommer havnen i transitt og som videreføres med fartøy, beregnes varegebyr kun en gang.

c. Varegebyr pålegges også varer som overføres fra et fartøy til et annet uten å passere kaianlegget.

- d. Varegebyret for inngående varer påhviler varemottaker, og for utgående varer påhviler gebyret vareavsender. Dette er ikke til hinder for at Halden havn kan avtale med lokal representant for vareeier om annen form for innkreving av varegebyr eller at gebyret innberegnes i frakten.

TYPE GODS PRIS ENEHET

Flytende bulkvarer	Kr 5,25	Pr. tonn
Tørre bulkvarer	Kr 9,25	Pr. tonn
Trelast, tømmer og flis	Kr 10,50,-	Pr. tonn
Andre tørre bulkvarer	Kr 10,50	Pr. tonn
Kjøretøy	Kr 90,-	Pr. kjøretøy
Øvrige varer	Kr 12,05	Pr. tonn
Container med last –fast pris	Kr. 250,-	

Alle priser er eks mva.

Volumgods regnes om til vektenhet ved at 2 kubikkmeter ikke skal være mindre enn 1 tonn.

Varevederlag dekker lagring av varer på kai eller arealer inntil 48 timer etter endt lossing.

Av varer som blir liggende over 48 timer etter endt lossing plikter varemottager eller varesender å betale til Halden havn for hvert døgn etter følgende takster:

På åpent areal for den etterfølgende tid kr. 2,50 pr. m ² pr. døgn

Når varer ønskes lagret på kai i lengre tid enn 48 timer etter endt lossing kan Halden Havn etter søknad gi tillatelse til slik lagring etter følgende takster:

UTEAREAL: Kr. 8,00 pr. m ² pr. mnd.
Redskap, herunder trucker paller, tilhengere lasteflak tilhørende trafikanter Kr 12,- m ² /mnd.

Lagringstid under 7 dager etter endt utlossing regnes som ½ måned. Ellers regnes hele måneder.

Belastningen på kaiene / uteareal må begrenses til det enhver tids gjeldende akseltrykk/tillatt belastning tonn pr. m² på kaiene.

Vederlag for jernbanevogner og kjøretøyer

Jernbanevogner som lastes/losses på havnevesenets spor	Kr 100,- pr vogn
For alle kjøretøyer som parkeres på soneparkering	Kr 50,- pr transportenhet/døgn
Parkeringsplass innenfor havnevesenets område	
Lastebiler, tilhengere, containere (pr enhet)	Kr 5000,- pr år

4 Salg av varer og tjenester

4.1 Salg av ferskvann

Til skip og vannbåter m.v. etter målt kvantum enten gjennom måler eller ved	
påfylling av en på forhånd peilet tank av bestemt innhold, per m ³ :	kr 50,00
Minstepris pr. levering	kr 1000,00

Vannlevering skjer normalt i havnens åpningstid. Ved levering av vann på lørdager, søndager og helligdager eller etter ordinær arbeidstid på hverdager, blir vannfyllerens overtidsbetaling belastet mottakeren gjennom tillegg på regningen.

5 ISPS-gebyr mv.

Gjeldende ISPS-gebyr og avfallsgebyr (skipsrenovasjon) i Halden havn.

Type	gebyr	Sats	Enhet
ISPS –SKIP:			
Alle	skip	Kr 150,-	Pr. anløp
ISPS-VARER			
Container med	varer	Kr 10,-	Pr container
Kjøretøy		Kr . 5,-	Pr kjøretøy
Øvrige	varer	Kr 0,50	Pr tonn
ADGANGSKORT			
Årsgebyr for ID/adgangskort		Kr 300,-	Pr. kort
Vederlag for renovasjon		kr 115,-	Pr anløp.

6. Bruk av havnevesenets mannskap, havnebåt og traktor mv.

Priser eks mva:		
Traktor	Kr 650,-	Pr time
Havnebåt:	Kr 1 000,-	Pr time
Truck og lift	Kr. 300,-	Pr time
Arbeidsflåte katamaran	Kr 1 000,-	Pr døgn
Pris mannskap:		
Arbeid hverdager kl. 07-15	Kr 400,- pr person	Pr time
Arbeid hverdager kl. 15-19	Kr 600,- pr person	Pr time
Arbeid hverdager kl.19-07	Kr 700,- pr person	Pr time
Lørdag/søndager kl. 00-24	Kr 840,- pr person	Pr time

Alle priser eks mva.

6 Gjestehavnen

Døgnavgift	Pris lavsesong 1/3-19/6 og 15/8-31/10	Pris Høysesong 20/6-15/8
Under 10 m (33 f)	150	250
10-12 m (33-40 f)	200	300

12-15 m (40-50 f)	250	350
15-20 m (50-60 f)	350	450
20-25 m (60-75 f)	450	550
Over 25 m (75 f)	Egen avtale (meldepliktig fartøy)	Egen avtale (meldepliktig fartøy)

7 Kommunale bryggeplasser

I kommunale bryggeanlegg praktiseres prissetting etter bredden på plassen pr. meter, eller lengden på plassen pr. meter (der hvor det finnes slike plasser). Prisene er de samme for alle bryggeplassene og områdene i kommunen. I Tista kan tildelt plass benyttes hele året, mens plassene på Indre Havn har sesong mellom 01.04 og 01.11. Ønskes kun vinterplass i Tista, prises den til kr. 2000,- (1.11–01.04). En plass som ikke benyttes disponeres av Halden havn i den perioden den ikke brukes. Bruk av strøm blir fakturert i vintersesongen etter satser fra strømleverandør. Det er utarbeidet eget havnereglement for de kommunale bryggeplassene.

Alle områder	Pris pr breddemeter	Pris pr lengdemeter (langsides tillegg)	Vinterplasser 01.11-01.04
Helårsplasser i Tista	2000	850	
Sesongplass på Indre Havn 01.05-01.11	2000	850	2000 ekstra Vinterplasser på indre havn
Kun Vinterplass i Tista			2000
Mølen – opplag på land		350	
Bøyeplasser	Helårs 3000		

Eksempler:

En helårsplass i Tista med 3 meters bredde koster kr 6000,-

En sesongplass på Indre havn på 3,5 meters bredde koster kr 7000,-

Priser inkl. mva

8 Forskrift om gebyrer

Forskrift om gebyrer for behandling av søknad om tillatelse etter LOV 17. april 2009 nr. 19 om Havner og Farvann § 27, første ledd.

§ 1 Formål

Forskriften regulerer beregning og innkreving av saksbehandlingsgebyr til Halden Havn

§ 2 Virkeområde

Saksbehandlingsgebyr gjelder søknad om tillatelse for tiltak som utløser søknadsplikt etter lovens § 27 første ledd innenfor kommunegrensene til Halden – betegnet som kommunens sjøområde. Saksbehandlingsgebyret gjelder kun tiltak som krever tillatelse i første instans fra kommunen. Dette omfatter også tiltak på land hvis det påvirker sikkerhet og framkommelighet i det tilliggende farvannet.

§ 3 Avgiftsplikt

Bygging, graving, utfylling og andre tiltak som kan påvirke sikkerheten og framkommeligheten i kommunens sjøområde, krever tillatelse av kommunen hvor tiltaket settes i verk. Som tiltak regnes fortøyningsinstallasjoner, kaier, brygger, utdypning, dumping, opplag av fartøyer, lyskilder, kabler og rør. Halden havn kan ikke gi tillatelse til tiltak som vil stride mot bestemmelser gitt i eller i medhold til nevnte lov.

Saksbehandlingsgebyr utstedes normalt av Halden havn ved mottagelse av søknad, og beløpet skal være innbetalt før en sak ferdigbehandles. Hvis tidshensyn tilsier det, kan gebyret vedlegges vedtaket. Et tiltak kan ikke iverksettes før gebyret er betalt.

§ 4 Kostnader som dekkes

Saksbehandlingsgebyret dekker kostnader Halden havn har for behandling av søknader etter § 27, første ledd i Havne- og farvannsloven. Kostnadene omfatter lønnsutgifter, administrative kostnader og direkte kostnader knyttet til møter og befaring. Det skal ikke ilegges mva på disse gebyrene. Inntektene kan ikke overstige nødvendige kostnader i Halden havn knyttet til behandlingen.

Gebyret skal ikke omfatte kostnader som dekkes gjennom andre avgifter eller vederlag i medhold til lov av 17.april 2009 nr. 19 om havner og farvann.

§ 5 Beregning av saksbehandlingsgebyr

Det beregnes 3 tiltaksklasser.

Tiltaksklasse 1

Mindre arealbruk

Kurante saker i forhold til grunnforhold og avklarte konsekvenser for tredjepart, samt at tiltaket er i tråd med juridisk bindende arealplan (reguleringsplan)

- Enkeltstående flytebøyer
- Små og ikke kommersielle flytebrygger med inntil 2 fortøyningsplasser for fritidsfartøy

Pris

4 timer a kr. 650,-

Tiltaksklasse 2

Middels arealbruk samt at eierforhold og tilflottsrett er avklart og oversiktlig. I tillegg må forhold knyttet til juridisk bindende arealplan samt konsekvenser for alle berørte parter være avklart.

- Mindre grupper fortøyningsbøyer
- Middels store flytebrygger, eller utvidelse av anlegg inntil 10 fortøyningspunkter.
- Flytende bølgebrytere
- Dumping av rene masser, eller utfylling i sjø inntil 500 m³
- Private kaier til ikke-kommersiell bruk
- Opplag av flytende konstruksjoner eller fartøy under 500 BT for en periode på under 6 mnd.

Pris

8 timer a kr 650,-

Tiltaksklasse 3

Vesentlig arealbruk som ellers ville kunne ha moderat eller stor innvirkning på sikkerhet og framkommelighet i farvannet. Det legges til grunn avklarte eierforhold og tilflottsrett, oversiktlig og avklarte konsekvenser for mulig berørte og at tiltaket er i tråd med juridisk bindende arealplan.

- Store grupper fortøyningsbøyer
- Store flytebrygger med mer en 10 fortøyningspunkter for fritidsbåter
- Opplag av flytende konstruksjoner eller fartøy over 6 mnd. eller med størrelse over 500 BT.
- Store utfyllinger i sjø, mer en 500 m³
- Molanlegg eller sjete`ved utfylling i sjø.

Pris.

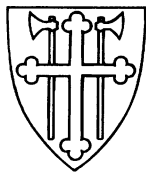
12 timer a kr 650,-

§ 6 Klage

Enkeltvedtak som treffes etter denne forskriften kan påklages etter bestemmelsene i lov februar 1967 om behandling i forvaltningssaker. Kystverkets hovedkontor er klageinstans på vedtak fattes av Halden havn.

§ Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1.1.2017.

DEN NORSKE KIRKE

Halden kirkelige fellesråd

Os Allé 13, 1777 Halden

Dato: 19.04.2016.

REGLEMENT FOR UTLÅN/UTLEIE AV KIRKELIGE BYGG I HALDEN OG OMVISNINGER VED KIRKE/KIRKEGÅRD

REGLEMENT FOR UTLÅN/UTLEIE AV KIRKELIGE BYGG I HALDEN OG OMVISNINGER VED KIRKE/KIRKEGÅRD

1. LOVHJEMMEL

Fellesrådets adgang og fullmakt til å utarbeide retningslinjer og fastsette satser knyttet til utleie av kirkelige bygninger, er hjemlet i kirkelovens § 20:

Betaling for bruk av kirken m.v.

For benyttelse av kirken til gudstjenester eller annen oppbyggelse tas det ikke betaling. Det samme gjelder kirkelige handlinger som utføres i forbindelse med en gudstjeneste.

For benyttelse til andre formål eller kirkelige handlinger utenfor gudstjeneste, kan kirkelig fellesråd kreve betaling etter nærmere regler godkjent av bispedømmerådet.

2. DIFFERENSIERING AV LEIETAKSTER

Ut fra kirkebyggenes størrelse praktiseres det en viss differensiering av leietakstene. *Immanuel's kirke* skiller seg såpass mye ut fra de andre kirkene med hensyn til antall sitteplasser og areal- og volumstørrelse at denne kirken utgjør en egen kategori med egen, helt spesiell leiesats.

For ikke å få for mange ulike takstgrupper og leiesatser å forholde seg til, er de øvrige kirkene (Asak, Berg, Idd, Prestebakke, Rokke, Tistedal og Søndre Enningdalen) plassert i samme kategori.

3. FORDELING AV LEIE- OG ARRANGEMENTSINNTEKTER MELLOM MENIGHETSRÅD OG FELLESRÅD

Ettersom det er fellesrådets ansvar og forpliktelse å dekke utgifter til renhold, oppvarming og vedlikehold av kirkene, og i tillegg eventuell avlønning av kirkelig betjening i tilknytning til arrangementer, skal selve leieinntektene samt eventuell dekning av lønnsutgifter til organist, kirketjener og klokker tilfalle fellesrådet.

Når det gjelder inntekter knyttet til blant annet arrangementer med billettsalg, skal 10 % av brutto billettinntekter tilfalle det angjeldende menighetsråd.

4. GENERELLE BESTEMMELSER

- ✓ Retningslinjene skal så langt det er mulig sikre ens praksis ved utlån/utleie av kirkene i Halden.
- ✓ Eventuell betaling skal i hovedsak være dekning for utgifter knyttet til bruken av kirken, som renhold, oppvarming og lønn til nødvendig betjening, men ved arrangementer med billettsalg, kreves i tillegg en prosentandel av billettinntektene.
- ✓ Ved forespørsel om utlån/utleie fra ekstern leietaker skal skriftlig søknad med nødvendige opplysninger foreligge *senest to måneder* før arrangementet tenkes avholdt.

Kirkelig fellesråds standard søknadsskjema med tilhørende orientering benyttes.

Skjemaet ligger tilgjengelig på www.halden.kirken.no

- ✓ Spørsmål om utlån/utleie av den enkelte kirke avgjøres av angjeldende menighetsråd med biskopen som klageinstans.
Kirkemøtets rundskriv nr 10-2000: Regler for bruk av kirken (fastsatt av Kirkemøtet 15.11.1991).
- ✓ Kirketjener eller klokker (eller eventuelt en annen av fellesrådet godkjent person) skal av sikkerhetsmessige grunner være til stede ved utlån/utleie av kirkene.
NB! Ved hvert arrangement skal det være en person som har påtatt seg å være *ansvarlig brannvernleder!*
- ✓ Regulering av betalingssatser for kirkelige tjenester og utleiesatser foretas hvert år. Reguleringen foretas etter vedtak i henholdsvis fellesråd og kommunestyre.

5. BETALING FOR LEIE AV KIRKENE OG EVENTUELL BRUK AV KANTOR/ORGANIST

5.1 Vigsler

- A. Brudepar der en eller begge tilhører Den norske kirke og der en eller begge er bosatt i Halden kommune:
- Betaler ingen leie

Leiepris: *Gratis*

Kantor/ *organist: Gratis*

- B. Brudepar bosatt utenfor Halden kommune, og der en eller begge tilhører Den norske kirke, eller hvor en eller begge tilhører et annet registrert kristent trossamfunn:
- Betaler

Leiepris: *kr 1800,-*

Kantor/organist: *kr 1800,-*

5.2 Begravelser og bisettelser

- A. Ved seremoni i gravkapell eller kirke for avdøde som ved sin død hadde registrert bopel eller hjemstedsadresse i Halden:
- Betaler ingen leie

Leiepris: *Gratis*

Kantor/organist:

↳ For medlemmer av *Dnk Gratis*
↳ Hvis bestilt *preludering, preluderingsavgift kr 700,-*

Hvis kremasjon, kremasjonsavgift *kr 2500,-*

Hvis forsendelse av urne, forsendelsesavgift *kr 600,-*

- B. For personer som ved sin død ikke tilhørte Dnk
Kantor/organist: *kr 1800,-*

↳ Hvis bestilt *preludering, preluderingsavgift* *kr 700,-*

<i>Hvis kremasjon, kremasjonsavgift</i>	<i>kr 2500,-</i>
<i>Hvis forsendelse av urne, forsendelsesavgift</i>	<i>kr 600,-</i>

- C. Ved seremoni i gravkapell eller kirke der avdøde ved sin død hadde registrert bopel i en annen kommune:

- Betaler

<i>Leiepris kapell</i>	<i>Gratis</i>
<i>Kantor/</i>	<i>organist: kr 1800,-</i>
<i>Nedsettelse av kiste</i>	<i>kr 3200,-</i>
<i>Hvis kremasjonen foregår i</i>	<i>Halden kr 4300,-</i>
<i>Nedsettelse av</i>	<i>urne kr 700,-</i>
<i>Hvis forsendelse av urne, forsendelsesavgift</i>	<i>kr 600,-</i>

- D. Fjerning av gravmonument, når grav slettes *kr 800,-*

5.3 **Konsserter og kulturelle arrangementer**

- A. Ved konsserter og kulturelle arrangementer der menighetsrådet er arrangør:
- Betales ikke leie

- B. Ved utleie til registrerte lag og foreninger, barnehager og skoler i Halden kommune:

- Betales leie

<i>Leiepris for Immanuels kirke pr</i>	<i>arr.: kr 3000,-</i>
<i>Leiepris for øvrige kirker pr</i>	<i>arr.: kr 2000,-</i>
<i>Leiepris for øvelsesdag utenom arrangementsdag</i>	<i>kr 600,-</i>

- C. Øvrig utleie til konsserter og kulturelle arrangementer::

- Betales leie

<i>Leiepris for Immanuels kirke pr</i>	<i>arr: kr 8000,-</i>
<i>Leiepris for øvrige kirker pr</i>	<i>arr: kr 4000,-</i>
<i>Leiepris for øvelsesdag utenom arrangementsdag</i>	<i>kr 1200,-</i>

Der det tas inngangspenger, skal det i tillegg til leie betales 10 % av brutto billettinntekter. Denne andelen tilfaller menighetsrådet og refunderes fra fellesrådet.

Fellesrådet kan be om at det enkelte menighetsråd som leier ut sin kirke, sørger for at:

Konsert/kulturarrangøren stiller bankgaranti i forkant for å få tillatelse til å benytte kirken til omsøkt arrangement.

Konsert/kulturarrangøren har signert utleiekontrakten og evt. har innbetalt et depositum for at kirken skal åpnes for arrangementet.

5.4 Utleie av Asak kirkestue og Halden menighetsal

- Menighetsrådenes egne arrangement, undervisning og aktivitet.
Betales ingen leie

Der lokalene leies ut til andre, for eksempel minnesamvær, konfirmasjon, dåpsselskap, foreningsvirksomhet eller lignende.

- *Betales leie:*

<i>Leiepris</i>	<i>kr 1500,-</i>
<i>Dekke og pynte lokalet dagen før</i>	<i>kr 600,-</i>

5.5 Omvisninger i kirke og på kirkegård

- Omvisninger for enkeltpersoner utført av frivillige knyttet til menighetene.

- Omvisninger for skoler og barnehager innenfor egen kommune.
Betales det ikke for omvisning.

- *Omvisninger der turistgrupper bestiller guidet tur i kirke eller på kirkegård.*
Betales

Omvisning pr kirke. kr 800,-

Omvisning pr kirkegård kr 800,-

- *Der turistkontoret foretar omvisning*
Faktureres turistkontoret pr omvisning med kr 800,-

Priser sist endret i kirkelig fellesråd 01.06.14.

Kremasjonsavgift vedtatt av kommunestyret 17.12.15. iverksatt fra 01.02.2016.

Nytt Utleie/låne reglementet er revidert og vedtatt i kirkelig fellesråds møte den 23.02.16.

Priser og reglement er gjeldene for alle avtaler som inngås f.o.m 23.02.16.

I forhold til betaling for bruk av kirkene, tas det forbehold om bispedømmerådets godkjenning jfr. KL§ 20.

Kirkevergen i Halden.

Vedtatt i fellesrådets møte 23.02.16 Sak FR KF 08/16. med unntak av kap.5.5.

Kap. 5.5. vedtatt i FR møte 19.04.16 Sak KF 14/16.